

GÖTEBORGS UNIVERSITET

INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

Moderskap och uppfostran

En kvalitativ studie om mammornas barnuppfostran från tre olika etniska perspektiv, det kurdiska, arabiska och etniskt svenska.

Mastersprogrammet i socialt arbete
Vetenskapligt arbete i socialt arbete, 30 hp
Scientific Work in Social Work, 30 higher education credits
Avancerad nivå, Masteruppsats
HT 2013
Författare: Semira Hussain
Handledare: Lena Sawyer

Abstract

Titel: Moderskap och barnuppfostran

Författare: Semira Hussain

Nyckelord: Moderskap, Socialisation, Kultur, Etnicitet

Uppsatsens syfte var att få ökad kunskap om relationen mellan etnicitet, moderskap och uppfostran. Frågeställningarna var: Vilken är mammornas bild av den ideala modern? Vad uppfattar mammor påverkar dem i deras mammaroll? Vilken betydelse ges etnicitet i relation till moderskap och barnuppfostran? Vad har mammorna gemensamt och vad skiljer dem åt?

Studien baserades på fyra fokusgrupper med mammor från tre olika etniska bakgrunder. Varje grupp bestod av två kurdiska, två arabiska och två etniskt svenska mammor vilket sammanlagt var tjugotre mammor. Jag valde att undersöka dessa mammors upplevelser av sitt föräldraskap i Sverige och utifrån deras erfarenheter ta reda på mammornas svårigheter i relation till samhället, och deras likheter och olikheter. Vidare undersöktes etnicitetens relation till moderskapet. Databearbetningen gjordes genom tematisering som presenterade empirin under de tre huvudkategorierna i uppsatsen: moderskap, etnicitet och uppfostran.

Resultaten visade att mammorna har många gemensamma egenskaper och attityder gällande barnuppfostran och är överens om att uppfostran sker i samband med maktutövning som reglerar och styr barnens liv i vilket mammorna fungerar som vägledare. Men hur och när de använder makt är däremot mycket individuellt. Alla mammorna har samma syfte med barnuppfostran som innefattar att vägleda barnen, lära dem respektera andra, ha ett bra liv, bli intelligenta individer och få bra utbildningar. Trots olika etniciteter, kulturer och traditioner är könsordning och traditionell arbetsuppdelning närvarande i familjer med såväl kurdisk, som arabisk och etniskt svensk bakgrund. De skillnader som framkom var att mammor med utländsk bakgrund mötte betydligt flera svårigheter med barnuppfostran i relation till etnicitet på grund av diskriminering, tillhörighet/inkludering och icke tillhörighet/ exkludering, maktstrukturer, individualiseringssystem och barnuppfostransmönster. Dessutom handlade skillnaderna om synen på sexuella relationer där etniskt svenska mammor visade sin orolighet och sitt missnöje med tonåringens sexuella relationer som är kopplad till könssjukdom och graviditet. Medan utländska mödrars orolighet och missnöje med tonåringens sexuella relationer har en annan bakgrund vilken är relaterad till religion och kultur där sådana relationer är förbjudna tills efter giftermål.

Abstract

Title: Motherhood and Raising Children

Author: Semira Hussain

Keywords: Motherhood, Socialization, Culture and Ethnicity.

The purpose of this study was to gain more knowledge about the relationship between ethnicity, motherhood and raising children. The research questions were: What are the mothers' images of the ideal mother? What do mothers perceive affect them in their role as mothers? What importance is ethnicity given in relation to motherhood and socialization? What do the mothers have in common and what separates them?

The study was based on four focus groups with women from three different ethnic backgrounds; two Kurdish, two Arabic and two ethnic Swedish mothers in each group, in total twenty-four mothers. I chose to examine their experiences of parenting in Sweden and based on these experiences determine the mothers' difficulties in relation to society, and their similarities and differences. Furthermore, ethnicity was explored in relation to motherhood. The data processing was done through thematization, which presented the empirical data in the three main categories in the essay: motherhood, ethnicity and raising children.

The results showed that the mothers have many common traits and attitudes regarding the raising of children. They agreed that children's education takes place in connection with the exercise of power, which regulates and controls children's lives, in which their mothers function as guides. How and when to use power is, however, very individual. All the mothers had the same purpose of raising children. This included guiding the children and teaching them to respect others, to have a good life, to become intelligent individuals and to receive good educations. Despite differences in ethnicity, culture and tradition, the gender order and the traditional division of labour were nevertheless present in families with Kurdish, Arabic and ethnic Swedish backgrounds. The difference that emerged was that mothers of foreign origin faced significantly more difficulties with raising children in relation to ethnicity, because of discrimination, belonging/inclusion and not belonging/exclusion, power structures, systems of individualisation and patterns in the raising of children. In addition, there were also differences in the perception of sexual relations, where ethnic Swedish mothers showed their anxiety and dissatisfaction with their teenagers' sexual relationships, which they associated with sexually transmitted diseases and pregnancy. Foreign mothers' anxiety and dissatisfaction with their teenagers' sexual relationships, on the other hand, had a different background, which was related to religion and culture in that such relations there were prohibited until after marriage.

Innehållsförteckning

Förord	6
1. Bakgrund och inledning	7
1.1 Motiv till den aktuella studien	7
1.2 Mammor	7
2. Syfte och frågeställningar	8
2.1 Syfte	8
2.2 Frågeställningar	8
3. Tidigare forskning	8
3.1 Litteratursökning	8
3.2 Josefa Jax-Fraser (2008:7-151): A balancing act: The cultural choices and processes of cross-cultural mothering	9
3.3 Elvin-Nowak (1999): Accompanied by guilt – Modern motherhood the Swedish way	9
3.4 Plöjel Westmoreland (2001): Tvärkulturell fostran: svensk-italienska ungdomars erfarenhet av att växa upp med två kulturer	10
3.5 Franséhn et al. (2009:123-142): Familjebildning och försörjning - en jämförelse mellan nyblivna svenska och turkiska föräldrar i ett svenskt välfärdsperspektiv.....	11
3.6 Al-Hassan & Takash (2011:142-150): Attributions and Attitudes of Mothers and Fathers in Jordan.....	11
4. Teorier.....	12
4.1 Etnicitetsteori	12
4.1.1 Etnicitet och socialkonstruktivistiska perspektiv	13
4.1.2 Etnicitet och postkoloniala perspektiv	13
4.1.3 Etnicitet och essentialistiska perspektiv	13
4.1.4 Kulturrasistiska diskurser.....	14
4.2 Moderskapsteori	14
4.2.1 Idealiska mamman	15
4.2.2 Myten om den goda modern.....	15
4.2.3 Moderskapsbilder.....	16
4.2.4 Samhällsutveckling.....	17
4.3 Socialisationsteori	17
4.3.1 Barnuppfostran i olika samhällen	17
4.3.2 Barnuppfostran och kön.....	19
4.3.3 Redskap för att förstärka barnuppfostran	19
5. Metod i den aktuella studien	20
5.1 Val av metod/fokusgrupp.....	20

5.2 Avgränsningar	21
5.3 Informantgruppen	21
5.4 Urval.....	21
5.5 Genomförande av intervjuer	22
5.6 Intervjuguide	22
5.7 Moderators roll	23
5.8 Bortfall	23
5.9 Transkribering/ bearbetning	24
5.10 Analysarbetet.....	24
5.11 Etiska överväganden.....	25
5.12 Validitet.....	25
5.13 Reliabilitet.....	26
5.14 Generaliserbarhet	26
5.15 Metodkritik.....	26
6. Resultat och analys	27
6.1 Etnicitet.....	27
6.1.1 Svårighet i uppfostran i relation till etnicitet.....	27
6.1.2 Svårigheten att komma in i det nya samhället	28
6.1.3 Etnicitet och arbetsmarknaden	29
6.1.4 Kultur i en förändringsprocess/ integration	30
6.1.5 En svårföränderlig normkultur	31
6.1.6. Barn mellan två kulturer	32
6.2. Gemensamma svårigheter bland kurdiska, arabiska och etniskt svenska mammor	32
6.2.1 Sexualitet och tonåren.....	32
6.2.2 Genus och arbetsdelning.....	33
6.3 Reflektioner om etnicitet.....	34
7. Moderskap	35
7.1 Syfte med moderskapet	35
7.2 Faktorer som påverkar mammans roll.....	37
7.2.1 Undviker den egna mammans uppfostran.....	37
7.2.2 Väljer att ta hjälp från omgivningar eller myndigheter.....	38
7.2.3 Hittar egen uppfostran.....	39
7.2.4 Hämtar inspiration från den egna mamman	40
7.2.5 Bilder av moderskap som ideal	40
7. 3 Svårighet med moderskapet	41
7.3.1 Mamman räcker inte till allt	42
7.3.2 Ambivalens.....	42
7.3.3 Informationsteknik.....	43
7.4. Moderskap och kön	44
7.5. Kontroll - makt och moderskap	45

7.6. Reflektioner om moderskap.....	46
8. Analys av socialisation.....	48
8.1 Frigörelse	48
8.2 Religion och kultur	49
8.3 Hierarki och lydnad	49
8.4 Utbildning	50
8.5 Vägledning	51
8.6 Auktoritet och straff	51
8.6.1 Konflikthantering genom förklaringar	52
8.7 Curlingförälder	53
8.8 Reflektioner om socialisation	54
9. Avslutande reflektioner	55
9.1 Gemensamma svårigheter.....	56
10. Studien relevans för Socialt arbete	57
11. Förslag till vidare forskning	58
Källförteckning	59
Bilaga 1.....	62
Bilaga 2.....	63

Förord

Det är många som ska tackas för stöd i denna uppsats. Jag vill börja med att tacka alla de mammor som deltog i intervjuerna. Genom att de gav mig av sin tid, sina erfarenheter och sina åsikter om uppfostran gjorde de denna studie möjlig att genomföra. Vidare riktar jag mitt tack till min handledare Lena Sawyer för hennes engagemang och för många konstruktiva synpunkter och förslag. Med hjälp av hennes kritiska blick och synpunkter fick jag både inspiration och energi till att fortsätta med studien.

Stort tack går även till språkhandledningen på Göteborgs universitet som ger möjligheter för studenter som har svenska som andraspråk. Särskilt tack till doktoranden och språkhandledaren Marie Rydenvald som alltid fanns till hands och gav mig värdefulla kommentarer och tips på språket igenom hela uppsatsen.

Vidare vill jag tacka Katharina Davret som ursprungligen var min uppsatspartner. Efter transkriberingen bestämde vi dock att gå skilda vägar då vi hade olika tidsramar för uppsatsprojektet.

Slutligen vill jag tacka de personer som läst min uppsats och kommit med värdefulla synpunkter och i övrigt varit stöttande och uppmuntrande under hela processen. Sist men inte minst riktas mitt största tack till min familj för stöd och uppmuntran.

1. Bakgrund och inledning

1.1 Motiv till den aktuella studien

Orsaken till att undersöka kurdiska, arabiska och svenska mammors upplevelser av sitt föräldraskap i Sverige och jämföra dem med varandra är för att ta reda på om det finns skillnader och likheter i deras syn på barnuppfostran i relation till deras skilda etniska bakgrunder. Det som motiverade vårt val var vår bakgrund, Katharina är svensk mamma och Semira invandramamma. När vi tidigare arbetade tillsammans med en uppgift som innebar observation av barn, hade vi olika reflektioner och förväntningar i fråga om barn, vilket skapade många nya tankar och frågetecken, t.ex. om jag och Katharina från olika kulturer har samma syfte med barnuppfostran, och vilka faktorer som påverkar hur vi uppfostrar våra barn? Drabbas man oavsett ursprungskultur av samma svårigheter och vilka är dessa i så fall?

Det andra motivet är att vi båda är mammor och har barn i samma ålder som i vår studie. Därför anser vi att moderskap spelar stor roll i barnuppfostran. Dock kan vår etnicitet och bakgrund göra att moderskapet kan vara olika i vissa avseenden och därför håller vi det för viktigt att belysa hur andra mammor från olika kulturer reflekterar och värderar barnuppfostran.

Under studierna tog vi del av litteratur och forskning som handlade om barn, invandrare och migrationen till och i Sverige. En stor del handlade om invandrare och ungdomars upplevelse av diskriminering och ambivalens i identitetstillhörigheter. Parallellt hade vi även media som överrepresenterade med bilder och föreställningar av invandrades barn som, ansåg vi, kopplades till problem och kriminalitet. Vad är orsaken till att en stor del av invandrarbarnen är arbetslösa och bor i ett segregerat område trots att forskning visar att segregation motverkar minoritetens delaktighet i arbete, utbildning, bostäder och integration (Westin, 1999: 53)? Det väcker nya funderingar om möjliga orsaker. Har alla föräldrarna samma syfte och förutsättningar med barnuppfostran?

Dessutom pågick det i många samhällsdebatter ett resonemang kring faktorer som påverkar barnuppfostran (t.ex. Newsmill 2009 och Svensk skoldebatt 2013). Vilket gav också upphov till vårt intresse att fokusera på barnuppfostran. Dock fokuserade de flesta av dessa debatter även liksom forskningen samhällets och barnens synsätt men ingenting utgick från mammornas perspektiv. Vi tyckte därför att det vore värdefullt att göra en studie med mammorna som utgångspunkt. Att skildra de kurdiska och arabiska mammornas perspektiv på barnuppfostran är värdefullt för både socialt arbete och vetenskapliga undersökningar med hänsyn till vårt mångkulturella samhälle, anser vi. Samtidigt är båda av dessa kvinnogrupper mer eller mindre osynliga i vetenskapliga undersökningar, vilket, menar vi, kan bero på personliga egenskaper liksom språk samt kultur och religion.

1.2 Mammor

Barnuppfostran är en komplex process som har många komponenter. Det kan handla om att forma, lära eller vägleda barnet, vilket är en viktig del i barnuppfostran för att barnet ska lyckas i sitt liv. Vi valde att intervjua mammor eftersom vi ansåg att mamman är en viktig person i barnets liv och ofta den som barnet först vänder sig till då de behöver hjälp eller är i kris. Statistiska centralbyrån (SCB, 2005) redovisar att det också är vanligt att barn i åldersgruppen 16-18 år talar med sina föräldrar om de är bekymrade eller oroar sig för något. Av föräldrarna kommer mamman i första hand för både flickor och pojkar. Det gäller nästan 80 procent av

flickorna och 70 procent av pojkarna. Av denna rapport framgår vidare att de allra flesta barn kommer bra överens med sina föräldrar. I åldersgruppen 16–18 år kommer cirka 90 procent bra överens med sin mamma och mellan ca 80–85 procent bra överens med sin pappa. Detta ansåg vi kan tyda på att moderskap har en stor betydelse i barnuppfostran och möjligen utgör en tryggare relation jämfört med pappan.

2. Syfte och frågeställningar

2.1 Syfte

Uppsatsens syfte är få ökad kunskap om relationen mellan etnicitet, moderskap och uppfostran.

2.2 Frågeställningar

1. Vilken är mammornas bild av den ideala modern?
2. Vad uppfattar mammor påverkar dem i deras mammaroll?
3. Vilken betydelse ges etnicitet i relation till moderskap och barnuppfostran? Vad har mammorna gemensamt respektive skiljer dem åt?

3. Tidigare forskning

3.1 Litteratursökning

För att hitta relevanta vetenskapliga böcker och tidskrifter inom mitt ämnesområde har jag först och främst sökt i Göteborgs universitetsbiblioteks katalog, SUMMUN, GUNDA samt data baserna PROQUEST och EBESCO. Jag fick hjälp av universitetsbibliotekarierna att hitta färsk och relevant forskning till mitt uppsatsämne. Jag sökte även i GUPEA och LIBRIS som söker i svenska högskole-, universitets- och forskningskataloger och vetenskapliga tidskrifter, men också i databaser som innehåller tidigare uppsatser, vars referenser varit till stor hjälp för att hitta relevanta böcker. I alla dessa databaser sökte jag på ämnesorden: barnuppfostran*, mammor och kultur, etnicitet och uppfostran. Jag sökte även på engelska: child-rearing, childrearing and motherhood, mothers and ethnicity, motherhood and cultures. Jag hittade ganska mycket litteratur och forskningsstudier som handlar om olika kulturer, barnuppfostran, föräldraskap och etnicitet. Dock försökte jag begränsa detta kapitel genom att hitta studier och litteratur som passar min empiri. I tidigare forskning ges en översikt av hur det rådande forskningsläget ser ut vad gäller uppfostran, moderskap och etnicitets relation till uppfostran. Jag vill observera samtidigt om att jag använde mig av engelska begrepp i detta avsnitt när det var hopplöst att hitta motsvarande begrepp på svenska. Avsnittet är uppdelat till olika delar utifrån frågeställningarna som ligger till grund för studien, vilket gör det enklare att sätta den tidigare forskningen i relation till studiens resultat.

3.2 Josefa Jax-Fraser (2008:7-151): A balancing act: The cultural choices and processes of cross-cultural mothering

Studie har tre syften det första är att ta reda på erfarenheterna och hur moderskapet i praktiken genomförs för att närmare förstå värderingar och intentioner hos invandrade mödrar i samband med barnuppfostran, och mammornas erfarenhet av att byta kulturell identitet i det nya samhället. Det andra är att undersöka konsekvenserna av denna socialisation angående barnens identitet och integration i det kanadensiska samhället. Det tredje är att förstå hur invandrade mödrars erfarenhet kan bidra till vår förståelse om den viktiga roll mammorna har i skapandet av en multikulturell kanadensisk identitet och välfärden för detta land (Josefa Jax-Fraser (2008:7).

Josefa Jax-Fraser, (2008:9f), genomförde *deltagande observation* och samtal med immigrerade kvinnor från Halifax, Nova Scotia, Canada (ibid). *Resultatet* visar att den främsta uppgiften för en kvinna som invandrat till ett annat land är att försäkra sig om bevarandet och den fysiska överlevnaden av familjen. Detta oberoende av frivillig eller ofrivillig immigration, vilken oavsett ofta handlar om att av kärlek för sina barn säkra en bättre framtid för dem. Den sociala förväntan som finns på kvinnor är att kunna vara nära sin familj, vilket inkluderar både det emotionella och fysiska omhändertagandet, men också ofta barnens intellektuella utveckling. Den andra uppgiften för dessa mödrar blir att anpassa sig i den nya kulturen, detta för att deras barn ska få en känsla av tillhörighet och etablera en identitet i det nya samhället. Det krävs att mödrarna lär sig att balansera mellan den nya och den ursprungliga kulturen, att förmedla familjehistoria och samtidigt vara öppen för nya influenser och samhällsåsikter i allt detta inför barnen. Barnen behöver ha en kunskap och stolthet över sitt ursprung och samtidigt få en medvetenhet för de socio-ekonomiska och politiska omständigheter de nu lever i för att kunna få inblick att hantera den rasism och diskriminering de kan komma att bli utsatta för. Barnen har en uppgift där de både måste kunna passa in i och göra motstånd mot eventuellt förtryck i det nya samhället (Josefa Jax-Fraser 2008: 24ff).

3.3 Elvin-Nowak (1999): Accompanied by guilt – Modern motherhood the Swedish way

Det övergripande syftet med Elvin-Nowak (1999:13f) avhandling är att belysa mödrars vardagliga erfarenheter av skuld i relation till familj och förvärvsarbete. *Empiri* för avhandlingen är samlad från kvalitativa intervjuer med förvärvsarbetande kvinnor i Sverige. Avhandlingens fyra studier behandlar olika aspekter av betydelsen av att vara moder i Sverige (ibid). Författaren förklarar att skuld är förknippad med förvärvsarbetande kvinnors ansvar, handlingar, skuld över att göra fel och om att vara tillräckligt bra mammor. Avhandlingen har ett feministiskt perspektiv som betonar att skuldfenomenet är framträdande och välbekant i kvinnornas vardag. Deras beskrivningar av skuldsituationer visar en gemensam känsla av ansvar i synnerhet mot barnen. Mödrarna hamnar ofta i moraliska dilemman när det uppstår kamper mellan olika ansvarsområde (ibid: 23).

Elvin-Nowak (1999:24) beskriver att enligt ett socialkonstruktivistiskt perspektiv på skuld, lever mödrarna med en begränsad möjlighet och frihet att kunna välja sina egna livsval. Författaren beskriver olika diskursiva konflikter som inramar moderskapet och är ansluten till skuld känslan. Vidare beskriver författaren att det finns tre olika sätt att se på kvinnan och moderskapet vilket även har relation till den historiska synen på moderskapet (ibid:27). Författaren nämner begreppet positioneringen som innebär kvinnans placering, där placerar kvinnans centrala uppgift till fokus på barn och moderskap. Den andra synsätt är att kvinnan måste utveckla en livsstil som kan ge

henne mer lyckan och energi för att denna i sin tur ger mer kraft och tålamod till moderskapet. Det sistnämnda synsättet är den diskursiva positioneringen som riktar sig mot den yrkesarbetade modern som frigjorde sig från sina barn. Detta innebär att kvinnan måste sammanjämka olika livsuppgifter så som tillgänglighet för barnet och familjen, självförverkligande och sin karriär eller arbete (Elvin-Nowak, 1999:49).

3.4 Plöjel Westmoreland (2001): Tvärkulturell fostran: svensk-italienska ungdomars erfarenhet av att växa upp med två kulturer

Eftersom mammorna i min studie diskuterade mycket om sina tonåringars upplevelse av två kulturer, ansåg jag att det är intressant att söka efter forskning som handlar om upplevelser från barn som växer upp mellan två kulturer.

Plöjel Westmorelands (2001) rapport ”*Tvärkulturell fostran*” är en kvalitativ studie om fostran utifrån ungdomars upplevelser och erfarenheter av att växa upp med två kulturer. *Studiens syfte* är att ge en beskrivning av tvärkulturell fostran utifrån ett pedagogiskt perspektiv. Med tvärkulturell fostran avser författaren att klarlägga de centrala delarna av fostran som har tydliga skilda kulturtraditioner (ibid:16). Ungdomarna i denna studie har i hela sitt liv pendlat mellan två kulturer och identiteter som innebär att de har två olika sätt att tänka och förhålla sig. *Forskningsmetoden* utgjordes av en deskriptiv fallstudie med två grupper av ungdomar i Italien och två grupper i Sverige (ibid:91).

Resultaten visade att ungdomar som bor i ett mångkulturellt område har en mer positiv uppfattning om sin barndom jämfört med ungdomar i områden som är mindre blandade. Med positiv barndom menar ungdomarna att de inte kände sig annorlunda för att majoriteten i området har de invandrarbakgrund. I andra områden var det mer varierande, och det förekom kommentarer eller fördomar mot ungdomar som var mycket provocerande. Ungdomarna tycker att familjen är mycket viktigt. Den står för trygghet, gemenskap, respekt och lydnad, för alla informanter. Föräldrarnas förväntningar varierade beroende på kulturskillnader som exempelvis frihet i samband med fostran. Italiensk fostran har en *begränsad frihet* som innebär att de aldrig får ta ett steg eller fatta ett beslut själva enligt Plöjel Westmoreland (2001:159). De italienska ungdomarna är mycket beroende av sina föräldrar jämfört de med svenska. Ungdomarna förknippar begreppet *ofrihet och beroende* med synen på den italienska fostran och *frihet och oberoende* med den svenska fostran. Ungdomarna vill balansera mellan två kulturerna, och att man måste lära sig av varandra i fostranshänseende och önskar sig en variation i uppfostran (Plöjel Westmorelands, 2001:159-271).

Ungdomarna uttrycker att när de är i Sverige så känner de sig italienska och när de är i Italien så känner de sig som svenskar. De upplever *kluvenhet och ambivalens* när det gäller tillhörighet. Men studien *visade* samtidigt att ungdomarna dels ville hitta en balans mellan både svensk och italiensk kultur som verkade fungera bäst i deras livssituation. De ansåg vidare att skillnaderna mellan kulturerna berikar och kompletterar varandra. Det har även visat sig enligt ungdomarnas upplevelser att den tvärkulturella fostran har fört med sig bättre tillit, självständighet och flexibilitet i relation till ungdomarnas identitetsupplevelse, egenskaper som kan ha betydelse i dagens samhälle enligt Plöjel Westmorelands (2001:249-271) studie. Dock anser jag, till skillnad från Plöjel Westmoreland (2001) att det inte går att generalisera utifrån den följande studien till att gälla italienare i allmänhet.

3.5 Franséhn et al. (2009:123-142): Familjebildning och försörjning - en jämförelse mellan nyblivna svenska och turkiska föräldrar i ett svenskt välfärdsperspektiv

Syftet med studien är att undersöka de attityder förstagångsmödrar från Sverige och Turkiet har gentemot den svenska modellen där båda makarna förvärvsarbetar (Franséhn et al. 2009). Studien är en kombination av kvalitativ och kvantitativ metod. Urvalet innefattade tre olika grupper av nyblivna föräldrar, sammanlagt 28 stycken i ålder 19 till 43 med barn 6 till 18 månader, och omfattar nyblivna föräldrar födda i Sverige, en nybliven förälder från Turkiet och en blandad grupp som var födda både i Turkiet och Sverige (Franséhn et al. 2009:128).

Resultaten visar att de svenska mödrarnas attityder skiljer sig från de turkiska mödrarnas. De svenska föräldrarna anser att familjebildning är ett individuellt projekt inom familjen och båda föräldrarna har ansvar för omsorg i familjen. Papporna inom den svenska familjen försöker även att vara delaktiga i hushållsarbetet. Både svenska och turkiska föräldrar är överens om att när man vill bilda en familj är det viktigt att ha utbildning/arbete och bra bostadssituation. Medan de turkiska föräldrarna ser familjebildning som ett kollektivt projekt som familjeideal. De turkiska föräldrarna har stora förväntningar om att få stöd och hjälp från familj och släkt när de behöver hjälp. Författarna kallades de stöd som man får från familjen för ”*familisering*”, medan stödet från staten benämns ”*defamilisering*”. Föräldrarna betraktar den svenska välfärden som komplettering till familjestödet trots att de har levt i Sverige länge. De har även svårt med att anpassa sig till tvåförsörjarfamiljen. Den huvudsaklige försörjare i familjen är fadern/ pappan även om kvinnan har lika mycket lön som mannen. De har fortfarande den traditionella arbetsdelningen mellan man och kvinnan. De turkiska familjer som har bott i Sverige under lång tid lever med dubbla attityder och dubbla värderingar (Franséhn et al. 2009:127-142).

3.6 Al-Hassan & Takash (2011:142-150): Attributions and Attitudes of Mothers and Fathers in Jordan

Al-Hassan och Takash (2011) undersöker likheter och skillnader och även överensstämmelser mellan mödrarnas och fädernas attributioner vad gäller framgångar och misslyckanden i uppfostran samt progressiva kontra auktoritära attityder i Jordanien. Attribution är ”en process som går ut på att vi till vardags tillskriver människor identitet, egenskaper och orsaker bakom beteendet”(Nilsson1996:167). Alltså attribuerar människor när de vill förklara människors beteende och agerande i olika situationer.

Forskarna avser att förklara föräldrarnas beteenden utifrån deras positiva eller negativa attributioner och de samband dessa har till yttre faktorer i samhället. Med förankring i attributionsteorin menar de att de arabiska mödrarnas och fädernas beteende relaterat till uppfostran kan tillskrivas deras egenskaper (Al-Hassan & Takash 2011:142).

Metoden är intervjuer eller muntliga enkäter vilket resulterade i ett kvantitativt material. Studien genomfördes med mödrar och fäder i 112 familjer(ibid). *Resultatet* visar att det inte fanns ett resultat som kunde härledas till könsroller. Resultatet visar att mödrarna och fäderna hade mer progressiva än auktoritära attityder. Författarna fann stora betydelsefulla överensstämmelser mellan föräldrarna i samma familj genom alla attribut och attityder som undersöktes. Författarna tog hänsyn till föräldrarnas ålder, utbildning och sociala status. Det framkom även betydelsefulla positiva överensstämmelser mellan mödrarnas och fädernas attributioner om inom ” uncontrotable success, adult-controlled failure, child-controlled failure, perceived control over

failure, progressive attitudes, authoritarian attitudes, and modernity of attitudes” (Al-Hassan & Takash 2011:148). Resultaten visar således att de jordanska mödrarna och fäderna i studien har liknande attribut och attityder. När det gäller attityder framkom det att mödrarna och pappor hade större progressiva attityder än auktoritära attityder (ibid).

Slutsatsen är att de jordanska mödrarna och fäderna i studien uppvisade liknande nivåer av attributioner och attityder. Slutsatsens motsäger författarna initiala antagande om att det skulle finnas skillnader mellan mödrarna och fäderna attributioner och attityder med tanke på att förhållandet mellan föräldrar och barn i det jordanska samhället starkt påverkas av islamiska och arabiska traditioner (Al-Hassan & Takash 2011).

Författarna gör sina egna tolkningar som ett försök till att förklara föräldrarnas värld eller förståelse i den aktuella studien. De förklarar att föräldraskapsutjämning i Jordanien dels kan bero på att samhällssystemet i Jordanien fokuserar på barnomsorg och utbildning. De strävar efter att ge lärmiljöer som hjälper barnen att utvecklas och lagar som direkt eller indirekt stöder barnens välfärd. Det kan också bero på att de flesta araber är muslimer, då islam erkänner familjen som den grundläggande sociala enheten. För att upprätthålla en bra social relation, måste båda partner ha vissa tydliga rättigheter och skyldigheter. Till exempel är barn i traditionellt jordanska familjer inte fria, de kan inte göra vad de vill om det inte godkänns av deras föräldrar eller familjen (Al-Hassan & Takash 2011: 142-150).

Föräldrarnas attityder inom den arabiska kulturen formades genom religion och traditioner. Barn ska skyddas och vårdas, och de förväntas också hysa fullständig respekt för sina föräldrar. Dessutom utifrån ett historiskt och kulturellt perspektiv förväntas barn visa respekt för auktoriteten. Det är accepterat att föräldrarna fattar beslut för sina barn och att barnen accepterar de vuxnas beslut. Familjer i de flesta samhällen har ett system av ömsesidigt beroende, där familjens integritet kräver samarbete (Al-Hassan & Takash 2011).

4. Teorier

Teoriavsnittet behandlar teori relaterade till etnicitet, moderskap och uppfostran.

4.1 Etnicitetsteori

Wikström (2009:17) beskriver etnicitet som ett närvarande begrepp i dagens diskussioner för att världen blir alltmer global och migration allt vanligare i dagens samhälle. Begreppet drar en gräns mellan vi och dem, och innefattar frågor om tillhörighet, likhet och jämlikhet (ibid). Enligt Wikström(2009:17) handlar etnicitet om vem som vill kalla sig svensk, kurd eller jude eller om man vill bli svensk, kurd eller jude.

Vidare utvecklar Wikström (2009:12- 19) begreppet etnicitet utifrån olika forskningsstudier och gör en egen modell som presenteras i tre olika perspektiv. Dessa används för att förstå hur etnicitet används i förhållande till olika samhällssituationer och inom forskning. Hon markerar att det finns tre olika perspektiv på etnicitet-essentialism, konstruktivism och postkolonialism-teoribildning som förändras i innebörd beroende på vilket perspektiv man har eller talar om (ibid:12- 19).

4.1.1 Etnicitet och socialkonstruktivistiska perspektiv

Det *socialkonstruktivistiska perspektivet* av etnicitetsbegreppet går enligt Wikström (2009:12) ut på en uppfattning om att etnicitet skapas i relation till andra etniska grupper och genom social organisering. I mötet med andra etniska grupper uppstår ett behov av avgränsning och definition och i de processerna skapas etnicitet. Liknande beskrivningar finns i Eriksens (1993:12) diskussion som förklarar att etnicitet har samband med klassificering av människor och grupprelationer. Etnicitet dyker upp i vardagliga dialoger och kopplas till ”minoritetsfrågor” och rasrelationer. Eriksens (1993:12) kallar aspekter på relation mellan grupper som bedömer sig själv och bedöms av andra som kulturellt annorlunda vilket Wikström påpekar inom det *konstruktivistiska perspektivet*. Vidare påstår författaren att en etnisk grupp blir till genom definition av gruppens medlemmar och de som inte är medlemmar som alltså innebär att individens tillhörighet/etnicitet definieras i interaktion med andra (ibid:18). Etnicitet enligt detta perspektiv blir en produkt av både egna och andras uppfattningar om någon tillhörighet och härkomst. Det konstruktivistiska perspektivet avser att sociala processer skapar etnicitet, och att etnicitet därmed är föränderligt beroende på plats och historisk tid. Slutsatsen av perspektivet enligt Wikström blir att en människa inte är svensk, kurdisk eller judisk från början utan blir det genom sina egna och andras uppfattningar (Wikström, 2009:12).

4.1.2 Etnicitet och postkoloniala perspektiv

Medan det *postkoloniala perspektivet* däremot har en annan innebörd än det konstruktivistiska perspektivet. Det har en historisk koppling efter kolonialismen och fokuserar på hur makt verkar i samhället. Det koloniala tänkandet existerar för att legitimera förtryck, rasism och diskriminering. Dessutom bidrar det till kategorisering av människor som kan bedöms som ”de andra”. Wikström menar med det *postkoloniala perspektivet* att tillhörighet och ursprung är något ur språkliga konstruktioner. Hon menar att etnicitet i detta fall är beroende av hur vi väljer att tala om eller undvika att tala om samt hur skillnader mellan människor skapas. Enligt detta perspektiv kan man resonera kring makt och vem har rätt att definiera eller bestämma och följer av denna kategorisering (Wikström, 2009:13). Hon påstår vidare att etnicitetsbegreppet inom det postkoloniala tänkandet upplevs som alltför nära knuten till nationsbegreppet och konstruktionen av fasta identiteter. Vi har även Hylland Eriksen (1993:170-172) som beskriver hur tillhörighet och makt kategoriserar människor och konstruerar identitet. Han påstår att det gemensamma för alla är att det bara är invandare som lokalt bedöms som kulturellt annorlunda.

4.1.3 Etnicitet och essentialistiska perspektiv

Etnicitet enligt det *essentialistiska perspektivet* däremot går ut på att tillhörighet och ursprung är fasta och oföränderliga. De har sitt ursprung i en kultur som skapas utifrån nationalitet. Wikström (2009:39- 40) tar upp att det essentialistiska perspektivet på rastillhörighet beskriver ras utifrån fysiska särmärken eller kännetecken i form av olika bilder av blonda, bruna och svarthåriga människor. De i svenskt perspektiv förankrade rasbiologi/rashygieniska arbeten handlade om att klassificera och särskilja svenskar, samer och romer. De försökte förbättra den svenska rasen genom att avlägsna de svaga individerna såsom kriminella och handikappade från samhället. Författaren menar att begreppet ras inte är en vetenskaplig kategori utan ras användes i relation till *social betydelse* som kan förekomma i vardagliga situationer. Detta innebär att etnicitet enligt detta perspektiv är en mängd objektiva egenskaper definierade utifrån språk, tradition, religion, och ibland territorium och ibland blodsbånd eller ras vilket hon tydliggör med detta exempel ”Du är född svenskt eller invandrare och du kommer alltid att bli detta” (ibid: 39-40).

Wikström menar med det *essentialistiska perspektivet* att kultur omskapas till en egenskap som tillskrivs människor, beroende på var de är födda. Gällande det *essentialistiska perspektivet* som Wikström beskriver kan det även kopplas till personer som har särdrag på grund av sin hudfärg eller ras, vilket samtidigt kan motverka integration i samhället (ibid:13). Eriksen (1993:154) tar upp och exemplifierar med svarta i USA som inte kan integreras på grund av hudfärg. Han förklarar vidare att då blir många av dessa människor ett offer för etniska klassifikationer som de själv inte kan påverka (ibid). Dessa perspektiv gör att etnicitet blir ett hinder eller en svårighet till att komma in i samhället t.ex. i arbetsmarknaden och skolan i Sverige, vilket också har tagits upp av Kamalis SOU 2006:73 undersökning. Många invandrare som deltog i hans studie upplever att kriterierna förändras hela tiden och det ställs nya krav när en arbetssökande är utlänning. Det finns ett krav som måste nås och kallas svenskhet för att komma in på arbetsmarknaden och möjligheten att få arbete är mycket begränsad på grund av etnicitet. de los Reyes & Kamali SOU 2005:41 uppger att ”personer med utländska bakgrunder som är födda i Sverige och kan språket får ändå inget jobb.” Vissa av dem hänvisas till tidsbegränsade eller underkvalificerade uppdrag” (ibid:25-26). En av konsekvenserna av det blir att ungdomarna tappar intresset för skolan eller för att studera. Sernhede (2009:15) exemplifierar så här “Elever vi intervjuat är i hög grad medvetna om hur arbetsmarknaden och utbildningssituation ser ut för en blatte från förorten. En integrationsvägledare i en av våra skolor menade det är svårt att få eleverna studiemotiverade”.

4.1.4 Kulturrasistiska diskurser

Dessa påståenden bekräftades av Sawyer (2006:188) som påstår att ”eticitet har spelat en viktig roll i kulturrasistiska diskurser då den här har legitimerat konstruktionen av invandrare såsom de andra och normaliserat vithet som tecken på svenskhet. För att visa på den specifika svenska användningen och artikulationen av etnicitet som medför ett ”förtystnad” av rasismen (ibid:188). Sernhede (2009: 15) bekräftar att diskriminerings- och marginaliseringsförklaringar har påverkan på såväl skolans verksamhet som ungdomar utanför skolans kretsar. Många av dessa uppger att de bär med sig en känsla av främlingskap och icke tillhörighet (ibid).

Detta innebär att etnicitet kan upplevs som en egenskap, men också vara en konsekvens av sociala relationer samt vävas ihop med makten för att kategorisera eller definiera människor (Wikström 2009:13). Dessutom kan man med hjälp av ovanstående beskrivningar se att etnicitet enligt Wikströms modell och perspektiv korsar med andra maktstruktur som Mattson (2009:89) benämner för intersektionalitet. Mattson (2009:89) menar att begreppet intersektionalitet är ett perspektiv eller en *analytisk ambition* för att se och lyfta fram samspelet mellan olika kategorier och hur konstruktion av kategorier skapas. Dessa skärningspunkter som finns mellan kategorier kön, sexualitet, klass och etnicitet bidrar till komplexitet i maktstruktur och konstruktion av kategorier och skapar därigenom ojämlikhet och förtryck. Som exempelvis interaktionen mellan invandrare, kvinna och heterosexualitet (ibid).

4.2 Moderskapsteori

Bäck-Wiklund och Bergsten (1997:14-17) beskriver i sin studie att bilden av moderskap och dess normer varierar över tid och har hela tiden kopplats till det historiska och kulturella sammanhanget. Hemmafruidealerna var den dominerade bilden av kvinna i Sverige tills 1900-talet. Det inträffade stora förändringar och innefattade många regler inom familjen och inträdandet av jämställdhet mellan föräldrarna. Den autonoma individen, som exempelvis den moderna tvåförsörjarfamiljen innebär att båda föräldrar jobbar och försörjer sin familj, som innebär kvinnors dubbelroll inom familj och arbete (ibid).

Dessutom väcktes frågor om jämställdhet och kritik mot det kvinnliga könsunderordningen under 1900 - talet i Sverige och ändrade synen på moderskapet och kvinnans ställning i denna förändringsprocess genom införande av nya lagar till, ex moderskapsförsäkringar. Då svensk välfärdspolitik tog steget mot att börja ta på sig en del av familjeansvaret och erbjuda stödssystem som underlättar för kvinnan att förvärvsarbeta. Författarna uppger vidare att familjepolitikens mål var för att förändra könsordningen mellan man och kvinna. Men det visade sig att hemmaarbetet och förvärvsarbetet fortfarande är könsbaserat vilket innebär att män ägnar sig åt förvärvsarbete i större utsträckning än hemarbete i motsatsen till kvinnor i Bäck-Wiklund och Bergsten (1997:19-24) studie. De påstår vidare att ”föräldraskapets könsuppdelade ideal och praktik förstärks av klass som etnisk tillhörighet” (ibid:35).

4.2.1 Idealiska mamman

Författarna betonar vidare att media driver bilden av den idealiska mamman som både den goda modern och en framgångsrik kvinna i sitt arbete. ”Hon måste lära sig att konstruera en reflexiv självuppfattning som samtidigt inkluderar moderskap, partnerskap, professionalitet och yrkesliv” (Bäck-Wiklund & Bergsten 1997:34). Dessa bilder gör eller erbjuder föreställningarna av både kön och moderskap för individen i valet av reflexion. Reflektion innebär att individens egna upplevelser jämförs med andras som därigenom får förståelse för varför man handlar som man gör. Kulturens förebilder består av en blandning av olika kulturer och stilar som utgör en del av små bitar från olika ideologier (ibid:35).

Bäck-Wiklund och Bergsten (1997:44) beskriver olika bilder av moderskap och delar in dessa i olika historiska perioder som är kopplad till den traditionella, religiösa och moderna bilden av moderskapet. Föreställningar berättar om det biologiska moderskapet, om deras överlägsenhet, och om moderskapet som kvinnans livsuppgift. I den protestantiska madonnabilden betonas Marias moderlighet som den perfekta bilden av det goda modersidealet ”en gift, kärleksfull och uppoffrande kvinna” (ibid).

Medan Chodorow (1998:205-207) anser att det handlar om könsidentitet och att individens personlighet som skapas inom familjen, där man avser att producera heterosexuella barn och planera könsspecifika beteenden inför giftermålet. Hon förklarar att flickor och pojkar utvecklar olika könsidentitet i familjen genom att flickan identifierar sig med modern vilket blir en naturlig del i flickans liv. Flickan skapar sig en feministisk bild av en kvinnovärld förknippat med omsorg och nära relationer. Pojkar däremot ska ignorera och undvika det som är förknippat med kvinnlighet och identifiera sig med allt som är maskulint och med männen (ibid).

4.2.2 Myten om den goda modern

Bäck-Wiklund och Bergsten (1997:52) har förklarat föreställningen om myten om den goda modern med att modern av naturen är skapad för att fostra barn samtidigt har hon ett sinne för tålmod och tar hand om alla i sin omgivning. De beskriver att innebörden av denna modersideologi är att kvinnorna godtar ett normsystem givet av samhället. Författarna påstår att kvinnor prioriterar moderskap som exempelvis att ta hand om barnet i första hand och att existera i samhället i andra hand. Deras kännedom om moderns betydande roll i barns liv och ambivalens i förhållande till att mammorna lämnar över sina barn till dagis, vilka Bäck- Wiklund och Bergsten (1997:52) kallar barnhemmen. De betraktar barnhemmen som ett osäkert ställe för mammorna med hänsyn till moderskapets viktiga del i barnens utveckling. Detta innebär att dessa bilder av det goda moderskapet gör att yrkesarbetande mammor kan uppleva skuld för att de inte räcker till och att de inte är tillgängliga för familjen och barnen, och att barnen inte får det

omsorg som krävs för barnets utveckling som motsvarar det ideala moderskapet. Yrkesarbetande mammor upplever en ständig ambivalens mellan förvärvsarbete och omsorgsarbete som gör att mammorna upplever att de är otillräckliga och känner skuld och aldrig säkra på om de är den goda moder (Bäck-Wiklund & Bergsten 1997:52).

4.2.3 Moderskapsbilder

Det finns likheter mellan Bäck-Wiklund och Bergsten (1997) bilder och förställningar om moderskap och bilder i moderskap i Brembecks (1998) avhandling. Den senare är en etnografisk studie som baseras på unga kvinnors syn på moderskap, barn och familj i Västsverige. Brembeck (1998:45) beskriver begreppet moderskap på så sätt att den består av olika interrelaterade bilder av olika värde och ursprung. Unga kvinnors syn på barnuppfostran i Brembecks studie (1998:209) innehöll däremot uppmuntran till fri uppfostran eller demokratisk uppfostran som innebär att barnen bör tänka fritt, ta ställning och säga ifrån. Några bilder om moderskap presenterar moderskapet som inre eller yttre delar av moderskapet (Brembeck 1998:46 - 47). Den inre delen innebär delar av jaget, identifikation med sin egen moder och sättet att vara med all erfarenhet som är känslomässig laddat från moderskapet från den egna uppväxten. Den yttre delen däremot är bilder av andra kvinnors sätt att vara mödrar viktigt, till. ex. lyfter Brembeck upp medias representation av mödrar. Vidare beskriver hon att den homogena diskursen om moderskapet har länge sedan existerar och ännu idag existerande som ”den goda modern” (ibid:46-47).

Brembeck (1998:46) framhåller att de ledande föreställningar om moderskap som finns i den västerländska ideologin är svåra att avlägsna. De unga mammorna i Brembecks undersökningen beskriver som att den första bilden är ”den naturliga eller automatiska, medfödda känslor som väcks i samband med barnets födelse” (ibid:46). Den andra bilden av moderskapet som något helt uppfyllande, kvinnans primära identitet. Den tredje bilden av moderskapet är mammor som offrar sig för andra såsom barnen, maken, familjen, nationen och sätter sina egna behov sist i de flesta fall (Brembeck 1998: 46).

Bilden av den goda modern relateras ofta till religionens Madonnabilder och kan ses i både Brembeck (1998) och Bäck- Wiklund och Bergstens (1997) studie. Myten om den onda modern existerar i sagornas värld som styvmödrar (Bäck-Wiklund & Bergstens 1997:51). Brembeck (1998:51-52) förklarar att en yrkesarbetande kvinna riskerar att placeras utanför diskursen om den goda modern och relateras däremot till den onda modern. Trots välfärdspolitikens ambitioner för jämställdhet fortsätter myten om den goda modern att vara stark och den onda modern förknippas idag som förvärvsarbete.

Den hegemoniska diskursen och dess skilda delar som skapas av den goda uppoffrande modern beskriver moderskapet som naturligt. Detta innebär att ”sätta andras behov före egna, är något som på olika sätt genomsyrar och är integrerat med samhällslivet i alla dess former, från lagstiftning och institutionsbygge till rådgivning, mediabilder och vardagliga föreställningar” (ibid:51-52). Med dessa beskrivningar av forskarna Brembeck (1998) och Bäck- Wiklund och Bergsten (1997) kan moderskapet sammanfattningsvis sägas bestå av många komponenter som grundas på normer och värderingar som relaterats till det historiska och kulturella sammanhang modern befinner sig i (ibid).

Dock reser detta frågor om, t.ex. vad mammorna vill med sin barnuppfostran, om det finns risker i vårt samhälle, och om mammorna måste använda makt för att styra. Alla dessa frågor är aktuella när man talar om moderskap. Almqvist och Broberg (2000:119f) beskriver att syftet med

barnuppfostran utifrån ett evolutionärt perspektiv är att möjliggöra för barnet att själv bli en ansvarskännande förälder. Dessa forskare beskriver vidare att avsikten med barnuppfostran är att individen ska bli försedd med de färdigheter och den kapacitet som behövs för att passa in i sin sociala grupp och klara av de grundläggande livsuppgifter. Författarna tar även upp vad uppfostran ska innefatta. Barnet ska skaffa sig familj och barn, försörja sig och sin familj och ge sina barn vård och omsorg. Men på vilket sätt individen klarar av dessa uppgifter vilar helt enkelt på vilken kultur individen lever i (ibid).

4.2.4 Samhällsutveckling

Vidare förklarar Beck (2000:29-38) att ett samhälles kultur har starkt samband med samhällsutvecklingen som i sin tur påverkar individens kultur på olika sätt och bildar ett tryggt eller riskabelt samhälle. Det sker en snabb förändring i västerländska välfärdssamhället på så sätt att det producerar kunskap och varor som skapar allvarliga risker för samhället. Under första skedet handlade samhällets risker mest om naturens faror medan dagens risker är kopplade till teknologin och vetenskapens utveckling som är avsedd för att skapa ett enklare och tryggare liv (ibid). Den andra risken i det västerländska samhället är individualiseringen vilket innebär att samhället blir mer och mer individualiserat oavsett vår valfrihet eller makt. Med individualisering blir människor fria från sina traditioner och kulturella uppfattningar som innebär att man riskerar att tappa sina sociala kontakter och nätverk, och istället väljer sin egen position och rättar sig efter vad man själv är intresserad av. Men detta innebär både en risk och andra möjlighet eller fördelar (Beck 2000: 119-124).

För att modern ska kunna bestämma i hemmet och styra sitt barn krävs lite makt. Denna behöver inte nödvändigtvis vara begränsande och negativ för individen. Det kan också vara produktivt då makt strävar efter att utvinna nytta ur medborgaren (Foucault 2003:33). Det har skett en förändring där makten har frångått de offentliga avrättningarna till en makt som är mer osynlig och outtalad, en makt utan ett maktcentrum, alltså från fysiska straff till regler och bestämmelser. Det är istället ett varierande nätverk av olika element som till exempel institutioner, lagar och regler som upprätthåller ordningen (Foucault 2003:75). Detta innebär att moderns makt är produktivt för barnet och fungerar som vägledande. Samtidigt som det västerländska samhället lär barn redan från förskolan vad de har för rättigheter och vilka lagar som skyddar dem. Dessa kunskaper skapar en typ av makt hos barnet som Foucault beskriver som att makt och vetande är nära sammanlänkat med varandra ”makt och vetande direkt förutsätter varandra”(ibid:33).

4.3 Socialisationsteori

Olsson (2012:4) beskriver socialisation och uppfostran som en omloppstid där barnet behöver få instruktioner för att kunna klara sig i ett samhälle och dess sociala gemenskap. Gehlin et.al.(2005:50) förklarar att avsikten med barnuppfostran är att förbereda barnet inför samhället med hänsyn till försörjning, familjebildning m.m. Vi har även Miller (1982:75) som menar att i begreppet uppfostran ingår föreställningar om bestämda syften som barnet ska uppnå och därmed har man inkräktat på barnets utvecklingsmöjligheter.

4.3.1 Barnuppfostran i olika samhällen

Olsson (2012: 8) påstår vidare att barnuppfostran varierar mellan grupper och samhällen, som innebär olika normer och värderingar för hur man skall bete sig. Alla grupper utgår från sina kulturer och det egna sättet att uppfostra barn, varje grupp har sitt sätt som de anser vara det gängse, och därigenom det normala och rätta, sättet för uppfostran. Svenskarna anser att deras

sätt att uppfostra eller bestraffa barn är det normala, och på samma sätt anser en arab eller somalier att deras sätt att uppfostra barn är den rätta eller normala (ibid). Almqvist och Broberg (2000:122) förklarar att skillnaderna ligger i hur samhällets olika system ser ut, bl.a. om det är individualistiskt eller kollektivistiskt. En viktig skillnad är att individualistiska systemet fokuserar på självständighet medan kollektivistiska däremot innebär samhörighet och beroende.

Vi har även Allwood (2003:39) som konstaterar att människor från andra kulturer och samhällen i högre grad utvecklar förståelse, förväntningar, färdigheter och attityder som utgår från de förhållanden som funnits i deras uppväxtmiljö. Andersson (1977: 21-34) framhåller att synen på barnuppfostran har förändrats under 1900-talet. Dessa ändrade materiella utgångspunkter och ändringar i produktionslivet har spelat en avgörande roll i barnuppfostran (ibid). På 1950-talet kom vidare tonåringar att betraktas som ett nytt fenomen vilket aldrig hade upplevts i den västerländska historien. Tonåringen förklaras visserligen som könsmogen men försörjs å andra sidan av föräldrarna och brukar bo hemma ända upp i tjugooårsåldern och längre. På så sätt pågår uppfostran i många hem ända tills barnen flyttar hemifrån (Olsson 2012:5). Miller (1982:73-87) beskriver att det auktoritära normsystemet lärde människor att de definitivt skulle lyda uppsatta regler. Ovillkorligt lydande har sina spår i de religiösa förklaringarna att kungen och all annan makt var tillsatta av Gud själv och därför skulle människorna lyda och underkasta sig de styrande. Barnen är inte fria och de skulle ovillkorligt lyda sina föräldrar. Kvinnan skulle underordna sig mannen och arbetstagare skulle lyda arbetsgivare, vilket stämmer överens med den islamiska religionen som förklarar att lydningen mot föräldrarna ses om en spegelbild av lydning till Allah. Om man motsätter sig sina föräldrar så gör man sig också till fiende till Allah (Al-Hassan & Takash 2011:142-144; Olsson 2012:12-16; Samuelsson & Brattlund 1996:13-26).

Olsson (2012:10) konstaterar att ca 80 % av svensk barnuppfostran sker inom den offentliga barnomsorgen vilket har en klar syn om hur barnuppfostran ska se ut och om hur ett bra barn uppför sig (ibid). Eftersom politikerna ansåg att förskolan på ett naturligt sätt skulle kunna komplettera föräldrarna i uppfostran, skulle därmed barnen fostras till motståndsmänniskor, självständiga och kritiska individer (Andersson, 1977: 30)

Vidare anser Olsson (2012:9) att det inte finns tydlighet i den svenska barnuppfostran när det gäller kön, vilket motstrider den muslimska uppfostran (Samuelsson & Brattlund 1996:90 och Olsson 2012:12). Den arabiska kulturen presenteras som ett gemensamt språk men inte enhetlig kultur eller religion, 80 % av araberna är muslimer och 20 % är kristna. Det visar dessutom att det inte finns så stora skillnader mellan den kurdiska och arabiska kulturen.

Barnuppfostran varierar mellan en kurdisk akademiskt utbildad förälder och en utbildad kurdisk förälder precis som i Sverige. ”Vi är inte bara vår kultur, vi är vår sociala klass och vår utbildning” (Olsson 2012:26). Därmed antyder Samuelsson & Brattlund (1996:101) och Olsson (2012:26) att en pojke skall uppfostras till en man och skall fullgöra mäns förpliktelser och på samma sätt en flicka skall fullgöra en kvinnas förpliktelser. Där männen lär barnen alla regler och förpliktar som avse män, såsom att vara ledare och överhuvud för familjen och skaffa sig utbildning eller arbete. Författarna anser att en annan uppgift som pojkar skall ansvara för är yttre förhandlingarna. I arabiska eller muslimska kulturer omfattar familjen hela släkten. Man har här större skyldigheter och rättigheter mot den utvidgade familjen. Familjefadern och de äldre har oftare auktoriteten i den utvidgade familjen (Lundberg 1991:138f; Samuelsson & Brattlund 1996:101; Olsson 2012:26).

4.3.2 Barnuppfostran och kön

Pojkar och män arbetar och försörjer familjen medan kvinnorna tar hand om pengarna och familjeekonomi. Flickornas uppgift enligt den traditionella muslimska uppfostran däremot är att i tidig ålder lära sig att ta hand om inre uppgifter i motsatsen till pojkar som har ansvar för yttre uppgifter. Flickor lär sig att ta hand om hushållsarbetet och småsyskonen (Samuelsson & Brattlund 1996:101 och Olsson 2012: 14-15).

Vidare förklarar Lundberg (1991:150) och Olsson (2012:15) att känslouttryck är en av de centrala skillnaderna mellan ett svenskt perspektiv på barn och andra kulturers perspektiv på barn. På så sätt att de tillåter positiva känslor som glädje och skratt men man undviker däremot negativa känslorna såsom ledsenhet och ilska för att svenskar ofta har en mycket avvisande hållning till det. En viktig del i barnuppfostran bland araber är att visa känslor. Både positiva känslor som glädje och negativa som sorg eller vrede (ibid). Uppfostran enligt både den kurdiska och den arabiska kulturen är att flickor och pojkar i tonåren har tydliga gränser som kan sammanfattas med att de inte får umgås med varandra (Olsson 2012:12f). Tonårstiden i Sverige kan upplevas som en svår omställning för föräldrarna och medföra konfliktsituationer när tonåringen försöker att frigöra sig från föräldrar och anpassa sig till vuxenvärlden (Nilsson & Lund 1992: 19ff).

Inom den kurdiska och arabiska kulturen skall äldre bröder och fäder kontrollera sina systrar och döttrar för att skydda familjens rykte. Det är viktigt att en flicka vara oskuld när hon gifter sig (Olsson 2012:12 - 26). Även Samuelsson och Brattlund (1996:37) beskriver att det är flickornas far och eventuella bröder som har till uppgift att skydda och bevaka henne så att hon inte förlorar sin oskuld och därmed sitt värde som äktenskapspartner. Faderns heder och status i samhället kan bli kraftigt ifrågasatt om han inte lyckas vara den moralens väktare han förväntas vara. En annan generell metod att få kontroll över sexualiteten i islamiska samhällen är helt enkelt att segregera könen men pojkarna har en större rörelsefrihet än flickorna (ibid).

4.3.3 Redskap för att förstärka barnuppfostran

Hougaard (2004:97) och Olsson (2012:9) anser att det finns olika metoder för att påverka barn och förstärka barnuppfostran och tycker "att uppfostran är infostran" (Hougaard 2004:75). Han tar upp uppfostringsmetoder som är instruktioner av ett antal åtgärder som bygger på psykologiska kunskaper som kan vara väsentliga i tonåren. En av metoderna kallas för att "kväva barnet" (ibid.), det är en typ av time-out eller isoleringsstraff för att få barnet att uppfatta budskapet. Den andra centrala metoden är straff. Ett straff kan vara mycket effektivt om det ges direkt efter att felet ägt rum. Straffet kan till exempel bestå av begränsad frihet och spelrum. Det tredje är att göra problemet större. Det är inget straff utan innebär att man skäller för att få stopp på det man ogillar. Föräldrar skall förbjuda eller skälla men inte med negativa eller med fördömande ord. Det fjärde är att skapa en annan drivkraft för att undvika att de omöjliga situationerna uppstår: till exempel är ett sätt att lösa problemet att engagera barnet i lösningen och i de spelregler som ska gälla med hänsyn till barnets ålder (ibid: 98).

Vidare menar Hougaard att det finns ett annat uppfostringsfenomen som har dykt upp i dagens samhälle som kallas för "curlingföräldrar" och "servicebarn" (ibid:61). Många föräldrar pressar sin roll och sina förpliktelser för att göra så mycket så möjligt för sina barn och dämpa sitt dåliga samvete. Hougaard (2004:61) anger att "barnens väg blir sopad slät och hålls fri från alla hinder, och de små ska inte behöva tänka på annat än att, under bästa möjliga förhållanden, vara barn" (ibid:61) Som ett exempel kör föräldrarna fram och tillbaka till olika aktiviteter. De föräldrar som lyder barnen och löser deras problem kallas för servisinriktade föräldrar enligt (Brun-Hansen

2006:42). Föräldrarna försöker ge en överdos av omsorg som enligt författaren skapar servicebarn, alltså att barnen vill ha allting serverat. Författaren anser att nackdelen kan vara att ju mer en omsorgsförälder ger, desto mer omsorgskrävande blir barnen (ibid:62).

Samtidigt bedömer Hougaard (2004:62) att curlingbarnen/servicebarnen saknar sociala kompetenser, med vilket han menar att för att barn ska kunna fungera i samvaron med andra människor måste de lära sig socialt accepterade spelregler. Brun-Hansen (2002:89) beskriver att föräldrar som sätter gränser för barn och samtidigt lär barnen respekt för gränserna, oavsett om det är deras egna eller andras, kallas för kompetenta föräldrar. Medan de iscensättande föräldrar som planerar i för väg till barnet och förväntas att leva upp den roll som är tillskriven av föräldrarna som ”skriver manuskriptet” (ibid:61).

5. Metod i den aktuella studien

5.1 Val av metod/fokusgrupp

Widerberg (2002:65) förklarar att en forskare alltid noggrant bör överväga vilken metod som passar bäst för den fråga som ställts i studien. Bryman (2011:446- 449) förklarar en fokusgruppintervju som att man samlar flera personer samtidigt för att diskutera ett utvalt ämne. Det är en metod som marknadsundersökningar länge använt men tillämpas numera även vid samhällsvetenskapliga undersökningar. Anledningen till att fokusgruppintervjuer som metod har blivit allt vanligare är att den ofta används inom medieforskning. Metoden utgår från samspelet mellan deltagare, som gör att fokusgrupper som metod passar då man vill undersöka gruppmedlemmars samspel och reaktioner i förhållande till varandra. Detta innebär att man på ett relativt fritt sätt ska kunna uttrycka sitt synsätt och sina åsikter. Samtidigt ger fokusgruppintervjuer forskaren möjlighet att få mer verklighetsbaserade förklaringar kring utvalda ämnen, eftersom deltagarna får möjlighet att diskutera och kanske samtidigt ändra sina uppfattningar (ibid:446-449).

Valet att ha fokusgrupp som metod i denna studie kom just genom vårt intresse av att studera interaktion mellan individer och i levande diskussion få fram material som kanske annars skulle förbli outtalat eller få stå oemotsagt. Bryman (2011: 447) anser att fördelarna med interaktionen mellan deltagarna och deras reaktion på varandra möjliggör en bredd av tankar och idéer mellan deltagarna, vilket vi var intresserade av att fånga in.

Vi planerade först att göra två fokusgrupper med kurdiska mammor, två med svenska och två med arabiska mammor. Tanken var att vi skulle separera svenska mammor från mammor med utländska bakgrunder för att ge mammorna möjlighet att fritt kunna beskriva och argumentera för sina synsätt. Vår farhåga var att mammorna med utländska bakgrunderna skulle känna sig hämmade och kanske tystna inför svensk dominans i form av språk, normer och värderingar. Vi ville skapa trygghet och en känsla av att vara fri att uttrycka sina tankar i intervjusituationen. Samtidigt diskuterade vi med oss själva och andra hur sammansättningen av gruppdeltagarna skulle se ut för att få ut mesta möjliga information kring våra frågeställningar. Vi eftersträvade ett levande och berikande samtal och vi ville och vågade därför blanda mammor med olika etnicitetsursprung i vår första grupp. Vår erfarenhet av denna första fokusgruppsintervju och sammansättningen blev enbart positiv.

Denna heterogena grupp utvecklade en dynamik och vi uppfattade deltagarna som tillräckligt bekväma i situationen för att uttrycka egna erfarenheter och åsikter. Kvinnorna spanns själva vidare på varandras uttalanden. De både höll med varandra och framförde motsatta uppfattningar. Vi blev nöjda med vårt material, vilket gav oss mer stöd och mod att fortsätta med blandade grupper. Dessa kom att bestå av två kurdiska, två svenska och två arabiska mammor i varje grupp sammanlagt fyra fokusgrupper. Vi ansåg att detta var ett lagom stort antal för vår studies omfattning.

5.2 Avgränsningar

Vi avgränsade vår undersökning i samråd med vår handledare. Från att i allra första diskussionen tala om föräldrar valde vi att fokusera på endast mammor, till barn mellan 13 -18 år. Vi resonerade kring att barns behov skiljer sig ganska markant för de allra minsta och tills man är i den åldern då man är på väg att lämna hemmet.

Vi resonerade också kring att pappans roll kan skilja sig tydlig från mammans samt att det fanns risk för hämningar att tala fritt inför det motsatta könet. I och med denna begränsning blev det tydligare och lättare att formulera frågeställningar och syfte. Vi försökte även begränsa urvalet genom att i möjligaste mån välja bort ”den naturliga gruppen” Morgan (1998) som betyder personer som känner varandra till exempel vänner, kollegor. Detta dels för att de kan stöta på känsliga ämnen som de inte vill prata om och vi skulle då inte få det material vi behövde. Dels på grund av att vi ville få fram mer av olika perspektiv eller idéer som kunde vara av intresse (se ovan 5.1) och samtidigt undvika den risk att saker och ting förblir outtalade då dessa är underförstådda i en viss grupp. Bryman (2011: 457) förklarar att problemet med att använda grupper där de som känner varandra är just att deltagarna utgår från antaganden som tas för givna och därför anser de att det inte behöver förklaras explicit.

5.3 Informantgruppen

Mina fokusgrupper bestod av 23 mammor från tre olika etniciteter, svenska, arabiska och kurdiska. Vi intervjuade sammanlagt 23 mammor i tre grupper om 6 och en grupp om 5. Sju mammor är födda i Sverige och de övriga är födda i olika länder i mellanöstern. Mammorna är i åldrarna 30 till 57 år. De flesta av de invandrade kvinnorna bodde i stadsdelar i nordöstra Göteborg medan de svenska mödrarna bodde spridda över göteborgsområdet, någon centralt och övriga i förort eller lantligt. Kvinnorna hade sammanlagt 72 barn i åldrarna 2 – 30 år, 28 flickor och 44 pojkar. Samtliga hade hemmaboende barn i tonåren. Sexton av mödrarna bodde tillsammans med barnens fäder, fem var ensamstående och två är sambo med annan man. Två saknade gymnasieutbildning, övriga har utbildning inom ekonomi och administration, pedagogik, teknik, samhälle, hälso- och friskvård, kök. Två var arbetslösa, tre är sjukskrivna, två drev eget företag, en studerade, övriga var anställda inom skola, kommun och sjukvård. Samtliga mammor med utländska bakgrunder har en utbildning och kommer från stora städer och inga byar. Bland de arabiska mammorna fanns både de som är kristna och de som är muslimer.

5.4 Urval

Det urvalsunderlag vi avsåg undersöka är mammor till tonåringar som hade erfarenhet av att barnuppfostran i Sverige. Urvalet av kurdiska och arabiska mammor är för att jag själv är kurd och är intresserad av att utforska min etnicitet. Den arabiska etniska gruppen däremot är stor

folkgrupp i Sverige och jag hade relativt lätt att få informanter från denna etnicitet än etniskt svenskt tack vara mina privata kontakter.

Urvalet skedde genom en slags snöbollsmetod mellan informanterna, vilket menas att en person känner någon, som i sin tur känner någon och så vidare. Snöbollsmetoden är vidare lämpad för kvalitativa studier (Bryman 2011: 434-446). Detta innebär att vi inte själva tog den första kontakten med våra informanter. Men för att försäkra oss dels om att informanterna ville delta i intervjun, och dels informera om vårt syfte med undersökningen samt förhöra oss om vilken tid och plats som passade deltagarna tog vi kontakt över telefon. Till vissa av deltagarna sände vi också mail med information och förfrågan om deltagande. Vi försökte ta reda på funderingar och inställningar kring barns uppfostran i Sverige, varför denna urvalsmetod kändes fullt giltig. Även om vissa av personer skulle känna varandra väl skulle de troligtvis ha olika förförståelse, uppfattning, frågor och upplevelser av barn uppfostran.

5.5 Genomförande av intervjuer

Vi avsåg att göra fyra fokusgrupper då antalet är lagom för vår studies omfattning. Bryman skriver att forskarna har olika uppfattning om lämplig gruppstorlek. Man vill varken ha för stora eller för små grupper. Morgan (1998) påstår att en vanlig storlek för en fokusgrupp är grupper med sex-tio deltagare en mindre studie kan innehålla tre-fem fokusgrupper (Bryman 2011:453).

Vi ansåg att det var viktigt att bestämma en plats där informanterna kunde känna sig hemmastadda, och en plats där vi ostört kunde genomföra våra fokusintervjuer (Wibeck 2000: 31). Vi frågade våra informanter om de vill komma hem till Semira eller någon annan lokal. Samtliga önskade komma hem till Semira och vi valde därför detta. Informanterna valde själva vilken dag och vilken tid de hade möjlighet att träffas. Varje intervju varade i cirka en och halv timme och spelades in i sin helhet på dator, i form av en laptop, som ställdes på bordet. Valet av denna typ av inspelning gjorde vi eftersom det då skulle bli lättare att registrera vem som säger vad och hur deltagarna säger det, eller språkbruket de använder sig av (Bryman 2011: 450).

Vi ville skapa en informell atmosfär och erbjuda största möjliga utrymme för fritt samtal. Att bli inbjuden hem till någon och bli bjuden på mat i hemtrevlig miljö föreställde vi oss skulle skapa de bästa förutsättningarna. Vi hade förberett en ganska stor buffé till våra informanter. Deltagarna tog för sig av den och satte sig ner och fikade och småpratade i köket, vilket gav en god stämning i rummet och mellan deltagarna. Vi flyttade sedan till vardagsrummet där vi samlades i soffor och fåtöljer. Brasan sprakade och nötter och kakor fanns på bordet.

Vår intervjuteknik har varit samma för varje fokusgruppsintervju. Bryman (2011:449) påstår att den intervjuteknik man använder sig av i fokusgrupper ger forskarna möjlighet att skapa en förståelse av varför deltagarna tycker som de gör på ett sätt man inte får i en vanlig intervju. Vi som forskare försökte undvika att lägga oss i deltagarnas diskussion så mycket så möjligt. Fokusgruppsintervjun ska vara ett samspel mellan informanter enligt (Bryman 2011: 446). Vi var båda närvarande vid varje fokusgruppsintervju och hade exakt samma temafrågor för samtliga intervjuer.

5.6 Intervjuguide

Vi hade formulerat temafrågor som vi ställde vid varje intervjutillfälle, men under intervjuprocessens gång kom vi att behöva förklara, utveckla och förtydliga frågeställningarna i vissa fall. Informanterna efterfrågade ibland detta och ibland behövde vi upprepa frågan och

förtydliga för att få mer exakta svar i relevans och i enlighet med vårt syfte. Vår intervjuguide var lätt att förstå vilket är anpassat till informanternas språkkunnighet och med tanke på att 16 av de 23 informanterna hade utländsk bakgrund (se bilaga 2). Esaiasson.m.fl (2007:283) förklarar att det i skapandet av en intervjuguide är viktigt att tänka på formen av frågan, det vill säga att frågan inbjuder till ett dynamiskt samtal. Att undvika svåra ord och facktermer samt att ha korta och okomplicerade frågor menar författaren är en grundregel. Vi försökte att leva upp till detta.

5.7 Moderators roll

”Moderators roll skiljer sig åt är beroende på vilken typ av fokusgrupp det handlar om” (Wibeck 2010:71). Med moderator menas den person som styr samtalet. Vi hade strukturerade fokusgruppintervjuer som innebär att vi intog en mer traditionell roll med fastställda temafrågor. Wibeck förklarar egenskaper hos moderatorerna som värme, medkänsla, empati och förståelse och att samtidigt förhålla oss opartiskt, vilka vi eftersträvade. Vi nickade och log medan informanterna pratade, vilket innebar att vi uppmuntrade till fortsatt tal och samtal (Wibeck 2010:71-72).

Vi som forskare växlade rollerna oss emellan, vi agerade både moderator och intervjuare inom samma intervju. Ibland var en av oss moderator medan den andra ställde frågan och tvärtom. Våra skilda etniska bakgrunder var till fördel vid transkriberingen. Semira kunde förstå de utländska informanternas tankesätt och ordspråk och förklara implicit innebörd. På samma sätt kunde Katharina förstå innebörden i de svenska mammornas uttryck/ordspråk som var svårt för en utländsk att förstå.

I vårt gruppsamtal valde vi att både *adressera* en tur och *göra oadresserade* sådana. Med det första menar vi/menas att utpeka en person som tilltalad. Att ställa en fråga *oadresserad* innebär att vem som helst av deltagarna i samtalet var välkommen att börja/ta vid. Vi hade också informanter som *stal en tur* när det var lite tyst, eller de som avbröt andra i sin egen iver. Vi började ibland våra frågeställningar med att *adressera* i turordning, ibland att lämna frågan fri. När diskussionen blev hetare så kunde/ville vi inte styra så mycket (Wibeck, 2000:33). Wibeck förklarar även att en fokusgruppsintervju blir desto mer strukturerad ju mer moderatör styr interaktionen i gruppen. En styrd fokusgruppsintervju definieras utifrån att moderatör har en möjlighet att styra över både frågorna och gruppdynamiken.

Vår roll som moderatör ger oss rätt till att använda *makt* för att kunna styra och undvika risk för att dominant person inte tar över diskussionen på bekostnad av de mer tillbakadragna (Wibeck 2000:129). Vi försökte även uppmuntra tystlåtna deltagare att komma till tals genom att exempelvis fråga dem ”Hur tänker du då?”. Vi finner också att Bryman skriver om att man bör uppmuntra de tystlåtna deltagarna.

5.8 Bortfall

Bryman (2011: 453) skriver att ett viktigt problem som kan dyka upp när forskarna använder sig av fokusgrupper, är att personer som gav sitt samtycke och accepterat att medverka inte kommer på den bestämda tiden. Av de planerade 24 mammorna för intervjuerna kom samtliga utom en som planerat. Två svenska mammor lämnade återbud samma vecka som intervjutillfället, men kunde ersättas med en annan. Detta innebär att vi fick bortfall med (1) etniskt svenska mamma.

5.9 Transkribering/ bearbetning

När det gäller transkribering så använde vi oss av dator (laptop) för att spela in våra intervjuer och sedan kunna transkribera för att vi behövde lyssna upprepande gånger på samtalet. Den bästa lösningen på dessa problem är att använda sig av inspelningsinstrument av god kvalitet som gör att mikrofonen bör fånga in även svaga röster (Bryman 2011: 449-450).

Bryman (2011: 449-450) menar att det är svårare och mer tidskrävande att transkribera fokusgruppsintervjuer än vanliga personintervjuer på grund av att det är ett antal personer som talar samtidigt. Det kan vara svårt att skilja mellan deltagarna, vem det är som säger vad, röststyrka och svårt att höra när de pratar i munnen på varandra (ibid). Men vi anser att hela transkriberingen av informanternas erfarenheter överlag gick bra och att vi härigenom också fått möjlighet att i detalj återkomma till särskilt representativa och intressanta uttalanden.

5.10 Analysarbetet

Efter insamlandet av data bestämde jag mig för att använda ett induktivt angreppssätt som innebär att utgå från empiri och därför försökte jag att hitta de teorier som passar min empiri och valde bort icke relevanta teorier. Med detta ansåg jag att etnicitet, moderskap och uppfostran är kärnan till mitt syfte och min empiri. En fördel med att följa Kvale och Briakmans (2009: 221-224) råd om manuell bearbetning av materialet är att uppsatsens validitet stärks. Författarna understryker att analysen bör utföras i flera steg som börjar med att gå igenom intervjuerna för att få en helhetsbild. Andra steget är fastställa ”meningskoncentrering” (Kvale 1997:175) som enligt författaren innebär att omformulera intervjuernas utsagor till kortare meningar eller koncisa meningar, för att sedan välja ut de centrala temana i intervjuerna.

Här vill jag börja med att presentera dominerande teman och underteman i intervjuerna. Varje tema börjar med en kort sammanfattning av det viktigaste resultatet i min studie. För att förtydliggöra min analys försöker jag att använda ett essentialistisk sätt för att kategorisera mammorna i analysen genom att identifiera svenska, kurdiska och arabiska mammor för att etniciteten tydligt ska ställas i fokus och framgå vid jämförelse. Citaten valdes för att belysa de dominerande teman som framkom under analysen vilket ibland visar som diskussion och ibland enstaka meningar från olika fokusgrupper. Vidare valde jag citaten från transkriberingarna, i de fall mammorna var överens om ett visst tema/ ämne, utifrån de formuleringar som hade den tydligaste språkliga formen, vilket oftast var de svenska mammorna. Resultatet blev därför att det upplevdes som att dessa mammor pratade mer än de övriga. Jag försökte begränsa mitt analysmaterial genom att inte särredovisa de olika fokusgrupperna, eftersom mitt fokus ligger i att främst tydliggöra skillnaderna mellan etniciteterna och inte fokusgrupperna. Anledningen till att jag använde begreppet ”etniskt svenska mammor” var för att skilja denna grupp mammor från andra mammor i studien som har svenskt medborgarskap, men som har ett icke-svenskt ursprung. Slutligen använde jag termen ”barn” i stället för ”tonåring” för att bekräfta mammornas beskrivning om sina barn. Det är värd att notera att de kurdiska och arabiska mammorna var utbildade, kommer från en medelklassbakgrund, samt kom från stora städer och inte byar. Dessutom var några av de arabiska mammorna kristna och inte muslimer. Materialet är mycket rikt på teorier och teman men på grund av de begränsade tidsmässiga ramarna behandlar jag bara övergripande teman och underteman. Analysen utgår från att tolka representativa citat från informanternas utsagor och sedan koppla dessa till relevanta forskningar och teorier.

5.11 Etiska överväganden

Vi försökte använda alla etiska regler eller principer i vår forskning och uppfylla deras krav. Vetenskapsrådet (2002: 7-14) yttrar att etiska principers grundläggande frågor rör frivillighet, integritet, konfidentialitet och anonymitet för alla deltagare i forskningen. Men de etiska principer som gäller för bland annat svensk forskning är informationskravet som innebär att forskaren har till uppgift att informera informanten om studiens syfte, informantens uppgift i studien och om frivillighet och möjlighet till att avbryta studien. Vi informerade våra informanter i förväg om de vill delta vår forskning, vilka syfte har vi och att de kan prata fritt. Samtyckeskrav avser främst att informanten ska ge sitt samtycke till deltagande och att denna ska kunna avbryta sitt deltagande om hon/han så önskar. Vi fick informanternas samtycke i förväg och även samma dag som vi hade intervju. Vi betonade även att allt som sägs ska spelas in och kommer att vara anonymt samt att vi kommer att koda deras namn för att vara anonymt som kallas för Konfidentialitetskravet verkar för att skydda informanten och att göra henne/honom anonym. Forskaren måste även hantera informationen på ett sådant sätt att det inte sprids till andra. Nyttjandekravet innebär slutligen att informationen och uppgifterna endast får användas i forskningssyfte. Slutligen beskrev vi att inspelningen sparas och det ska användas bara till uppsatsens syfte och ingen utomstående får tillgång till det och inspelningen kommer att raderas bort (Vetenskapsrådet 2002:7-14; Esaiasson m.fl 2007:290).

Brymans (2011: 459- 460) rekommendation är en grund för *forskningsetik* och därför valde vi att inleda och avsluta våra fokusgruppintervjuer enligt dessa. Bryman beskriver att man ska inleda med att tacka alla deltagare för deras medverkande och ber att de presenterar sig själva för varandra, ge en kort beskrivning om vårt syfte med studien, anledning till inspelning av diskussion, hur lång tid det beräknas ta och generella regler för diskussion (ibid).

Bryman (2011: 459-460) menar med regler att deltagarna ska prata en i taget för att undvika att prata i munnen på varandra, att det i övrigt är en öppen diskussion för alla och att allt som sägs i rummet är konfidentiellt. Blanketter med vissa uppgifter om kön, ålder, yrke och bostadsort gav vi deltagarna för att fylla i (ibid). Vi krävde mera uppgifter i intervjuformuläret än dessa fyra ovan och lade till familjeförhållande, antal barn och deras ålder samt vistelsetid i Sverige för de mammorna med utländska bakgrund (se bilaga 2).

5.12 Validitet

Wibeck (2000: 121) påstår att när fokusgruppintervjuer sker på en bekant plats, ökar validiteten i studien. Författaren förklarar att en främmande plats för deltagarna är ett hot mot validiteten då detta innebär att deltagarna kan känna sig främmande i en obekant plats vilket kan leda obekvämheter i diskussion som inte leder till något vettigt underlag och kan hämmas istället. Jag tolkade det så att vår plats (hem, kök, vardagsrum) var en välbekant plats för våra informanter mammor.

Jag upplevde att informanterna var bekväma med svaren, och inte hade något hinder med att berätta även om känsliga händelser, dessutom gavs informanterna möjlighet att berätta fritt om deras subjektiva upplevelser. En nackdel med fokusgruppmetoden kan vara att en del av deltagarna är mindre pratsamma, vilket vi i vår studie uppfattade som bundet till både språkliga svårigheter och svårighet med att diskutera i grupp vilket skulle inte dyka upp i andra metoder.

Wibeck (2000: 121) anser att en av de viktiga fördelarna med fokusgrupp är att moderatoren kan avbryta en onödig diskussion för att istället föra in samtalet på ett viktigare ämne. På så sätt kan

man försäkra sig svar på det man söker efter eller avser. Vilket vi gjorde när vi upplevde att vi behövde avbryta för att få nytta av samtalet och att det stämmer överens med vårt syfte.

5.13 Reliabilitet

Trost (2005:111-112) förklarar att reliabiliteten säkrar studiens stabilitet och huruvida resultaten kan återges av andra undersökare vid andra tidpunkter och platser för studien. Reliabilitet relaterar till intervjun, utskrift, analys och forskningsresultatens konsistens. Tanken bakom reliabilitet har sin grund i kvantitativa undersökningar som innebär att mäta värden på variabel till skillnad från att sträva efter att förstå hur intervjupersonen tänker, känner eller beter sig. Reliabilitet eller tillförlitlighet är stabil mätningen som inte är utsatt för exempelvis slump i både intervjusituationen och i frågorna som innebär att frågorna skall ställas på samma sätt och det ska vara likadant för alla. Vi anser att våra temafrågor var samma för alla och vi ställde de på samma sätt, inte för att få samma svar som vi fick från tidigare tillfällen men däremot för att framföra samma innebörd för alla. Vår föreställningsvärld förändras i möten med nya situationer och erfarenhet, detta leder även till att svaren förändrades i samband med tiden (Trost, 2005:111-112)

5.14 Generaliserbarhet

Wibeck (2000:123-124) hävdar att fokusgruppundersökningar strävar efter att ”lösa generaliseringar” som har samband med olika typer av folk kategorier och inte har något avsikt att dra generella, statistiskt underbyggda slutsatser på populationer. Fokusgrupper används dessutom för att förklara bakomliggande värderingar och premisser som argumentation utgår från. Medan enkätintervjuer har bredare perspektiv och drar generella svar på en hel publikation eftersom den går ut till tusentals människor som får kryssa i flera alternativ. Vi hade ingen ambition att generalisera det material vi fick fram i vår undersökning, utan snarare att få en djupare förståelse för hur mammorna tänker kring barnets uppfostran och om etnicitet påverkar hennes roll som mamma. Dessutom är det inom kvalitativa undersökningar med ett litet urval som vårt och där vi själva styrde vårt urval av intervjupersoner inte trovärdigt att de svar vi fick fram kan generaliseras till populationen i sin helhet. Detta gör att det blir omöjligt att generalisera sina resultat vilket är vanligt i kvalitativa studier där man anser att varje situation är unik och därför inte kan överföras från en kontext till en annan (Kvale & Brinkmann 2009: 267).

5.15 Metodkritik

Som vi nämnde tidigare, nickade vi och log under intervjuprocessen medan informanterna pratade. Wibeck, (2000:71) påstår att risken med att nicka innebär att moderator håller med den som talar vilket gör att de övriga i gruppen inte vågar komma fram med sin åsikt. Författaren fortsätter med riskerna att moderatoren i detta fall bildar en typ av norm för vad som är socialt accepterat i gruppen, som ger en försvårande effekt på den fortsatta diskussionen (Wibeck, 2010: 71-72). Vårt beteende innebar för oss instämmande och uppmuntrande till fortsatt tal, medan Wibeck samtidigt pekar på ovanstående risk.

Vi upplevde även fenomenet att deltagarna talade i munnen på varandra, vilket kan vara ett positivt tecken på att de är engagerade i ämnet, men det kan också vara ett tecken på ett konkurrensförhållande. Detta innebär att somliga upplever att deras röst blir hörd, medan andra deltagarna tar ordet på deras bekostnad (Wibeck, 2000: 82). Vi kan bedöma det som en svaghet i denna metod som vi inte skulle ha i en individuell intervju.

Vi moderatörer försökte använda viss *makt* för att styra samtalet med men hänsyn till att inte överskrida gränser och regler i integritetskravet som Widerberg (2002:40) beskriver att inte pressa eller överskrida gränser som subjekten sätter; ”lyhördhet och respekt för subjekten” (ibid 40). Som moderator är det också viktigt att kunna förhålla sig till dem makt man har, så att man inte indirekt styr deltagarna åt ett visst håll i diskussionen som motsvarar ens förväntade resultat. Problematiken är, anser vi, större i fokusgruppsintervjuer än individuella intervjuer.

I vår forskning använde vi till viss del både naturliga grupper (se avsnitt 5.2) med personer som kände varandra och grupper med personer som inte kände varandra. Våra upplevelser är att deltagarna, oberoende av inbördes förhållanden och kännedom om varandra, uttryckte sig uppriktigt utifrån olika perspektiv och erfarenheter. Deltagarna berättade om mycket känsliga ämnen och privata erfarenheter både i grupp där de kände någon/några eller var helt okänd för de andra. Vi hade exempelvis två systrar som vi tänkte placera i olika grupper, men de insisterade på att vara i samma grupp. Med tanke på Morgans (1998) resonemang om naturliga grupper är vi tveksamma, men eftersom vi fick helt olika syn på saker och ting från dem båda, visade sig våra farhågor är ogrundade (se ovan 5.2). Som exempel sade en av systrarna: - ”*Vi är syskon, men hon har en annan uppfostran än mig*”. Vi vill understryka att vi inte bara i den första gruppen utan även i de tre påföljande grupperna upplevde givande samtal och en öppen atmosfär.

6. Resultat och analys

I resultatdelen beskrivs först fokusgruppernas sammansättning sedan redovisas resultaten under de olika avdelningarna etnicitet, moderskap och uppfostran.

6.1 Etnicitet

I detta avsnitt kommer jag att redogöra för hur informanterna använder etnicitet för att beskriva sina svårigheter i relation till uppfostran av de tonåriga barnen. Först beskriver jag de svårigheter som de arabiska och kurdiska mammorna har upplevt men som de svenska mammorna inte har upplevt. Sedan beskriver jag de svårigheter som är gemensamma för alla mammor, oavsett etnicitet.

6.1.1 Svårighet i uppfostran i relation till etnicitet.

Mammorna upplever olika svårigheter beroende på sitt ursprung, möjligheter att kunna leva och ta hand om tonåringarna i det svenska samhället. Samtliga kurdiska och arabiska mammor i alla fokusgrupper kopplar svårighet med barnuppfostran till uppväxtvillkor och uppfostringsmönster i Sverige där familjeformen är kärnfamiljen. I Mellanöstern där informanterna kommer ifrån, ses den utvidgade familjen som kärnfamiljen. Alla dessa 16 mammor kopplar svårigheter med barnuppfostran till bindande kollektivet och etnicitet.

”För det första, man bor inte i sitt hemland. För oss, ... där är det lite lättare; området, umgänget, traditioner, kusiner, familjen, alla är med Det är en helt annan sak, men kommer man hit blir det svårare”. (En arabisk mamma)

“Om dom var födda i mitt land skulle dom blivit uppfostrade som alla andra barn som uppfostras där med samma kultur, med allt”. (En kurdisk mamma)

”Det är svårt för mig som inte är född i Sverige. Det blir lite mer kämpigt att ta hand om barnen därför. Jag gör på mitt sätt, men ibland blir det lite fel”. (En arabisk mamma)

"I mitt hemland, jag har bröder, har stor familj, alla har ögonen på dem/barnen, men här känner jag mig ensam och måste ha kontroll på dem". (En annan kurdisk mamma)

Ovanstående innebär att en av de grundskillnader som betraktas som en svårighet för invandrade familjer är familjeformerna "kärnfamiljen" eller "utvidgade familjen" i relation till barnuppfostran. Dessa skilda system brukar benämnas individualisering och kollektivisering. Individualisering kan medföra nackdelar eller svårigheter för grupper som är vana vid kollektiviseringssystem i synnerhet när det gäller barnuppfostran. Mammornas svårigheter innebär t. ex. att de får mindre stöd från en utvidgad familj som är typisk för ett kollektivistiskt system. Detta perspektiv överensstämmer med Plöjel Westmoreland (2001:29) som beskriver att Sverige representerar kärnfamiljskulturen som innebär att bara två vuxna, alltså far och mor delar ansvaret för och ger trygghet till barnet. Detta betraktas enligt författaren som en sårbar institution. Den utvidgade familjekulturen innebär däremot, enligt Plöjel Westmoreland, att de flesta i barnets släkt bor nära barnet och delar på ansvaret, vilket med stor sannolikhet innebär att det alltid finns en person som är tillgänglig när barnet behöver hjälp. Den utvidgade familjen ger således stark trygghet, tillit och värme till barnet, samtidigt som kontrollen och kraven på barnet också blir större (ibid). Dessa svårigheter i relation till den utvidgade familjen har även tagits upp av forskaren Broberg (2000:122) som understryker att en viktig skillnad är att individualiseringssystemet fokuserar på självständighet medan kollektiveten däremot innebär samhörighet och beroende.

6.1.2 Svårigheten att komma in i det nya samhället

Mammorna diskuterar invandrarnas svårighet att integreras i det svenska samhället. Två av de arabiska mammorna påstår att deras etnicitet är ett hinder för att komma in i eller att vara delaktig i det svenska samhället. Mammorna påstår att de gör allt som en etnisk svensk gör såsom firar jul och pratar svenska men de tillhör ändå inte den svenska gruppen och även deras barn som är födda här kan inte bli svenskar. Två kurdiska mammor i samma grupp instämmer. Två arabiska mammor knyter sitt nya hemland till icke-tillhörighet eller exkludering.

"vi gick in i det svenska samhället för mycket, men vi mötte en vägg hela tiden: Ni är invandrare ändå- så börjar man gå tillbaka: vad är vi egentligen?... jag vet faktiskt inte... jag vet inte vad jag ska göra för att kallas för svenska... jag pratar mer svenska än vad jag pratar arabiska också hemma, men ändå, jag fick chock när läraren sa att dina barn inte är svenska... vi var aldrig välkomna, Det är alltså jättesvårt för oss att gå in, vad vi än firar och gör- vi är fortfarande invandrare, tyvärr, det är så. Våra barn som är födda här, vi säger att de är svenskar, eller hur". (En arabisk mamma)

"jaaa.. precis" (sa alla mammorna)

"Men för svenskarna är de inte det". (En arabisk mamma)

Av ovanstående framgår att mammorna försöker att komma in i det svenska samhället genom att fira olika svenska högtider tillsammans med sina barn och prata svenska i hemmet men upplever fortfarande icke-tillhörighet och exkludering eller att de kallas för invandrare. Sådana upplevelser skildrar även Josefa Jax-Fraser (2008:24ff) i sin studie när mammorna försöker att anpassa sig till den nya kulturen, för att barnen inte ska känna sig som främlingar utan bli inkluderade i den dominerande gruppen. Det innebär alltså att individens tillhörighet/etnicitet definieras i interaktion med andra, genom gruppens medlemmar och de som inte är medlemmar (Eriksens

1993:18). Detta innebär att etnicitet blir en produkt av både egna och andras uppfattningar om någons tillhörighet (Wikström, 2009:12).

Resonemanget kan man tolka så att det inte handlar om att kunna språket eller fira samma traditioner för att bli svensk utan att det handlar om perspektiv som tillhörighet, etnicitet, gemensam kultur och historiska traditioner som gör att en grupp skapas. Utifrån mammornas uttryck kan man även koppla det till socialkonstruktionism som innebär att etnicitet skapas i relation till andra etniska grupper och genom social organisering enligt Wikström (2009) vilket också exemplifierar med att ”Man är inte kurd, svensk eller judisk utan blir det genom sina egna och andras uppfattningar”(ibid:12).

6.1.3 Etnicitet och arbetsmarknaden

Flera mammor kopplar diskussionen om etnicitet till hur arbete och arbetsmarknaden ser ut för invandrare. Alla mammor i fokusgrupp 4, som bestod av 1 etnisk svensk, 2 kurder och 2 araber, och mammorna i fokusgrupp 1 som bestod av 2 arabiska mammor och 2 kurdiska och två svenska, anser att personer med utländsk bakgrund och även barn som är andra generationens invandrare möter svårigheter som är knuten till arbete och etnisk diskriminering.

”När jag söker arbete och pratar med arbetsgivare i telefon, så tar alla mig som svensk. Men när de ser mig tycker dom ”Nej” – du kan inte jobba här med den slöja som du har på dig. Innan jag bar slöja så gick bättre, alla trodde att jag var svensk, eller adopterat”. (En arabisk mamma)

”det är ibland också så, som för mina barn, dom har pluggat men dom får inte jobb ändå. Det finns inte. Dom klagar på mig att jag sagt: ”Läs, läs, studera, studera! Det kommer att vara bra för dig i framtiden!” ”Men kolla!” säger dom nu ”Vi jobbar i fabrik! Det finns inte jobb” Min son läste dator teknik och en är datoringenjör, men dom har inte fått sådana jobb efter sin utbildning. Dom jobbar i fabrik. Det är därför barnen inte vill gå vidare med sin utbildning. De ser på sina bröder, att de ändå inte fått jobb...”. (En arabisk mamma)

Man kan tolka ovanstående så att mammorna menar att när en arbetsgivare får kännedom om sökandes bakgrund, etnicitet eller religion då ställer arbetsgivaren flera krav eller avslår ansökan. Liknande beskrivningar har även tagits upp av Kamali SOU 2006:73 om svårigheten att komma in i det svenska samhället på grund av etnicitet. Författaren förklarar att kraven förändras när en invandare söker arbete för att det finns ett krav som kallas svenskhet. Mammorna visar sin ilska eftersom de upplever att även deras barn har svårt att komma in på arbetsmarknaden.

Slutsatsen blir att man utifrån våra informanter från fokusgrupp 1 och 4 kan tolka som bilden av arbetsmarknaden som nästan låst för både föräldrarna med utländsk bakgrund och deras barn fastän de har språk och utbildning. Detta innebär att det inte handlar om var man är född eller om att kunna språket för att få arbete utan det är en fråga om etnicitet eller utländsk bakgrund enligt Kamali (2005:25f). Sådan problematik kan påverka andra utländska barn på så sätt att de tappar intresset för att studera, hur än föräldrarna försöker uppmuntra dem. Sernhede (2009:15) har i sin forskning tagit upp att det är svårt att motivera invandrare till studier för att de har kännedom om hur arbetsmarknadenssituationen ser ut för en invandrare/blatte. Sawyer (2006:188) anser att etnicitet medför en förtystnad av rasismen och att etnicitet är centralt i konstruktionen av invandrare såsom de andra (ibid:188). Vi har även Eriksen (1993:170f) som beskriver hur tillhörighet och makt kategoriserar människor och konstruerar identitet som kan kopplas till Wikströms modell det *postkoloniala perspektivet* som resonerar kring makt och vem som har rätt att definiera eller bestämma (Wikström, 2009:13).

6.1.4 Kultur i en förändringsprocess/ integration

Både de kurdiska och arabiska mammorna i alla fokusgrupper, dvs. sammanlagt 16 personer, anser att man inte måste hålla fast vid den kultur man är uppvuxen med. Det krävs justeringar. Mammorna anser att man ska försöka införliva det positiva från båda den egna och den dominerande kulturen och anpassa till det samhälle man lever i för att hitta den optimala kulturen för barnen. Två kurdiska mammor anser att man måste uppfostra barnen på samma sätt som svenskar även när det gäller barnens sexuella beteende och ignorera därmed sitt etniska kollektiv.

"Man anpassar uppfostran efter vad man har runt omkring". (En arabisk mamma)

"Ja, det är så. Jag har bott här i Sverige i 13 år. När jag kom hit var det en sak, sen har jag ändrat saker för att jag bor här. Jag kan inte leva på samma sätt som jag gjorde i Kurdistan. Det är ett annat samhälle och en annan miljö här. Ok, vissa saker ska jag inte ändra, men vissa andra. Det blir en krock". (En kurdisk mamma)

"Kunskap. Att vara open minded. Att acceptera saker och ting, som jag tror är tabu. Eller saker som man inte får göra, hur ska jag förklara? Jag kanske har levt hela mitt liv under en idé att flytta den saken till en annan plats, så är det ett tabu, det är jätte fel att göra det, men när man flyttat på saken så ser man att det är mycket bättre! Och man upptäcker det, jag vet inte... man förändras, sättet man tänker....". (En kurdisk mamma)

"Vi bor här, vi ska bo här. Vi måste lära barnen att anpassa sig till allting" (En arabisk mamma)

"jag tänker att jag bor här, så jag räknar in mig som en svensk på det visat, som svenskar" (En arabisk mamma)

"Jag vill verkligen ge mina barn den barndom jag inte fått själv. Lite mer extra, vill jag gärna ge mina barn också. Jag har accepterat; jag är muslim och jag är kurd, men jag tar inte in det där som dom säger att det och det ska man göra. Jag försöker att hitta någon mellanväg" (En kurdisk mamma)

Sammanfattningsvis är alla mammorna överens om beskrivningen av anpassningsprocesser. En del tycker att man ska vara *"open minded"* och ta till sig nya kulturer och kunskap för att anpassa sig till det samhället man lever i. Detta innebär bl. a att mammorna inte ska låta sig påverkas i sin mammaroll av skvaller och rykten från kollektivet och dess press och involvering i ungdomarnas liv. Ungdomarna i Plöjel Westmorelands (2001:259) avhandling vill hitta balansen mellan sin ursprungliga kultur och den nya och anser att man måste lära sig av varandra i fostranshänseende och de önskar sig en variation i uppfostran.

Andra mammor betonar att man inte kan uppfostra barn utifrån den kultur man själv blev uppfostrad av/i, eftersom det finns stora skillnader mellan tid, samhälle och miljö. Mammorna försöker överskrida rutiner som de är vana vid och istället hitta en balans mellan båda kulturerna för att leva med en mångkulturell kultur som leder till ett bättre liv och minskade kulturkonflikter och att bli inkluderad i den dominerande gruppen. Detta resonemang stämmer överens med Josefa Jax-Frasers (2008:24ff) studie där mammorna har till uppgift att anpassa sig i den nya kulturen för att deras barn ska få en känsla av tillhörighet och etablera en identitet i det nya samhället. Jag kan tolka dessa reaktioner som uttryck för nya förhållningsätt till moderskap.

Resultaten visar att det pågår integration som innebär att de sociala komponenter som mammorna är vana vid skiftas eller förändras och influeras av en annan/ny kultur, som stämmer överens med Wikströms (2009:12) *konstruktivistiska perspektiv*, dvs att individen tar till sig andra kulturer och

förändras. Etnicitet är därmed föränderligt beroende på plats och historisk tid. Mammornas utsagor stämmer också överens med Josefa Jax-Frasers (2008:24ff) studie, där mammor fungerar som en länk mellan båda den egna och den nya kulturen för sina barn, för att barnet ska få kunskaper om båda sin egen ursprungskultur och det som händer omkring gällande socio-ekonomiska och politiska omständigheter.

6.1.5 En svårföränderlig normkultur

En del av mammorna, 8 arabiska och 6 kurdiska, anser att en del av deras kultur är stabilt förankrad och svår att förändra på grund av religion och normer. Det är alltså svårt att förändras. Barnen måste förstå och acceptera det. Ett av de dominerande uttrycken av deras kultur är att begränsa eller hindra ungdomars sexuella relation tills de gifter sig. Vi har även påståenden om att flickor får festa hemma istället för att gå på disco. Medan etniskt svenska mammor däremot anser att kulturen med att hindra ungdomar från sexuella relationer inte längre är aktuellt i dagens samhälle.

“Den här grejen finns inte riktigt i det svenska, det har funnits i det svenska kulturen också, men det är så länge sen så det är nästan bortglömt...”. (En svensk mamma)

“Ja ja,”. (En svensk mamma)

“Det finns regler och lager i alla familjer och i alla kulturer, svenska, kristna, araber muslimer och kurder. Vi säger att alla svenskar är fria, de kan göra vad de vill, men det går inte min dotter kan inte vara som dem, vi är olika. ...I vår kultur flickor kan inte träffa pojkar ”sex relation” innan dem gifter sig, de måste acceptera den här situationen. Om de vill gifta sig helt ok, men inga pojkvän nej, och det tar lång tid till dem förstår det. De måste ta lite från svenska kulturen och lite från vår kultur”. (En kurdisk mamma)

“Jag är uppfostrad på samma sätt att min son ska leva med mig tills han gifter sig, Jag accepterar inte att han säger att han ska flytta när han fyller 18 år”. (En arabisk mamma)

“Att åka på disco, det får tjejer inte göra”. (En arabisk mamma)

“Jag har svårt att låta min dotter bo hos någon som är från en helt annan kultur. Han har en helt annan religion”. (En arabisk mamma)

Sammanfattningsvis kopplar mammorna etnicitet till krav och gränssättning där kulturen inte accepterar barnens sexuella relationer utan giftermål. Samtidigt måste barnen tänka på religion och kultur när de väljer sin partner. Man kan även tolka att mammorna hade svårt att acceptera barnen flyttat hemifrån före äktenskap eftersom det anses som en främmande kultur för mammorna som barnen bör undvika. Mammorna menar att flickor inte ska gå på disco utan ska festa hemma istället för att undvika sexuella kontakter. Liknande föreställningar framkom även i Plöjel Westmorelands (2001:159) avhandling där italienska ungdomar anser att de har *“begränsad frihet”* jämfört med etniska svenskar. Paralleller kan också dras till Wikströms (2009:39-40) *essensialistiska perspektiv* då mammorna i den aktuella studien är fast i sin bakgrundskultur och religion och har svårt att förändras. Sådana föreställningar hade även Al-Hassan och Takash (2011:144) där barn i traditionellt jordanska familjer inte är fria, de kan inte göra vad de vill om det inte godkänns av deras föräldrar eller familjen. Paralleller kan också dras till dels Olsson studie (2012:12ff) och dels Samuelsson och Brattlund (1996: 37) som båda betonar att det är viktigt att en flicka ska vara oskuld när hon gifter sig.

6.1.6. Barn mellan två kulturer

Samtliga mammor bland kurder och araber, sammanlagt 16 stycken, beskrev barnuppfostran som svårighet att välja mellan två kulturer. De anser att både barn och föräldrar kan få sådana upplevelser vilket förklaras med att individen får en känsla av ambivalens i att välja mellan två kulturer eller en känsla av främlingskap/tillhörighet i sin vardag.

En arabisk mamma pratar om barnens svårighet med två kulturer:

”Det är jättesvårt för barnen i skolan, man har en annan kultur hemma än det som finns i skolan och barnen vet inte till vilken kultur de ska gå. Vilken av kulturerna har fel? Vi bor här i Sverige och kommer från olika länder, från Libanon, Irak, Syrien, Turkiet alla är inte lika”. (En arabisk mamma)

Barnet kan hamna i sådan situation även inom en och samma familj när föräldrarnas etnicitet inte är samma.

” Jag är gift med en svensk – och jag har bott här i 13 år. Och min dotter har bott halva sitt liv här i Sverige och halva i Libanon... och det att acceptera att hon ska flytta ihop med någon kille, det tycker min man är helt normalt, fast jag är fortfarande libanes och har dom här reglerna - dom finns kvar här (pekar mot huvudet). Jag vill inte att min dotter flyttar ihop med en kille bara så här (knäpper med fingrarna). Det är jättesvårt att låta honom komma att sova över och i mitt huvud är det väldigt svårt just nu. Om inte två föräldrar är överens om en sak, det är det värsta som kan hända. Så nu är det första gången vi krockar med hur vi ska uppfostra, jag och min man när det gäller vår dotter just idag”. (En arabisk mamma)

Ovanstående uttryck stämmer överens med Plöjel Westmorelands (2001:173). Där föräldrarna har olika uppfattning om olika delar av uppfostran, vilket gör att barnen upplever *kluvenhet och ambivalens* när det gäller kulturtillhörighet. Dessutom relaterar jag till det essentialistiska perspektivet av Wikströms modell (2009:13) eftersom båda föräldrarna håller fast vid sina kulturer och anser sig ha rätt och försöker föra det vidare till barnet. Alla grupper utgår från sina kulturer och det egna sättet att uppfostra barn, varje grupp har sitt sätt som anser vara det ”normala” sättet att uppfostra enligt (Olsson 2012:8).

6.2. Gemensamma svårigheter bland kurdiska, arabiska och etniskt svenska mammor

I avsnittet behandlas de svårigheter som mammorna upplever, oavsett etnicitet.

6.2.1 Sexualitet och tonåren

Samtliga mammor är oroliga för sina tonåriga barns sexuella relationer och beskriver det som ett ämne som är svårt att prata med sina barn om. Samtidigt är de oroliga för att de inte skulle få tillräckligt med kunskap om dels sexualitet och dels om vikten av preventivmedel. Men oroligheter för tonåringens sexuella relationer har olika bakgrund hos etniskt svenska mammor å ena sidan och utländska mammor å andra sidan.

En av de arabiska mammorna beskriver en situation där barnet i tonåren tar hem sin flickvän för att övernatta hos föräldrarna. Hon beskriver situationen så här: *”Men hur ska jag göra? Hur ska jag kunna ta rätt beslut? Det var hemskt. Den natten blundade jag inte. Jag sov inte”. (En arabisk mamma)*

En etniskt svensk mamma som går igenom samma situation: ”Så blir jag så himla nervös, alltså hur ska jag vara...? Ska hon sova över... vill inte.... Men jag har försökt att prata med honom flera gånger och om man bestämmer sig för att ha sex så ska båda vara med på det – det är viktigt, och man måste skydda sig”. (En svensk mamma)

”Jag bli orolig för att jag är rädd att min sons flickvän blir gravid. (En kurdisk mamma)

6.2.2 Genus och arbetsdelning

Den andra faktorn som är gemensam mellan kurdiska, arabiska och svenska mammor är genus. Mammorna diskuterar kring att genus och arbetsdelning i hemmet blir tydlig när man får barn då mamman får en känsla av mer ansvar för barnet och omsorgen som kommer automatiskt. Papporna i detta fall tar avstånd från ansvaret för barnuppfostran och hemmet vilket leder till att mamman får dubbelt arbete och är tvungen att fokusera på familjen betydligt mer än mannen. Mammorna beskriver att både mannen och samhället ställer större krav på dem.

”Att vi alla har män som gärna vill koppla av lite och inte vill anstränga sig? För att dom vet att dom har fruar som tar hand om allt”. (En arabisk mamma)

”Både jag och min man jobbar, men ... min jobbsituation är så att på mina raster så kan jag ställa upp på mina barn – lämna och hämta – fast när min man kommer hem från jobbet så är han alltid trött, men inte jag !!!”. (En kurdisk mamma)

”Det blir ändå så, att det ligger på... , i mitt förhållande är det i alla fall så, det är jag som lagar mat, det är jag som städar, handlar och tar hand om barnen och uppfostrar dom. Och om barnen blir jobbiga så är det ”Vänta tills pappa kommer hem!” Då får han gå in och lägga sista ordet, så funkar det hos oss”. (En svensk mamma)

”vänta tills pappa kommer”. (En annan svensk mamma)

Sammanfattningsvis utifrån mammornas berättelser tolkar jag situationen som att alla mammor bland kurder, araber och etniska svenskar är oroliga för sina barn/tonåringar vad det gäller sexuella relationer och deras konsekvenser. Ingen av mammorna vill att deras barn skulle ha en sexuell relation. Dels är de oroliga att barnet blir gravid i tonåren, och dels blir de stressade över att barnet inte får tillräcklig information om sexualitet och hur man skyddar sig mot sexuella sjukdomar. Mammorna lägger skulden på samhället som skapar många risker ”genom media och IT” men samtidigt ger mindre kunskaper om konsekvenser. Iakttagelsen kan kopplas till Back (2000: 29-39) som beskriver att samhället producerar kunskap och varor som skapar allvarliga risker för samhället. Tolkningen av deras berättelse är att oron hos svenska och utländska mammor vilar på olika bakgrunder. Etniskt svenska mammor är oroliga för att deras tonåringar ska blir gravida eller att de inte skyddar sig tillräckligt mot könssjukdomar. Men samtidigt visar de samma ängslan över att barnen skulle överskrida normerna. Medan utländska mammor är oroliga både för att tonåringarna skulle få könssjukdomar och blir gravida före äktenskapet vilket strider mot kultur, tradition och religion. Parallellt kan dras till Al-Hassan och Takash (2011:144) förklaringar att föräldrarnas attityder inom den arabiska kulturen formades genom religion och traditioner. Sexualitet enligt mammornas synsätt i detta fall handlar inte om sociala klasser och utbildningar som Olsson (2012: 26) förklarade. Eftersom alla mammorna är utbildade och kommer från stora städer utan snarare handlar om att vi är vår kultur, norm, tradition och religion (Miller 1980:73-87; Al-Hassan & Takash 2011: 147-150; Samuelsson & Brattlund 1996:37). Mammorna förklarar att sexuella relationer under alla omständigheter är något mycket

ansvarsfullt för tonåringar. De är inte tillräckligt mogna att klara av den fysiska, psykiska och ekonomiska aspekten av graviditet och eller könssjukdomar.

Angående genus och arbetsdelning, har mammorna från alla etniciteter liknande skildringar. Mammorna anser att det naturliga är att mamman på grund av sin känslomässiga kontakt med barnet vilket Brembeck (1998:46) mammor beskrev som naturliga eller automatiska medfödda känslor som väcks i samband med barnets födelse och dels den traditionell fördelning i hushållsarbete har mer ansvar för barnuppfostran och hemmet vilket även Bäck – Wiklund (2001:14-17) framhåller. Resonemanget om mäns mindre ansvar för hemmet kan också bero på både traditionella och religiösa förklaringar där kvinnan har största ansvaret för hemmet och underordnar sig mannen (Miller 1982:73-87; Al-Hassan & Takash 2011: 150; Samuelsson & Brattlund 1996:13-26). Enligt arabisk eller muslimsk traditionella uppfostran skall en pojke uppfostras till en man och skall fullgöra mäns förpliktelser och på samma sätt skall en flicka fullgöra en kvinnas förpliktelser där flickor lär sig att ta hand om hushållsarbetet och småsyskonen och mannen att ansvara för yttre handlingar (Samuelsson & Brattlund 1996:101 och Olsson 2012:26).

Informanternas utsagor kan tolkas som att det inte finns några skillnader i frågan om genus i vårt samhälle idag mellan kurder, araber och etniskt svenska mammor i den aktuella studien. Även Fransèhns et al. (2009:124-127) forskning visade att det fortfarande existerar en traditionell arbetsfördelning mellan turkiska mammor och deras män som bor i Sverige. Detta kan även kopplas till Wikströms (2009:23) uttryck som säger att man är född in i sin identitet som det *essentialistiska perspektivet* utgår ifrån. Mammornas beskrivning om deras ansvar som mamma och hemmafru förklaras som en naturlig identitet för kvinnor, medan män är ansvarsfria från hemmet och barnuppfostran. Bäck- Wiklund och Bergsten (1997:14) visar också på att skillnaden mellan hemmaarbete och förvärvsarbete fortfarande är könsbaserat vilket innebär att män ägnar sig åt förvärvsarbete i större utsträckning än hemarbete.

Enligt två mammor i min studie är männen närvarande för att skrämna barnen, t.ex. ”*vänta tills pappa kommer*” vilket också kan tolkas som en traditionell identitet för män. Samma bilder och identitet har även visats i Brembecks (1998:47) undersökning där unga mammor beskrev moderskapet som kvinnors primära identitet. Detta innebär att både den aktuella studien och Brembecks (1998:46) studie gav samma resultat eller bild av den traditionella mamman och traditionell arbetsdelning.

6.3 Reflektioner om etnicitet

Studien utgår från mammornas perspektiv om barnuppfostran och hur etnicitet påverkar deras roll som mamma. Resultaten visar att mammorna med utländsk bakgrund möter betydligt flera svårigheter med barnuppfostran i relation till etnicitet på grund av kulturtillhörighet, makt, individualiseringssystem och barnuppfostransmönster. En del av svårigheterna kopplas till diskriminering, tillhörighet/inkludering, icke tillhörighet/exkludering och maktstrukturer som samhället utövar mot invandrare. Arbetsmarknaden är ett tydligt exempel på en svår situation som skiljer sig åt för föräldrar som första generationens invandrare och deras barn som andra generationens invandrare. Utifrån mammornas utsagor drabbas även deras barn som har både utbildning och språk av diskriminering på grund av etnicitet. Sernhede (2009:8) hävdar att diskriminering i Sverige påverkar ungdomar i och utanför skolan. En sådan diskriminering skapar en känsla av främlingskap och icke-tillhörighet hos ungdomar. Detta betonade mammorna med stor frustration eller besvikelse på systemet som skapar ojämlikhet. Dessa upplevda känslor är

centrala i begreppet ”vi” och ”dem” som omfattar upplevda skillnader av icke-tillhörighet och ojämlikhet.

I Plöjel Westmorelands (2001:122) studie däremot visar att ungdomarna som bodde i ett mångkulturellt område har en positiv uppfattning sin barndom jämfört med ett mindre mångkulturellt område. Man kan dra paralleller mellan dessa ungdomar och Wikströms (2009:12) socialkonstruktivistiska perspektiv som betonar att etnicitet är en relation mellan två, eller skapas i relation till andra etniska grupper och genom social organisering.

Mammorna med utländsk bakgrund, båda kurder och araber, påstår i den aktuella studien att barnuppfostran måste innefatta en balans mellan den svenska kulturen och den egna kulturen och barnen måste acceptera det. I Plöjel Westmorelands (2001:259) avhandling vill även barnen balansera mellan två olika kulturer och anser att individen måste lära sig av varandra i fostranshänseende. De önskar sig en förändring i uppfostran, där barnet i tidig ålder fostras till frihet och oberoende och är självstyrd som är någon svenskt (ibid). Man kan tolka mammornas utsagor i denna studie så att de är helt övertygade om att man inte kan överföra sin egen kultur till barnen utan att vissa justeringar eller förändringar krävs i samband med samhällsutveckling. Men samtidigt vill jag påpeka att utländska mammorna är utbildade och kom från stora städer och inte byar, vilket innebär att de kommer från medelklassen. Därtill är några av arabiska mammorna med utländska bakgrunder kristna och inte muslimer. Men ändå hade de flesta av mammorna samma uppfattning om tonåringens sexualitet, vilken innebar att barnen inte ska ha sexuella relationen förrän de gifter sig (Olsson 2011:13f och Samuelsson & Brattlund 1996: 13ff).

Man kan se att liknande svårigheter hos svenska mammor är betydligt mindre, vilket beror på att det dominerande samhället har svensk etnicitet som innebär samma kulturer, normer traditioner och utseende. Men de utländska mammorna däremot ger ett intryck av att det svenska systemet har ett *essentialistiskt perspektiv* som förklarar att etnicitet är många objektiva egenskaper och definierat utifrån språk, tradition och religion som fasta och oföränderliga vilket mammorna förklarades när de söker arbete. Mammornas utsagor om barnens upplevelser om tillhörighet och diskriminering i skolor och på arbetsmarknaden kan kopplas till det *postkolonialistiska perspektivet* som bidrar till kategorisering av människor som kan bedöms som de andra. Dessutom ges möjlighet till att legitimera förtryck, rasism och diskriminering (Wikström 2009:13). Det som är intressant i detta avsnitt är trots olika etniciteter, kulturer och traditioner är könsuppdelning och traditionell arbetsuppdelning närvarande bland kurder, araber och etniskt svenskar. Detta kan bero på både traditionella och religiösa föreställningar där kvinnan har största ansvaret för hemmet och underordnar sig mannen (Miller 1982:73-87; Al-Hassan & Takash 2011: 144f; Brembeck, 1998:47 och Samuelsson & Brattlund 1996: 13ff). Svårigheterna för kurdiska och de arabiska mammorna kan sägas bestå av olika aktörer som tillsammans står i vägen och hindrar de utländska mammorna och deras barn att komma in i samhället som medför ytterligare svårighet för barnuppfostran.

7. Moderskap

7.1 Syfte med moderskapet

Vi människor har olika sedvänjor, vi uppfattar saker och ting på olika sätt och vi betar oss olika. Hur mammorna i studien uppfattar moderskap och vad som är syftet med barnuppfostran uttrycks

också individuellt av dem. Mammornas uppfattningar vilar på värderingar, kunskaper och eller det hon själv blev präglad av från sina egna föräldrar. Även om mammorna i studien individuellt redogör för vad de anser vara viktigt just för dem i barnuppfostran, tar mammorna upp många olika syften som är mycket lik varandra. Några av mammorna instämde helt med andra till exempel *"det är samma för mig"* Här är några exempel från mammorna.

"För mig är uppfostran inte någon teori. Det är inte någon teori som jag bestämmer att jag ska köra med mina barn. Det är det vardagliga, alla saker som vi gör hela tiden. För mig är det jättemånga faktorer som finns för hur jag uppfostrar mina barn, till exempel här i Sverige". (En arabisk mamma)

"Att ledsaga och hjälpa sina barn, att bli kloka, lyckliga och goda människor som vuxna. Neej... men kloka med sunda värderingar". (En svensk mamma)

"Uppfostra dem lyckligt, lycklig i sin familj, glädje och kärlek och självförtroende. Att klarar av skolan är mitt önskemål. Att de inte ska vara besvärliga mot sina kamrater och lärare och lugna och bra liv". (En kurdisk mamma)

"Jag upplever att uppfostran alltid är individuell. Jag kan säga för min del, att det är självklart att man ska behandla alla med respekt, men jag tror att det kommer en liten grej, att dem ska hjälpa till och städa och så hemma". (En arabisk mamma)

"Det är jätteviktigt att man som förälder stödjer dom så att dom blir självständiga, att dom lever. Att det finns regler, hemma och i skolan, mellan kompisar, ... Att dom ska vara självständiga, tro på det dom gör, sig själva, att dom duger som dom är...". (En arabisk mamma)

"Det är extra svårt för mig att ta hand om barn för att jag inte är född i Sverige. Jag gör på mitt sätt men ibland blir fel, men här lär man sig av andra, man måste kunna ge och ta, ha tålamod...man måste göra sitt bästa för att få bra resultat, ja". (En arabisk mamma)

"Jag tycker om man går till bakgrunden...En mamma är mamma var man än kommer ifrån" (En kurdisk mamma)

Alla stämmer in: "...mmm...".

Genom uttryck kan man tolka att mammorna har liknande ambitioner och liknande önsknings i fråga om uppfostran. Det dominerande syftet med moderskapet är att hjälpa barnen med vägledning, lära dem respektera andra, ha ett bra liv, bli kloka individer och få utbildning. Mammorna vill ge dem kärlek, och hjälpa dem att leva lyckliga och självständiga liv (jfr. Al-Hassan & Takash 2011:143f; Olsson 2012:8; Samuelsson & Brattlunds 1996:90). Syftet uppfylls med hjälp av vägledning, vilken enligt Hougaard (2004:75-98) är en läroprocess mellan barn och föräldrar.

Uppfostran av barn är ingen "teori" enligt en av mammorna, vilket jag tolkar som att moderskap inte har något schema eller någon teori att utgå ifrån utan det handlar om vardagliga omständigheter runt omkring barnet och barnets personlighet. Utifrån dessa omständigheter kan mammorna justera sin uppfostran för att nå syftet. Det är också så att man lär sig av varandra om hur man uppfostrar barn eftersom det inte alltid är vare sig lämpligt eller rätt att tillämpa sin egen uppfostran.

Man kan också tolka mammornas uttryck från alla fyra fokusgrupperna bland kurder, araber, och etniska svenskar att syftet de försöker uppfylla med barnuppfostran består i att möjliggöra för

barnet att själv bli en ansvarskännande förälder (jfr. Almqvist. m. fl 2000:119; Al-Hassan & Takash. 2011:143; Olsson 2012; Samuelsson & Brattlund 1996:90).

Mammorna i denna studie försöker att göra sitt bästa för att barnen ska kunna klara sig och stå på sina egna ben och hantera alla situationer som de kan utsättas för i framtiden, vilket framgår i Josefa Jax-Frasers (2008:24ff) studie. Mammorna i Elvin-Nowak (1999: 49) placerar barn och mödrar i fokus samt försöker hitta sin livsstil för att få mer kraft och tålmod med moderskapet vilket innebär att mammorna prioriterar barnuppfostran i första hand. Bäck- Wiklund & Bergsten (1997:52) menar att mammorna försöker göra allt för att vara den goda modern och ser moderskapet som kvinnans främsta uppgift.

7.2 Faktorer som påverkar mammans roll

Alla mina informanter beskriver att de påverkades av sina föräldrar i hur de vill uppfostra sina barn, på så sätt att de antingen vill undvika föräldrarnas misstag eller ser föräldrarna som sina förebilder och vill uppfostra sina barn som dem.

Mammor som inte ville uppfostra sina barn på samma sätt som de själva blivit uppfostrade av sina mammor är störst bland mammor med utländska bakgrunder, vilket är 7 araber och 6 kurdiska mammor medan de etniskt svenska mammorna däremot är 4 stycken. Mammorna anser att redan innan de får sitt första barn så vet de om de vill vara som sin mamma eller inte. Utifrån sin uppväxt vet mammorna hur de vill vara och inte vara. Man kan dela upp mammorna i tre grupper.

7.2.1 Undviker den egna mammans uppfostran

13 mammor med utländska bakgrunder är emot sin egen mammas uppfostran i jämförelse med de etniskt svenska mammorna som är 4 till antalet. Anledningen till att de inte vill uppfostra sina barn på samma sätt varierade.

”Nej.... Nej, min mamma har lärt mig att man ska utbilda sig, man ska arbeta. Mina föräldrar var väldigt politiska när jag växte upp. Otroligt, min mamma var jättepolitisk...ehhh. Det är väldigt viktigt för henne och har tryckt på det här med utbildning. Utbilda dig. Var stark, var självständig och tjäna dina pengar. Det har jag fått med mig. Jag tycker mer att en perfekt mamma är det här att baka... Jag har nog egentligen, tvärtom, inte tyckt att hennes värderingar inte är så himla viktiga för mig, det finns ju också, men jag kan tycka att det nog är lite för mycket, att hon har varit lite för mycket...”. (En svensk mamma)

”Blir man ofta inte väldigt tvärtemot... att man ...”. (En svensk mamma)

” Jo... Det är någon som får betala priset också. Om man utbildar sig väldigt mycket, så är det ju så att det kan hålla mig tillbaka att söka en forskartjänst idag till exempel. För vem ska betala priset? Jo, mina barn. Och då blir man ju – nej, jag ska vara hemma mer. Jag ska stanna hemma. Jag ska göra mindre, jag ska finnas där. Det blir som två personer som slåss emot mig....”. (En svensk mamma)

”... många saker som jag inte fick, men det får mina barn nu... Jag är mycket nära dom, jag pratar med dom, jag ger dom kärleken, trots att jag inte fick den själv från min mamma, men jag gör det...jag köper leksaker och försöker förstå mina barn mer...”. (En arabisk mamma)

”jag verkligen inte vill ha den svåra traditionen, den gamla, jag vill inte ha den hemma, jag fick aldrig göra det mina kompisar fick, jag inte fick av min mamma, men det får mina flickor nu, men ändå...”. (En kurdisk mamma)

7.2.2 Väljer att ta hjälp från omgivningarna eller myndigheter

Jag vill här poängtera att alla etniskt svenska mammor tar hjälp endast från sina vänner och sina egna mammor. Medan 4 kurder och 2 araber av de mammor med utländska bakgrunderna tar hjälp från olika myndigheter som exempelvis BUP, mödravårdscentralen och skola vid behov med barnuppfostran.

”...Min mamma förstår mig inte hon bara klagar”. (En arabisk mamma)

En möjlig tolkning till varför mammor med utländsk bakgrund undviker sina egna mammors värderingar i uppfostran är att de upplever att det inte är lämpligt att använda de egna mammornas erfarenheter eftersom de bor i ett helt annat samhälle, och en annan tid och miljö. Deras mammors uppfostran var mycket traditionell i det att de offrade sig för familjen vilket många av mammorna i denna studie väljer bort. Deras mödrars erfarenheter och värderingar är inte gångbara i dagens Sverige, och hjälper därigenom inte mammorna i studien. Dock existerar det fortfarande mer traditionella bilder av uppfostran, vid sidan av mer moderna, bland araber i Jordanien och andra länder i Mellanöstern enligt många forskare (Al-Hassan & Takash 2011;143 Olsson 2012:12f; Samuelsson & Brattlund 1996:90). En av moderns uppgifter enligt Josefa Jax-Fraser (2008:24f) är att balansera mellan den nya och den ursprungliga kulturen.

Den främsta anledningen till att etniskt svenska mammor väljer bort den egna mammans uppfostran är för att de upplever att de inte fick tillräckligt med ömhet, kärlek och uppmärksamhet under sin uppväxt och därför vill de inte upprepa samma beteende. Detta kan jag tolka som att det kan bero på att etniskt svenska mammors föräldrar är förvärvsarbetande och hade mindre tid för sina barn.

Vad det gäller mammornas hjälp från sina familjer eller myndigheter har även Fransèhn et al. (2009:127-142) tagit upp och definierat hjälpen i termer av *familisering* och *defamilisering*. Författarna förklarade att det stöd och den hjälp som man får från familjen kallas för *familisering*, medan stöd som man får från staten kallas för *defamilisering*. Fransèhns et al.(2009) studie visar att de flesta av utländska familjer som bor i Sverige tar hjälp från sina familjer eller kollektivet medan svenska familjer tar hjälp från staten. Dock visar den aktuella studien på motsatsen, dvs. att etniska svenskar tar hjälp från mammor, vänner och papporna dvs. *familisering*, medan mammor med utländska bakgrunder tar hjälp från både *familisering* och *defamilisering*. Detta kan man också tolka som att mammor med utländska bakgrunder betraktar sina föräldrars uppfostran som inte passande i dagens samhälle.

Bilden av att välja att uppfostra sina barn i takt med samhällsutvecklingen som mammor med utländska bakgrunder påstår stämmer även överens med *postkolonialistiskt perspektiv* där kulturell tillhörighet alltid är i förändring och vilar på kontexten och situationen (Wikström 2009:23). Mammorna menar att det är väsentligt att följa samhällsutvecklingen och avstå från sin egen mammas uppfostran vilken betraktades som traditionell.

Man kan tolka med att de flesta av de svenska mammornas föräldrar är förvärvsarbetare och upptagna med sitt arbete och sin karriär och därför hade mindre tid till sina barn. Medan de flesta av de mammor med utländska bakgrunderna hade en mamma som var hemmafru och ansågs som en traditionell mamma. Sådana bilder av moderskapet lyfts fram av både Bäck-Wiklund och

Bergsten (1997:44) och Brembeck (1998:46) som visar att bilden av traditionellt moderskap består av hemmafruar som disponerar sin tid på sina barn och familj. Samtidigt har de svenska förvärvsarbetande mammorna i Brembeck avhandling som satsar på arbete och karriär gemensamma utsagor med mammorna i den aktuella studien. Brembeck förklarar att en förvärvsarbetande kvinna riskerar att placeras utanför diskursen eller bilden om den goda modern och relateras däremot till den onda modern (ibid).

7.2.3 Hittar egen uppfostran

De mammor som inte vill hämta inspiration i barnuppfostran från sina egna mammor är sammanlagt: 17 mammor 7 araber, 6 kurder och 4 etniska svenskar. De vill däremot hitta metoder eller positioner som passar deras eget liv. De väljer egna metoder som passar dem och deras barn genom att samla kunskap från olika håll med hjälp t.ex. av andra i omgivningen som har barn, eller genom att läsa böcker, eller genom sina yrken.

“ Jag är väl inte så nöjd med hur jag hade det... men jag känner ...att jag vill inte göra likadant som mina föräldrar. Utan jag har mer spanat in andra, överallt, men inte där.... Men jag har nog utformat det mycket själv, efter människor som jag inte är släkt med, men som jag tycker om... ja , nära vänner.... kanske... föreläsningar... ute i samhället... böcker... det som jag tycker att det stämmer med hur jag vill vara som mamma, ideal... att jag snappar upp... inte alls i min familj, möjligtvis min mormor lite.... annars har jag nog vänt mig mycket utåt, utanför familjen...för att hitta min väg...” (En svensk mamma).

”....., Ja, man lär sig mycket. Man hör och ser så mycket i yrket och tänker ...Tur att jag inte har gjort så här med min son, eller att man lär sig hur man ska göra istället”. (En arabisk mamma)

”Mitt arbete som lärare spelar stor roll för min erfarenhet som mamma...”. (En kurdisk mamma)

“ Man försöker ta det positiva och så anpassa det till att man bor här i Sverige och vi kompletterar allt tillsammans. Och hitta det rätta för barnen. Det försöker vi, vi vill inte vara någon gammeldags mamma utan mer moderna mammor.... mer frihet”. (En arabisk mamma)

”Jag bryr mig inte om rykte eller skam som finns i vår kultur. Tidigare kunde man inte prata med killar för då får man dåligt rykte , men jag har struntat i det. Folk får säga och prata hur dom vill om mina döttrar”. (En kurdisk mamma)

Med detta kan man tolka moderskapet bestående av ”inre” eller ”yttre” delar Brembeck, 1998:46-47). Författaren kopplar den inre delen till egen erfarenhet av sin uppväxt och yttre delen till samhällets influenser på moderskap. Mammorna menar att de vill samla på sig kunskaper från olika källor till exempel föreläsningar, vänner och arbete för att anpassa sig till samhällets utveckling och vad de anser är det rätta. Brembeck (1998:46-47) beskriver vidare begreppet ”positionen” som en modell att leva efter. Den anger ”vilka känslor man skall känna, hur man skall bete sig, hur man skall klä sig, vad man ska äta, överhuvudtaget hur man skall ”stajla” sitt liv och sig själv” (Brembeck 1998:55). Man kan även tolka att mammorna vill vara sig själva, utforma sitt liv som motsvarar den moderna kvinnan – idealbilden, hitta sin egen position och tillämpa det som passar dem och barnet. Jag kan även tolka att mammorna har tagit sig ur kvinnokollektivet och verkar vara oberoende och självständiga. Mammorna menar att de vill forma sitt liv efter det de lärt sig och känner är den rätta.

7.2.4 Hämtar inspiration från den egna mamman

2 kurdiska mammor, 1 arabisk mamma och 3 etniskt svenska mammor ser däremot sina egna mammor som förebilder och vill uppfostra sina barn på samma sätt som dem.

”Mina föräldrar, jag är väldigt tacksam... att mina föräldrar... jag hade jättebra föräldrar... dom var alltid hjälpsamma... jag gör likadant för mina barn. Dom var bra förebilder för mig. Men ändå, jag gör mycket mer än dom”. (En kurdisk mamma)

”Hur jag tycker att mina barn ska vara tror jag kommer mycket från hur min mamma och mormor tyckte var viktigt. Att man ska vara hel och ren, att man ska vara väluppfostrad, det har jag fått från mina släktingar. Det arvet bär jag på. Hur man ska uppföra sig.” (En svensk mamma)

”jag hade en mycket bra mamma. Hon gav oss mycket kärlek och jag gav tillbaka till mina barn, kärlek, trygghet och självförtroende”. (En kurdisk mamma)

Utifrån mammornas berättelse kan man tolka att dessa mammor utgör en motsatt bild till de mammor som undviker sina föräldrars uppfostran, då dessa mammor fick tillräckligt med kärlek, trygghet, självförtroende och allt som ett barn behöver under sin uppväxt. Genom de åsikter mammorna ger uttryck för visar de sin tacksamhet och vill gärna föra det vidare till sina barn. Sådana bilder finns också i Brembeck (1998:52-53) studie där tre unga mammor i studien reagerade kraftigt mot den traditionella arbetsfördelningen i hemmet mellan sina föräldrar, men gav ändå en idealbild av sina mammor och ville gärna vara som de och uppfostra sina barn på samma sätt. Dessa bilder som mammorna beskriver av sina egna mammor sammanfaller med föreställningen om den goda modern eller traditionella mamma, vilka som ger allt till sin familj (Bäck-Wiklund & Bergsten 2001:34; Brembeck 1998:46-47; Al-Hassan & Takash 2011; 144f; Olsson 2012:13f; Samuelsson & Brattlund 1996 13-27). Detta innebär att mammorna i den aktuella studien visar att de har samma ambitioner och känslor för sina barn som en traditionell mamma som menas att mamma är mamma i alla i tider och i alla samhällen.

7.2.5 Bilder av moderskap som ideal

Vi hade heta diskussioner i vissa fokusgrupper om moderskapsbilder och lite mindre heta i andra. Dock är mammorna från alla tre etniciteter överens om att den representerande bilden av moderskapet i samhället alltid är ”den goda modern” som gör allt i hemmet och är en framgångsrik kvinna i sitt arbete. Sådana bilder gör att mamman känner sig pressad och försöker nå den perfekta bilden av moderskap.

”Vi har ju en bild av att en riktig mamma ska vara hemma med sina barn. Hon ska baka, hon ska laga mat, hon ska vara en riktig kvinna, hon ska ha ett fantastiskt hem, hon ska ha hur mycket tid som helst, hon ska alltid finnas där för att pyssla, leka och sjunga. Hon ska aldrig vara trött och hon nattar och läser sagor, tvättar och stryker tvätt, allt är perfekt. Visst vill man ha det så, så känner jag. Jag får kämpa med den rollen. För jag vill ha det så. Jag vill ha ett perfekt hem. Jag städar jättemycket. Det är jätteviktigt för mig att ha ett perfekt hem, oj vad jag städar och stryker, hela tiden. En riktig mamma. Jag har en bild av att en riktig mamma är på ett speciellt sätt”. (En svensk mamma)

Vi - Kan du säga varifrån den bilden kommer?

”Ja... var kommer den ifrån... dels tror jag media. Jag tror att vi får någon slags bild av hur en riktig kvinna är, för en mamma är också vacker, sitter vackert och dukar vackert. Vi har många saker att kämpa med. Eh... Och man är öm, och man blir aldrig arg... ”. (samma svenska mamma)

”Man kan vara både och. Man kan vara vacker, träna... och ha sitt eget liv och sitt hem.” (En arabisk mamma)

”Jag tror också att man kan vara både och, men det krockar i mig. Men jag orkar inte... jag vill att det ska lukta nybakat när barnen kommer hem ... jag vill ha ett vackert hem, att det ska kännas mysigt hemma hos oss ... jag vill ... samtidigt fortsätta min utbildning, ha ett eget liv... alltså jag tycker att det är svårt att kombinera... det är det handlar om; man kräver mycket av sig själv... ”. (En svensk mamma)

”Ja, är det inte just detta idag också att man ska vara den perfekta föräldern... ”. (En svensk mamma)

”... Media påverkar mig och min mammaroll, när jag hör att ett barn blivit utnyttjad sexuellt eller en ung flicka eller pojke, tretton, fjorton år, som sitter i häktet på grund av narkotikabrott. Eller två kompisar som har... till exempel... misshandlat en man ute på gatan. Då kommer man hem och man har ångest... man tänker, ja det är såna här saker som händer ute i samhället, där ute, och det kan hända mina barn.... då tänker jag på mer kontroll”. (En kurdisk mamma)

Ovanstående meningar kan tolkas som att den förekommande bilden av modern i media och samhället representerar den ideala bilden av mamman som gör allt för sin familj och hinner med allt. Mammorna känner sig tvungna att nå bilden av den fullkomliga mamman eller myten om den goda modern som är ”en gift, kärleksfull och uppoffrande kvinna” (Bäck- Wiklund & Bergsten 2001:44). Den bild av den goda modern som mammorna upplever att media förmedlar är inte unik för det svenska samhället, utan finns också närvarande i Mellanöstern, även om bilden där snarare förmedlas genom tradition och religion än media (Bäck-Wiklund & Bergsten 2001:34; Brembeck 1998:46-47; Al-Hassan & Takash 2011; 144f; Olsson 2012:13f; Samuelsson & Brattlund 1996 13-27).

Mammorna menar att de präglar av media på flera olika sätt, dels av den standardiserade bilden som visar på hur en bra mamma ska vara som kvinna och mamma: vacker, snygg, vältränad, ta hand om barnen och laga nyttigt mat hemma samt vara en framgångsrik kvinna i sitt arbete. De bilder som media visar gör att mammorna känner press på sig för att nå den. Hur än mammorna försöker kan de inte nå de representerade mediabilderna och på så sätt upplever de sig som dåliga mammor. Det sista citat av den kurdiska mamman kan tolkas som att de också påverkas av medias rapporter och nyheter som sprider en känsla av oro av att man bor i ett risksamhälle som i sin tur gör att föräldrarna sätter eller vill sätta stränga gränser och regler för sina barn.

7. 3 Svårighet med moderskapet

Enligt mammornas utsagor är moderskapet ett mycket komplext och svårt uppdrag. Moderskapet möter många olika svårigheter som är grundläggande delar i uppfostran. Dessa svårigheter vilar dels på mammans egen uppfattning av moderskapet och bilden från sin uppväxt och dels samhällets utveckling och den representationsbild av moderskap som innefattar kön, mediabilder och IT utveckling.

7.3.1 Mamman räcker inte till allt

Alla våra mammor bland kurder, araber och etniska svenskar uttryckte sina svårigheter med barnuppfostran som att mammorna tar på sig för mycket ansvar för familjen och hemmet men de säger samtidigt att de inte hinner med allt, vilket innebär mycket ansvar och lite tid. Mammorna påstår att de dels har en bild med sig från sin barndom av hur en bra mamma ska vara, och dels samhällets representerade bilder och dess normer av en god mamma. Allt detta gör att mammorna får en känsla av otillräcklighet och känner ambivalens i sitt moderskap för att de inte hinner uppfylla den goda moderns krav.

"... Visst är det så att man vill så himla mycket, men man hinner inte, man orkar inte... jag kan också känna, när man fick sitt första barn.. man hade så mycket tankar.. så ska det vara och vi ska vara en sån här familj... och jag har en fantastisk familj, men jag kan känna, dels i min roll som mamma att hela tiden hålla ihop alla, det är mitt arbete att hålla ihop, att samla, och att fixa. Det kan jag känna, att allt hänger på mig, och det kan göra mig galen. Jag måste alltid fixa allting.. min man.. han jobbar väldigt mycket och det är mitt jobb med familjen mycket mer. Jag vill, men man orkar inte alltid". (En svensk mamma)

"Alla mammor känner så. Och barnen behöver det." (En kurdisk mamma)

"Det som påverkar är tiden, att jag behöver lite mer tid med mina barn, umgås, prata med dom, det är det som är viktigt". (En kurdisk mamma)

"En bra mamma offrar mycket....Hon offrar mycket...Vi jobbar inne hemma, vi jobbar ute, vi tar hand om våra barn....Som en kvinna jobbar man som en häst kan man säga..". (En kurdisk mamma)

"Man ska offra sig, man ska ge kärlek, man ska ge allt... Jag glömmet mig själv...". (En arabisk mamma)

7.3.2 Ambivalens

Många förvärvsarbetande mammor bland kurder, araber och etniskt svenskar, och i synnerhet de kvinnor som satsade på arbete och karriärer, hade inte tid till att uppfostra sina barn i enighet med idealbilden. Mammorna anser att de kände ambivalens i sin uppfostran. Här är några av deras uttryck.

"Du är en bra mamma.... (vänder sig till en för henne känd informant/väninna). (En arabisk mamma)

"Tack, ""Jag blir kallad så – en bra mamma. Men jag tycker inte det själv, att jag är en bra mamma, för jag tycker inte att jag hinner så mycket. Familjen, så som jag har hunnit tidigare med dom stora, nu hinner jag inte så med dom små. ...eehh... en bra mamma... Det du gör, det är att vara en jättebra mamma, men du måste ta avstånd, förstår du...? Mina barn klagat på att det inte finns färdig mat hemma, dom stora klagat på att jag inte hinner med deras liv för att jag tar hand om dom små, och dom små förstår ingenting, dom är bara lätta.". (Den arabiska mamman)

"Man känner sig dålig när man jobbar för mycket och är så trött så att man inte orkar med att lyssna på dom, göra läxor, då känner jag mig som en jättedålig mamma. "Mamma kan du hjälpa mig med det här?" eller om dom vill berätta någonting o jag vill sitta och se på TV bara. Och då känns det jättehemskt, men en bra mamma är att man ska orka med sina barn, man ska orka med att dom har problem och att man ska uppmärksamma det. Det värsta är när jag är så trött och

upptagen av mig själv att jag skulle missa det, att jag inte skulle se det. Tänk om det är så att ens barn en dag har ett jättestort problem, då ska man vara en sån mamma som skiter i allt annat och bara ägna sig åt det där. Om det skulle vara så att dom inte trivs i skolan, då måste man ta tag i det och följa dom till skolan och det måste man orka, samtidigt som man måste orka allt annat då. Sin relation med sin man ... ”. (En svensk mamma)

”Allting...”. (En arabisk mamma)

Ta sig tid att lyssna, vara tydlig och ha gränser och kunna säga ifrån, vara kärleksfull... ”. (En svensk mamma)

Detta tolkar jag som att alla mammor vill göra sitt bästa för sina barn och vara den goda modern men de måste uppfylla många krav för att nå den ideala bilden av moderskap. Mammorna menar att en bra mamma ska hinna med allt och anstränger sig för att vara, som mammorna säger *”tillgänglig, ge kärlek, ge trygghet, styra och laga mat”*. De flesta av de kurdiska och arabiska mammorna påstår att man ska offra sig och sitt liv för sin familj, vilket innebär att de prioriterar familjen och sina barns liv framför sitt eget. Mammorna menar också att de arbetar hårt för att klara av moderskapsuppgifter och dess kriterier i enighet med (Bäck-Wiklund & Bergsten 1997:52). Vidare visar även Elvin-Nowak (1999:49) i sin studie att kvinnan måste kombinera olika livsuppgifter så som tillgänglighet för barnet och familjen, självförverkligande och sin karriär eller arbete. Att vara förvärvsarbetande kvinna i detta fall innebär dubbelarbete och att mammorna spenderar mycket av sin tid åt arbeten utanför hemmet. Detta gör att mammorna får mindre tid till att ta hand om sina barn. Bilder av det goda moderskapet gör även att yrkesarbetande mammor kan uppleva skuld för att de inte räcker till (Bäck-Wiklund & Bergsten 1997:52).

Med dessa uttryck kan man tolka att mammornas kännedom om den generella bilden av moderskap gör att de känner ambivalens om sitt moderskap för att en mor ska se till att både barnen och hemmets behov blir försedda. Bäck-Wiklund och Bergsten (2001:52) tar också upp att förvärvsarbetande kvinnor upplever ambivalens i sin uppfostran för att de inte kan göra allt som krävs i jämförelse med *”den goda modern”* eller den traditionella modern och enligt samhällets föreställningar i Brembecks (1998:49) studie. Även Elvin-Nowak (1999:23) visar i sin studie sambandet mellan skuld känslor och de diskursiva spänningar som inramar moderskapet.

7.3.3 Informationsteknik

Alla våra mammor är eniga om att dagens teknik har stor inverkan på mammarollen. Våra mammor påstår att IT har stor betydelse i barnets liv i dagens samhälle med anledning av att barnen sitter länge framför datorn och internet vilket minskar kommunikationen mellan familjemedlemmarna.

”Jag får inte bort min son från datorn, jag får tvinga honom. Alla skrattar Han sitter inlåst på sitt rum. Det är väl mitt problem. Samma med min dotter, de sitter på varsitt rum, stängda dörrar, framför datorn. Det är snarare problem med att få ut dom,.. ”. (En svensk mamma)

”Det är jättesvårt med kommunikationskanaler. Det här att dom sitter vid datorn, Facebook och så. Dom kan kommunicera med alla, men dom kan inte kommunicera med sina syskon. Det är inte lätt... det blir liksom isolering hemma... det är ett stort problem att man kommunicerar med alla, men inte med den rummet bredvid... ”. (En arabisk mamma)

”Men stoppar man det, blir det ju fel också. Man måste ju hänga med, visst man kan sätta en gräns... så va, hjärnan måste ju vila nån gång också... Så jag brukar köra nedvarvning, dom får inte spela en timma innan läggdags. Det är inte alltid jag håller det...”. (En svensk mamma)

Mammorna menar att utvecklingen av teknologin har en negativ påverkan både på barnen och på uppfostran. De kan inte kommunicera med varandra som en familj och på så sätt lever barnen isolerade eller själva. Detta är en av samhällsriskerna som Beck (2000:20-38) förklarar, att samhället blir mer och mer individualiserat oavsett vår valfrihet eller makt. Beck menar att barnen avbryter sina sociala kontakter och nätverk och börjar med att fokusera på andra saker som barnen är intresserade av som kan kopplas till IT, t.ex. iphone och ipad (ibid), vilket också mammorna påpekade. Mammorna menar vidare att det inte är rätt att hindra barnen från att hänga med i IT-utvecklingen eftersom den ger barnet andra möjligheter som till exempel kunskap och bättre språkkunskaper jämfört med föräldrarna. Men samtidigt förklarar mammorna att det är viktigt att hjärnan vilar därför hänvisar en av mammorna till att man får sätta gränser genom att stoppa dem från att spela en timme innan de lägger sig. Mammornas orolighet gör att det bli svårt för dem att förhålla sig till det som de anser är rätt.

7.4. Moderskap och kön

Mammor från alla fokusgrupper oavsett etnicitet anser att det existerar en könsordning, med ojämlikheter mellan kvinnor och män. Mammorna lyfter upp att de är ensamma eller får mycket lite hjälp av pappan med att ta hand om barnen och hemmet. Dessutom tar mammorna hand om mannen och offerar sig för hela familjen.

”Min man är som en kung hemma!”. (En kurdisk mamma)

”Vi har också kungar hemma.”. (En svensk mamma)

”Min dotter säger ”Mamma, du har tre barn. Pappa liknar en storebror till oss!” Stort skratt –” Min man gör ingenting. Mitt barn säger: ”Vet du mamma, min pappa har aldrig varit med på ett utvecklingssamtal.” Han har inte varit med på en enda grej vad gäller skolan. Han säger att jag är lärare, att det är mitt jobb. Resten, att handla, köra dom hit och dit, jag gör allting...”. (En kurdisk mamma)

”....Jag har alltid jobbat halvtid för att kunna vara med barnen. Även om det sägs i Sverige, att det är mer jämställt mellan man och kvinna, så är det inte så för det är så länge som du lever bara man och kvinna, men när du sen får barn, jag vet inte vad som händer....”. (En svensk mamma)

”...Jag är skild... Jag menar, jag fick ju fatta alla beslut själv. Så det kanske gör... jag ser ju mina pojkar själv... Deras pappa... Dom är ju mycket mer med mig än med sin pappa... Så det blir en sån här relation... en osynlig relation, dom kan ringa mitt i natten, dom kan prata med mig om vad som helst... men dom kan inte komma till mig och säga ”Kan du låna mig tusen spänn?”. Det säger han till sin pappa. Men när det gäller att prata, känslomässigt, diskussion, då kan vi sitta ner i flera timmar...”. (En arabisk mamma)

”Jag har min man, jag är inte skild, men ändå.... han tar inte ansvar för sina barn. Inget föräldramöte, inget utvecklingssamtal, han kunde bara köra bil med dom till fotbollsplanen, ... men tyvärr, han har inte varit en riktig pappa för sina barn, dom träffar honom ibland... Jag vet inte... men ..”. (En kurdisk mamma)

”Vi mammor som ge 100 procent, det är det jag menar, vi sitter här mammor som verkligen vill satsa 100 procent på uppfostran. Ja... min man alltid är trött vill bara koppla av. Jag sätter på mig jackan klockan halv sex och lämnar och åtta hämtar jag. Ja... förstår du vad jag menar? Vi tar mest ansvar hemma”. (En arabisk mamma)

”... Man jobbar som en häst, men ändå...män får bättre lön”. (En kurdisk mamma)

Vi hade ganska heta diskussioner om könsroller i vissa grupper. I alla fokusgrupper togs kön upp och det bristande ansvar som mannen tar. De flesta av de kurdiska och arabiska mammorna pratar offentligt om sina män, om hur lite männen/papporna gör för sina barn. De svenska mammorna är lite försiktigare med att prata offentligt om sina män men däremot pratar de om hur mycket de själva gör för sina barn för att nå föreställningen om den goda modern och nå den bild av den moderna mamman som media visar. Men innebörden av resultatet är densamma. De arabiska och kurdiska mammornas utsagor om hur lite utländska män gör motsvarar de svenska mammornas utsagor om hur mycket de etniskt svenska mammorna gör. De båda utsagorna visar på en upplevd obalans i ansvaret mellan de båda könen. Mammorna tar upp hur de anstränger sig för att fixa allt i hemmet, hålla ihop familjen och vara vacker och deras ambition att nå de moderskapsbilder media erbjuder, vilket också Bäck-Wiklund och Bergsten och Brembeck (1998) visar i sina studier ”en mor alltid uppoffrar sig för andra” (Brembeck 1998:47). Mammornas stora ansvar kan också vara påverkat av både traditionella och religiösa föreställningar där kvinnan har största ansvaret för hemmet och barnen (Miller 1982:73-87; Al-Hassan & Takash 2011:143; Brembeck 1998:49; Samuelsson & Brattlund 1996:101).

Enligt Bäck-Wiklund och Bergsten (1997:19-24) har den statliga politiken misslyckats med systemet att förändra könsordningen mellan man och kvinna. Män kan inte anstränga sig i hemmet och familjen i samma utsträckning som kvinnor. En förklaring till könsordning ger Chodorows (1999:206) perspektiv som handlar om skillnader mellan män och kvinnors könsidentitet och hur den reproduceras. Hon anser att moderskapet skapas och återskapas inom familjen med hjälp av föräldrarna som skapar olika könsidentitet hos barnet. Detta innebär att pojkar identifierar sig med maskulinitet och ignorerar kvinnliga beteenden och flickor som däremot utvecklar en feminin/kvinnlig bild som innefattar omsorg och moderskap.

7.5. Kontroll - makt och moderskap

Makt finns mer eller mindre öppet med i alla stadier i denna uppsats, i intervjun som vi styrde, i samhällets system och struktur, i mammornas berättelser om sitt moderskap och alla normer och regler som styr modern, barnet, könsroller och samhället. I den aktuella studien har mammor bland kurder, araber och etniska svenskar en mycket gemensam syn på maktutövning i syftet att uppfostra och ledsaga barn.

”Men viktigt är att man ska ha regler hemma”. (En kurdisk mamma)

”Men det som är så svårt, när vi pratar om svårigheter, man vill ju alltid skydda sina barn. Dom får ju inte vara med om något ont. Det tycker jag är så svårt – jag kan ju inte skydda dom längre”. (En svensk mamma)

”Som mamma, man har ett väldigt stort kontrollbehov, man vill veta allt och ha koll på allting. Och så kollar man det. Och så vet dom att man känner föräldrarna och har kontakt. Och då kanske dom inte säger det alltid heller, när dom vet att man kollar upp det. Och då kan man samarbeta föräldrar emellan, säger du det så .... ” (En svensk mamma)

”En mamma ska vara bestämd”. (En arabisk mamma)

”Många tycker att det är fel att bli arg på barnen. Men jag tycker att man behöver bli arg ibland om dom gör något fel och säga till. Det behövs ibland att man höjer rösten”. (Kurdisk mamma)

”I min dotters skola har det varit mycket problem för det är inte tillräckligt tydliga regler. .... det tog mig 20 minuter bara för att få klassen lugn och tyst... jag tror att reglerna skulle behöva vara hårdare i skolan. Det skulle vi föräldrar uppskatta. För jag tror att det är så; att hemma vet barn, men i skolan är det precis som om allt är tillåtet... ”. (En svensk mamma)

”... Barnen vet exakt vad dom lärt sig hemifrån. Dem är annorlunda i skolan, har en annan personlighet. Jag ser det på min son... När jag diskuterade varför han bete sig tuffare i skolan med honom. Jag vill inte säga vad han sa men han måste anpassa sig till skolans miljö”. (En arabisk mamma)

”Barnen vet sina rättigheter i Sverige idag...en vuxen får inte ta tag i mig... och slå mig. Jag har rättigheter att säga ...att tala om att ”så får du inte göra mot mig!”. (En svensk mamma)

Man kan tolka mammornas resonemang som att det är viktigt att använda makt och regler för att kunna leda barnet. Liknande åsikter finns hos Hougaard (2004:61-62) som anser att auktoritet och straff är en av uppfostringsmetod som även kompetenta föräldrar använder sig av.

Mammorna menar att tonåringarna är medvetna om var gränsen går, när och hur de kan bete sig som de vill. Tonåringarna vet också att det är förbjudet att aga barn i Sverige, vilket gör att de uppfattar det som att de inte alltid behöver acceptera gränserna. Man kan tolka det som att mammornas oro för sina barn leder till extra kontrollbehov och maktutövning. Mammornas makt över sina barn är dels för att styra deras liv och dels skydda dem från samhällets risker. Jag kan även tolka det som att mammornas syfte med maktutövning är för att reglera en bättre framtid för sina barn vilket innebär en positiv makt eller mammornas makt anses som produktiv för barnet och fungerar som en vägledning (Foucault 2003:33). Samtidigt av kärlek för sina barn vill de försäkra en bättre framtid för dem enligt Josefa Jax-Fraser (2008:24f). En annan tolkning kan även vara barns kännedom om de lagar som skyddar barnet till, t.ex. föreställningen om barns bästa kan skapa en känsla av trygghet och makt som gör att barnet kan säga ifrån och uttrycka det de vill.

7.6. Reflektioner om moderskap

Mammorna från samtliga etniciteter är överens om att ”en mamma är en mamma var man än kommer ifrån” enligt en kurdisk mamma. Detta innebär att alla mammor har samma intention med barnuppfostran. Utifrån analysen av moderskap om uppfostran kan vi dra slutsatsen att moderskapet inte bara regleras av moderns egen uppfattning, utan även av skolan, samhällsystem, IT, media och lagar.

Mammorna utövar makt över barnens liv, genom att bestämma hur barnet ska vara, bete sig och bli i framtiden. Mammorna försöker i de flesta fall begränsa barnens frihet genom regler i hemmet främst vad gäller utevistelse på kvällarna, begränsat dataanvändande samt sexuella relationer. Paralleller kan dras till religiösa och traditionella föreställningar om barnens ovillkorliga lydande gentemot sina föräldrar och vuxna (Al-Hassan & Takash 2011:143-144; Olsson 2012: 26; Samuelsson & Brattlund 1996:13-26). Det har även visat i Plöjel Westmorelands (2001:159) studie som visar också att ungdomarnas frihet begränsas genom att ungdomarna i de flesta fall inte fick ta ett steg eller fatta ett viktigt beslut själva.

Samtidigt har barnen i sin tur kunskap om sina rättigheter, vilket ökar deras makt att styra och bestämma över sitt liv som leder till ökad frigörelse från föräldrarna. Foucault (2003:75f) beskriver makt som upprätthåller ordningen i samhället genom t. ex institutioner, lagar och regler. Den nya barnuppfostran uppmuntrar fri uppfostran som alla kvinnor i Brembecks (1998: 209) studie är överens om. Fri uppfostran eller demokratisk uppfostran innebär att barnen bör tänka fritt, ta ställning och säga ifrån, vilket till en viss del utgör en motsats till den aktuella studien, där de kurdiska, arabiska och etniskt svenska mammorna vill balansera mellan å ena sidan fri uppfostran och å andra sidan begränsningar och vägledning.

Mammorna anser också att medias representation av olika, och ofta stereotypa, föreställningar om hur en framgångsrik familj kan se ut genomsyrar hela samhället och påverkar moderskapet på olika sätt. Det innebär att media genom t.ex. TV-program, nyheter och tidningar i Sverige och i de flesta länder i dagens samhälle riskerar att skapa en känsla av otillräcklighet hos mammorna, genom att de inte kan nå den bild som finns av den goda, fina, vackra, framgångsrika mamman. Uppfattningen återfinns både hos kvinnorna i den aktuella studien samt hos Bäck-Wiklund & Bergsten (1997) liksom Brembeck (1998).

Dessutom gör media genom sina rapporter att föräldrar upplever rädsla och oro eller en känsla av ångest över att de lever i ett risksamhälle och att faran kan drabba barnen om föräldrarna inte sätter gränser för barnets frihet. Denna snabba och tydliga utveckling kan kopplas till dagens samhällsutveckling. Beck (2000: 29-39) anser att utvecklingen i välfärdssamhället producerar kunskaper och varor som är skadliga för vårt samhälle, vilket kan kopplas till mammornas resonemang om dator, iphone och ipad.

Alla mammorna i den aktuella studien är förvärvsarbetande, vilket innebar att diskussionerna om uppfostran präglades av kvinnans dubbelroll som mödrar och förvärvsarbetande, samt svårigheter relaterade till det familjesystem som bygger på två familjeförsörjare. Analysen handlar därför till stor del om ojämliktsarbete, ansvar, tid, skuld samt en könsordning mellan föräldrarna som skapar ett överbelastningsarbete för mammorna. Systemet med Två familjeförsörjare skapades för att förändra könsordningen mellan man och kvinna men utifrån mammornas utsagor gav den till viss del ingen effekt vilket också tagits upp av Bäck-Wiklund och Bergstens (1997: 19-24), Brembecks (1998:49) och Franséhn et al. 2009: 127-142) studie.

Studien antyder att individualiseringssystemet influerar hela svenska samhället på olika sätt, vilket är kännbart framför allt för mammor med utländska bakgrunder. En av individualiseringssystemets konsekvenser är hur man ska hantera rädslan för att vara utan stöd från familjen eller nätverket och bli helt ensam (Beck 2000:119-124). Paralleller kan dras till studiens mammor med utländska bakgrunders beskrivningar och tankar om sina stora familjer som de utgjorde en del av innan de flyttade till Sverige. Den utvidgade familjen utgjorde en hjälp och ett stöd, då den fungerade som ett kollektiv vilket involverades i uppfostran genom att dela i ansvaret (Almqvist & Broberg 2000:39). Mammorna upplever en ensamhet utan kollektivets stöd. Detta är en av de centrala skillnaderna mellan de mammorna med utländska bakgrunderna och de etniskt svenska mammorna i den aktuella studien.

Mammorna relaterar moderskap till sina egna föreställningar som de har med sig ifrån sin egen uppväxt om vad de vill göra eller undvika i barnuppfostran. Resultaten visar att majoriteten av mammorna med utländsk bakgrund undviker sina egna mödrars uppfostran, eftersom de anser att mödrarnas uppfostran är mycket traditionell de gav mindre kärlek och hade stränga regler som inte är lämpliga i Sverige. I jämförelse tog bara hälften av de etniskt svenska mammorna avstånd

från sina egna mammors uppfostran. De som tog avstånd anser att deras mödrar satsade mer tid på sina karriärer än barnen, vilket resulterar i en upplevelse av otillräckligt kärlek. Men även om de tar avstånd från sina egna mammors uppfostran, anser mammorna i studien att det inte innebär att de kan undvika svårigheterna som dagens samhälle skapar, i form av till exempel den av samhället givna bilden av moderskap. Mammorna i studien upplever en konflikt mellan den traditionella bilden av den goda modern som offerar sitt liv för sin familj och den andra bilden av den moderna modern som är både mamma och förvärvsarbetare och tar på sig en dubbelroll. Josefa Jax-Fraser (2008:24ff) påpekar att de sociala förväntningarna på kvinnorna innefattar både fysiskt och emotionellt omhändertagande genom att ge kärlek och närhet till sin familj.

Dessa bilder av moderskap skapar en stor påfrestning för mammorna för att nå den i verkligheten genom att vilja t ex. laga ekologisk och god mat till sina barn, göra sig vackra, vara vältränade och ägna mycket av sin tid åt sina barn. Vid misslyckandet med att uppfylla bilden anser mammorna att de känner skuld, ambivalens och otillräcklighet, vilket överensstämmer med Bäck-Wiklund och Bergstens (1997:52) teorier. Elvin-Nowak (1999:49) menar att det finns en relation mellan kvinnans skuldkänslor över att vara en tillräckligt bra mamma och hennes ansvar, handlingar samt rädsla att göra fel. Något som beskrivs tydligt och är gemensamt mellan å ena sidan min empiri och å andra sidan teorier och forskningsresultat från Bäck-Wiklund och Bergsten (1997: 52) och Elvin-Nowak (1999:27) om sambandet mellan den kvinnliga skulden och moderskapet samt Brembeck (1998:47) bilder om moderskapet som kvinnans primära identitet. Dessutom inverkar också de religiösa och traditionella uppfattningarna på mammans skuld, tveksamhet och rädsla för att göra fel. Mammorna följer eller undviker en viss norm på grund av religion eller tradition (Bäck-Wiklund & Bergsten 2001:34; Brembeck 1998:46-47; Al-Hassan & Takash 2011:144f; Olsson 2012:13f; Samuelsson & Brattlund 1996:13-27).

8. Analys av socialisation

8.1 Frigörelse

Alla mammorna upplever att deras barn som växer upp i Sverige redan i tonåren söker självständighet och försök till frigörelse från föräldrarna. Etnisk svenska mammorna och mammor med utländska bakgrunder pratar om sina barn så här:

”Min stora kille är 16 år, börjar ta ganska stort avstånd, så vi sitter och tittar på tv på fredagskväll med lillasyster och så, och då går han förbi bara... ”ähh” och så går han bara.....När jag ringer så svarar han knappt. ”Ja, jag kommer. Hejdå.” Och jag vet ju att han gör sig fri ifrån mig, för vi har varit tigha förut. Men det är väldigt svårt att acceptera...”. (En svensk mamma)

”Min dotter tycker att jag överdriver med frågor och brukar säga: ”Mamma, kurder brukar göra så.” Hon jämför sig med svenskar, eftersom hon har träffat mest svenskar i skolan. Nästan alla hennes vänner är svenskar. (En kurdisk mamma)

”Min dotter vill inte alltid äta tillsammans. Jag tycker att det är bra att hela familjen kan sitta tillsammans och äta”. (En arabisk mamma)

Mammorna menar att barnen i tonåren försöker att frigöra sig från föräldrarna genom att ignorera föräldrarnas frågor eller tröttnar på upprepningar av samma frågor. Almquist och Broberg (2000:122) understryker att individualiseringssystem fokuserar på självständighet. En av de

kurdiska ungdomarna är trött på mammans rutiner och vill inte vara som en typiskt kurdiskt tjej. En mamma beskriver samtidigt att hennes tonåriga barn försöker undvika att äta tillsammans med familjens och delta i familjen rutiner. Detta kan kännas svårt för mammorna och kan skapa konflikter, men samtidigt har mammorna kännedom om att barn vill göra sig fria från dem och de anser att det är en svår period för alla. Eftersom tonåringarna är på väg till vuxenlivet tar de avstånd från föräldrarna som medför i många fall konfliktsituationer mellan föräldrar och barnen menar (Nilsson & Lund 1992:19ff).

8.2 Religion och kultur

Majoriteten av mammorna anser sig inte så aktivt religiösa eller följer ursprungliga kulturer i fråga om uppfostran eftersom dessa regler är för gamla och stränga. De tycker att det blir fel att använda stränga regler mot barn i det svenska samhället. För de etniskt svenska mammorna framstod det som en självklarhet att inte utgå från någon religion eller kultur. Därför väljer de att lämna den stora delen av diskussionen om religion och kultur till mammor som har utländsk bakgrund.

”I vår religion i vår kultur var det annorlunda än här. Där var det lite strängare. Jag kan inte vara så sträng som min mamma var. Det blir helt fel om jag utgår från samma”. (En arabisk mamma)

”Om jag utgår från kultur eller religion så skulle jag inte låta henne [dottern] gå ut på kvällar med kompisar och festa. Men jag tänker inte på det heller bara att de inte dricker så mycket, bara när det är bara fest men inte för mycket annars det blir fel. Man måste sätta gränser”. (En kurdisk mamma)

”Jag har accepterat, jag är muslim och jag är kurd, men jag tar inte in religion/kultur som säger att det och det ska man göra. Jag försöker att hitta någon mellanväg”. (En kurdisk mamma)

Det innebär att mammorna inte kan utgå från religionen eller den ursprungliga kulturen de kommer från för att uppfostra barn i de flesta fall t.ex. i den bemärkelsen att de låter sina döttrar gå ut och festa. Mammorna försöker att hitta sin egen strategi som balanserar mellan sina egna och samhällets normer. Liknande iakttagelser finns i Josefa Jax-Frasers (2008:24ff) studie där mammorna vill att deras barn ska få en känsla av tillhörighet i det nya samhället Wikström (2009: 12) hävdar också utifrån det konstruktivistiska perspektivet att sociala processer skapar etnicitet. Mammorna i den aktuella studien understryker att barn måste få leva sitt liv men samtidigt vara försiktiga med att inte överskrida regler eller beteende och hamna fel, som exempelvis alkoholdrickandet.

8.3 Hierarki och lydnad

Alla mammorna är överens om att barn ska lyda sina föräldrar och denna typ av hierarki är viktigt för mammorna. Dock anser de att andra typer av hierarkier och underordning inte är acceptabla, t.ex. att kvinnan är underordnad mannen eller att systrar är underordnade bröder. Mammorna med utländsk bakgrund beskriver svårigheten med olika former av hierarki och underordning under sin uppväxt.

”Även om jag inte kan svenska språket och inte har varit i skolan, men jag är mamma och ni ska ändå lyda mig och ha mig som förebild”. (En arabisk mamma)

”Min mamma accepterar inte att jag är ensam utan man. Det är en skam där [i hemlandet] om man är utan man. Om man är skild”. (En arabisk mamma)

”Min pappa är snickare, jobbade i fabrik, kom hem och var trött. Mamma sprang runt och skötte oss alla sju barn och honom [pappan]. Sen kom lönen, ...Ja, sen kom han mitt på natten, slog min mamma och sa att hon skulle fixa mat”. (En arabisk mamma)

”Själv när jag var ung, mina äldre bröder var stora, dom lät mig inte sova hos någon kompis. Dom lät mig inte heller sova hos kusiner, eller gå ut efter skolan. Dom var mycket på mig, jag hatade dom. Jag tyckte inte om mina bröder”. (En kurdisk mamma)

”... Det är något som sitter i mig... alltså... varför? Som när jag var liten, varför skulle mina bröder kunna gå ut och inte jag? ...”. (En arabisk mamma)

”Dom uppgifter mina stora flickor får göra hemma, det gör inte deras kompisar. Mina flickor listar vad dom ska städa i huset, vad var och en ska hjälpa till med för småsyskonen och dom tycker att jag är en hård mamma bara för att dom har lite städning att göra”. (En arabisk mamma)

Mammorna menar att det är viktigt att barnen lyder sina föräldrar och de ser det som en självklarhet, vilket har sin grund i både religion och kultur och stämmer överens med diskussionerna i flera undersökningar (Al-Hassan och Takash 2011:143; Samuelsson & Brattlund 1996:13-26; Olsson 2012:13ff). Men andra typer av hierarkier som mammorna upplevde under sin uppväxt som t.ex. den auktoritet som deras familj utövade mot dem, beskrevs som svårt att acceptera idag. Deras upplevelse av olika typer av underordning som t.ex. kvinnan ska underordna sig mannen, yngre barn ska lyda äldre syskon och flickor ska lyda äldre bröder och andra vuxna. (Olsson 2012:13; Al-Hassan & Takash 2011:143-144 och Samuelsson & Brattlund 1996:13-27; Miller 1982: 73-87). Mammornas upplevelse från sina egna uppväxter har präglat deras barnuppfostran på så sätt att de delvis tar avstånd från religion eller kultur. Allwood (2000:39) förklarar att människor utvecklar sin förståelse, förväntningar, färdigheter och attityder från de förhållanden som funnits i deras uppväxtmiljö.

8.4 Utbildning

Alla mammorna anser att utbildning är viktigt för dem, men särskilt för mammorna med utländsk bakgrund. De beskriver att deras barn studerar för deras skull eller för att tillfredsställa föräldrarnas önskan.

”Jag är nöjd och jag tackar Gud att mina barn har gått vidare. Dom studerar. Ok, jag kunde inte göra någonting för mig själv, men det är bra att mina barn har sin framtid”. (En kurdisk mamma)

”Min son säger att det inte spelar någon roll vad han studerat. Han vill bara visa upp ett betyg som gör mig [sin mamma] glad”. (En kurdisk mamma)

”Min son, när han studerat till dataingenjör, kom han och visade sina betyg och sa: ”Mamma! Är du glad nu? Är du nöjd?” (En arabisk mamma)

”Min dotter, hon har gått natur, hon skulle bli tandläkare, men ändrade sig och vill inte. Först ville hon bli läkare, sedan ville hon bli tandläkare, nu vill hon bli apotekare. Vi får se vad hon blir...”. (En svensk mamma)

Mammorna menar att barnen skall studera och eftersträva en utbildning. Mammorna med utländsk bakgrund krävde samtidigt högkvalificerad utbildning från sina barn för att säkra deras framtid vilket är en del av föräldrarnas önskan som de tackar gud för. Al-Hassan och Takash

(2011:142-143) beskriver att utbildning är viktigt i Jordanien och att ett mycket starkt fokus läggs på det. Mammorna beskriver att barnen/tonåringarna i verkligheten inte har samma ambitioner som föräldrarna men mer eller mindre tvingas av föräldrarna. En svensk mamma anser att dagens tonåringar kan ångra sig mycket snabb och byta sina utbildningstankar mycket ofta.

8.5 Vägledning

Alla mammorna anser att en av föräldrarnas centrala uppgifter är vägledning. Det är en inlärningsprocess mellan föräldrar och barn. För att lära barn så mycket som möjligt om livet och förse dem med egenskaper för att de ska bli goda människor.

”Lära dom att bli vuxna så att de kan leva ett eget liv. Vägleda dom igenom allting så att de kan interagera med andra människor, lära sig allt med hushåll och jobb och sånt”. (En svensk mamma)

”Vill jag att mitt barn ska få rätt värderingar. Alla människor är lika värda, såna saker, det vill jag att mina barn ska få... Sen vill jag uppfostra dom som ett sätt att leda dom genom livet, så kan jag väl se det, att man är en människa som vill leda sitt barn genom livet... det är väl mitt sätt”. (En svensk mamma)

”Det som är jätteviktigt för mig är att dom inte ljuger för mig. Respektera andra. Jag säger alltid till mina barn: respektera andra, respektera vuxna. Det är jätteviktigt för min del. Gör inte fel där ute. Sånt som ungdomar gör ute. Jag sa till dom att jag litar på dom, speciellt tjejen”. (En arabisk mamma)

”Dom ska ha respekt för alla och se en framtid för sig och vara goda medborgare. Gör allt för dom och hoppas att, när dom blir vuxna, att jag får det tillbaka. Jag ställer alltid upp på dom, hjälper dom så gott jag kan” (En kurdisk mamma)

” Att han ska bli en god människa plus att man ska göra allt det där man ska göra. Trygghet, kärlek, råd hela tiden och man vet inte vad som kommer att hända sen. Jag ska göra mitt bästa”. (En arabisk mamma)

Slutsatsen utifrån mammornas diskussion är att vägledningens främsta uppgift är att nå syftet med uppfostran, vilket är beroende av mammornas värderingar och vad var och en av dem håller för viktigt i första hand. Vägledning är läroprocess mellan barn och föräldrar Hougaard (2004:75). Mammorna uttrycker att barnen skall bli goda människor, få rätta värderingar, respektera andra, lära sig allt med hushåll och jobb, inte ljuga, integrera med andra människor samt leda dem genom livet. Alla är överens om att barnens ska lyckas i livet (jfr. Gehlin et.al. 2005:50). En av mammorna markerar att hon ska göra allt för sina barn och önskar att hon får det tillbaka när barnen blir vuxna och föräldrarna behöver hjälp. Denna önskan bekräftas också i andra studier (Al-Hassan och Takash 2011:142-143; Olsson 2012:13-15; Samuelsson & Brattlund 1996:13-26; Miller 1982: 73-87) .

8.6 Auktoritet och straff

Mammorna från alla etniciteter anser att det viktigt med auktoritet i föräldraskapet för att kunna reglera ordningen i hemmet. Mammorna tycker även att en förälder ska straffa barn om de inte gör som föräldrarna säger men också försöka övertyga barnet/tonåringen genom att förklara anledningen till varför de förbjuder barnet att göra något, eller orsaken till att de satt upp en viss regel i hemmet. En av de arabiska mammorna anser att en förälder inte behöver förklara anledningen till regeln. Hon menar att man ska bestämma om vad som är rätt.

"... Mina barn har världen "att göra schema" i Excell, där står det vad dom ska göra för att få sin månadspeng. Det är ett fyraveckorsschema, där det står vad dom ska göra: dammsuga, tvätta. Det är aldrig nåt tjafs sen jag började med det. Dom följer reglerna till punkt och pricka". (En svensk mamma)

"Om de kommer försent så får dom inte gå ut. Det dras från deras fritid, på det sättet. Så att jag straffar på det sättet, att dom inte får gå ut". (En svensk mamma)

"T.ex. om man säger klockan nio-tio, du ska vara hemma, så betyder det att nio-tio ska du vara hemma. Man ska inte säga: neej, det är ok... en gång jag låste dörren. Han var hos grannarna bara. Men jag sa att det är regler. "Mamma, vi går ingenstans och du vet" Men jag sa klockan elva måste ni vara hemma. Det är regler". (En kurdisk mamma)

"... Tatueringar, det skulle jag aldrig tillåta. Piercing, aldrig, det skulle jag aldrig tillåta... det skulle inte du heller?". (En svensk mamma)

"Jag låste dörren och båda mobiltelefonerna ringde, men han kom in genom tvättstugan...". (En kurdisk mamma)

"Jag sa, bara en timma, sen kommer jag och hämtar dig. Så han är där. Säger du nej, så säger jag nej, så bestämmer vi att vi säger nej nu, ni får inte åka in till Liseberg sent på kvällen...". (En svensk mamma)

8.6.1 Konflikthantering genom förklaringar

Mammorna försöker lösa svårigheter med uppfostran och hantera konflikter genom att samtala med och förklara för tonåringarna. De flesta är överens om att man ständigt måste förklara för barnen hur mammorna tänker och anledningarna till deras tänkande. En av de arabiska mammorna tycker att man inte behöver förklara så mycket och att man som förälder helt enkelt har rätt att bestämma.

"... Om vi säger "nej"..., man måste hitta en massa förklaringar och varför det är så och det är si... tills dom blir förstådda... det tar mycket kraft från oss och det är inte lätt... Men, ja, tills dom blir nöjda...". (En kurdisk mamma)

"Du måste förklara det hela tiden, varför de inte kan göra det, typ... Jul, det blir alltid prat hemma då, tjat – varför kan vi inte göra jul? Det är inte för oss muslimer, vi firar ju två högtider, det är efter Ramadan och offerdagen, det är dom två, men då måste man förklara att julen det är för kristna". (En arabisk mamma)

"Nej, man behöver inte förklara... jag fick inte tillåtelse... jag känner att jag som mamma har rätt att säga så. Pojke eller flicka, dom får inte för mig, precis som när man ska åka, eller göra någonting eller köpa en jacka... jag har inte råd... "Nej, jag ska inte göra det. Min mamma låter mig inte göra det..." Det är enkelt, det är den enda förklaringen". (En arabisk mamma)

"Det är faktiskt en svår roll att vara mamma. Det som vi pratar om, två kulturer, ingen är helt rätt och ingen är helt fel. Båda är rätta. Men hur ska man hitta den vägen i mellan"? (En kurdisk mamma)

Mammorna menar att föräldrarna skall bestämma över vad som är tillåtet och inte tillåtet för barnet. Mammorna anser att de använder auktoritet för att uppfostra sina barn. Om barnen överskrider föräldrarnas regler så kan en bestraffning bli aktuell. Flera studier visar på att auktoriteten och straffet i högre eller lägre utsträckning kan kopplas till antingen religion, kultur

eller teorier om barnuppfostran ((jfr. Al-Hassan & Takash 2011:142-143; Olsson 2012:13-15; Samuelsson & Brattlund 1996:101f; Miller 1982: 73-87). Mammorna bestraffar sina barn genom, till exempel att de inte får veckopengar, inte låter dem gå ut eller låser dörren om barnet inte kommer i tid. En annan strategi som används är att försöka diskutera med sina barn och förklara anledningen till ”nej” eller de regler föräldrarna utövar (Hougaard 2004:98). Samtidigt menar mammorna att det är viktigt att föräldrar är konsekventa med sina regler för att barnet/tonåringen ska få insikt om var gränsen går. Brun-Hansen (2006:89) anser att kompetenta föräldrar är de som sätter gränser för barnen och samtidigt lär barnen respekt för gränserna, oberoende av om det är deras egna eller andras.

I citaten framkommer vidare att en mamma uppfostrar sina barn in i sin egen kultur/religion, till exempel när det gäller högtidsfirande. Det verkar finnas en öppenhet inför att man som förälder kan utforma sitt föräldraskap på olika sätt. Detta innebär att alla är olika och alla är fria att forma sitt föräldraskap. Mammorna förklarar och hjälper barnen att förstå sin kultur och varför man gör olika. De menar alltså att det inte finns rätt eller fel med sätt att uppfostra eller bestraffa barn utan bara förmedla att med, det är bara olika. Det kan ses som ett försök att hjälpa barnet att få mer sammanhang i det de gör och inte gör. I likhet med Olsson (2012) om ”att varje grupp har sitt sätt som de anser vara det normala sättet att uppfostra” (ibid:8).

8.7 Curlingförälder

Alla de intervjuade mammorna beskrev parallellt med auktoritet och straff att de försöker göra allt de kan för sina barn, för att förenkla livet för dem och undvika problem. Mammorna förklarar att föräldrarna idag gör mer för sina barn än tidigare.

”Men jag tänker på den här debatten som varit kring curlingföräldrar. Att vi kör dom överallt... jasanya, jag är en curling förälder... ja, så tänker man på det... nu ska jag ”tuffa” upp mig här, för det ska jag inte vara... ”. (En svensk mamma)

”Min mamma har inte sett en match som jag har spelat. Min pappa var till sjöss. Jag åkte själv från Frölunda in till stan när jag var åtta år på spårvagnen liksom, jag hade aldrig släppt min son så nu”. (En svensk mamma)

”Jag tror att det var så överlag då. Föräldrarna följde inte med”. (En svensk mamma)

”Det var inte så på sjuttioalet. Barn tog sig själva”. (En svensk mamma)

”Inte alls som nu”. (En svensk mamma)

”Nej, det är ju bra om dom kan klara sig själva. Så tänker man själv på hur det var när man växte upp... Man åkte cykel och buss.... det är svårt att säga”. (En svensk mamma)

”Det fanns inte en sån trend att följa med barnen då... ”. (En arabisk mamma)

”Nu är det ju så socialt, jag gillar ju det i och för sig. Men ibland kan det kanske bli lite för mycket ”curling” ”. (En svensk mamma)

”Jag brukar skjutsa henne [dottern], och skjutsa henne hem fram och tillbaka.”. (En kurdisk mamma)

”Jag... om min dotter ska på disco så måste hon tala om när det är slut och jag kommer alltid och hämtar. Det spelar ingen roll vilken tid”. (En svensk mamma)

Utifrån denna diskussion kan man sammanfattningsvis säga att mammorna ser sig som curlingföräldrar i deras tolkning av begreppet (Hougaard 2004:61). Deras syfte med att agera curlingförälder är att förenkla livet för sina barn, utan att för den skull avstå från den auktoritära föräldrarollen. Mammorna anser att curlingföräldern är ett nytt fenomen jämfört med deras egen barndom och deras egna föräldrar, då mammorna menar att detta fenomen inte fanns på den tiden. Mammorna beskriver att de kör sina barn fram och tillbaka till skolan, disco och fritidsaktiviteter. Deras egna föräldrar gjorde inte det samma trots att de åkte långa sträckor med kollektivtrafiken. Mammorna är övertygande om att de gör mycket mer för sina barn vad deras föräldrar gjorde för dem.

8.8 Reflektioner om socialisation

Mammorna visar i sin beskrivning av barnuppfostran att den dominerande bilden av mamman är influerad av det moderna samhället och dess normer och värderingar och inte främst av religion och tradition, i motsats till Al-Hassan och Takash (2011:144) studie som visar att föräldrarnas attityder inom arabiska kulturen formades genom religion och traditioner. Den aktuella studien visar att mammorna i större utsträckning är präglade av samhällssystemet, välfärden, samt pedagogiska och psykologiska kunskaper. Vidare har de olika synsätt på hur mycket eller litet uppfostran, pedagogik samt vad för slags uppfostran ett barn behöver. Detta baseras på de föreställningar mammorna har om barn, människan och samhället de kommer ifrån. Paralleller kan dras till Allwood (2000:39) som anser att man utvecklar sin förståelse för föräldraskapet och förväntningar utifrån erfarenheter från uppväxten.

Mammornas beskrivningar visar även att de flesta av mammorna i den aktuella studien inte väger in religion eller kultur i uppfostran för att kunna anpassa sig till det moderna samhället. Det innebär att både etniskt svenska mammor och mammor med utländsk bakgrund hade ganska liknande värderingar när det gäller barnuppfostran. I motsats till Al-Hassan och Takash (2011) studie som beskriver att föräldrarnas attityder inom arabiska kulturen formades genom religion och traditioner.

Detta innebär att mammorna på så sätt inte tillmäter religionens syn på gränssättning någon betydelse. Men att lyda föräldrarna är ett av de centrala kraven i barnuppfostran menar mammorna i enighet med (Brembecks 1998:46; Miller 1982: 73-87; Al-Hassan & Takash 2011: 144; Samuelsson & Brattlund 1996: 13-26; Olsson 2012).

Trots att en liten del av mammorna kopplar religion till sina beskrivningar av uppfostran såsom firande av högtider, betonar mammorna ändå att de inte följer religionens hierarki inom familjen, dvs. att kvinnan ska underordna sig mannen, flickor ska lyda bröderna och yngre ska lyda de äldre och andra vuxna i familjen, vilket skiljer sig från förhållandena i Mellanöstern där olika studier visar att religionens hierarki finns närvarande i barnuppfostran (Samuelsson & Brattlund 1996: 13-26; Olsson 2012: 13-15; Al-Hassan & Takash 2011: 142-144; Miller 1982:73-87).

Mammorna anser vidare att en bra utbildning är ett centralt krav i barnuppfostran även om det inte stämmer med barnens ambitioner. Detta kan bero på att ungdomarna är medvetna om hur arbetsmarknaden ser ut för ungdomar med utländska bakgrunder och dess svårighet att komma in på grund av diskriminering och att de därför tappar motivationen till studier Sernhede (2009:15).

En bra utbildning ger ett bra arbete och en framtid enligt mammorna. Mammorna försöker motivera eller ställa krav på sina barn att utbilda sig vilket bekräftas i Al-Hassan och Takash (2011:142-144) där de beskriver en studie som visar att i Jordanien har man mycket fokus på

barnomsorg och utbildning som stöder barns välfärd. Barnuppfostran blir i detta fall mammornas ”iscensättande” (Brun-Hansen 2006:61) genom att de i förväg sätter bestämda mål som barnet ska uppnå (Brun-Hansen 2006:61 och Miller 1982:73-87). För att kunna erbjuda barnet vägledning krävs att auktoritet och styrning ingår i föräldrarollen anser mammorna.

Mammorna understryker att den vägledning barnet får är viktig för att förbereda barnet inför samhället och som ansvarstagande individ, samt för att skydda barnet (jfr Gehlin et.al.2005:50 och Al-Hassan & Takash 2011:4). För att kunna erbjuda barnet vägledning krävs att auktoritet och styrning ingår i föräldrarollen anser mammorna. De använder sig av olika uppfostringsmetoder som naturlig auktoritet t.ex. att begränsa barnets frihet, skälla och skapa en annan drivkraft för att bekräfta budskapet och spelreglerna. Föräldrar som använder sig av sådana metoder ses som kompetenta föräldrar (Brun-Hansen2006:55). Mammorna i den aktuella studien använder sig av varierande metoder för att kunna styra eller uppfostra sina barn, vilka inbegriper straff, service men också kommunikation med barnet. Föräldrarna försöker prata med barnet om problemen innan de uppstår nästa gång (Brun-Hansen 2006:55 och Hougaard 2004:61). Parallellt ser mammorna sig som curlingföräldrar som ofta anstränger sig för att tillgodose barnets behov eller krav vilket kan ge överdos av omsorg, t.ex. genom att köra barnen till olika aktiviteter. Sammantaget blir dels barnets väg sopad och slät och barnet hålls på så sätt undan alla hinder (Brun-Hansen 2006:55 och Hougaard 2004:61) samtidigt också undviks olika samhällsrisker (Beck 2000: 29-35).

9. Avslutande reflektioner

Avslutningsvis vill jag sammanfatta och förtydliga min analys genom att lyfta upp de övergripande resultat som besvarar syftet och frågeställningarna. Eftersom uppsatsens fokus är utifrån moderskapets perspektiv och dess svårigheter som i sin tur påverkar uppfostran, vill jag börja med frågan om vad moderskapet är influerat av. Resultaten visar att mammorna möter många svårigheter i moderskapet som varierar mellan mammorna beroende på etnicitet och då i synnerhet mellan etniskt svenska mammor och utländska mammor.

Mammorna menar att deras moderskapsroll är influerad av deras egen uppväxt och de föreställningar den har skapat om hur en bra mamma ska vara. Vidare påverkas de av de bilder av den ideala modern som har skapats genom samhället. Slutligen påverkas de av rådande samhällsnormer om uppfostran, men också av de potentiella riskfaktorer för tonåringar som finns i samhället.

Mammorna väljer antingen att ta efter eller att välja bort sin egen mammas uppfostringsmetod beroende på om de har en positiv eller negativ bild av deras uppfostran. Majoriteten av mammorna med utländsk bakgrund undviker sina egna mammors värderingar i frågan om barnuppfostran. Hälften av de kurdiska mammorna och en fjärdedel av de arabiska mammorna ansåg egna mammornas värderingar som för traditionell och inte gångbar i dagens svenska samhälle, och därför vänder de sig till myndigheter såsom PUB och skolan för att få råd och tips gällande barnuppfostran. Den övervägande delen av studiens mammor, oavsett etnisk bakgrund, väger inte in religion och kulturens gränssättning i barnuppfostran i syfte att skapa balans mellan barnens behov och samhällets krav. Resultatet visar även att hälften av de etniskt svenska mammorna undvek att efterlikna sina egna mammors uppfostran på grund av att deras föräldrar är förvärvsarbetande och upptagna med sitt arbete och sina karriärer. Etniskt svenska mammor

upplevde att deras mödrar därför hade mindre tid för sina barn vilket i sin tur kan innebära mindre tid till barnens grundläggande behov såsom kärlek och trygghet. De etniska svenska mammorna undvek samtidigt myndigheternas hjälp och tog istället hjälp både praktiskt och teoretiskt från sina mammor, omgivningen och böcker.

Studien visade att etnicitet har stor betydelse i barnuppfostran. Mammorna med utländsk bakgrund upplever att de möter betydligt fler svårigheter med barnuppfostran på grund av sina etniciteter. De svåraste dilemmana för mammor är tillhörighet och inkludering versus icke-tillhörighet och exkludering som skapar svårighet att komma in i samhället, och då i synnerhet på arbetsmarknaden för både mammorna som första generation och deras barn som andra generation (SOU 2006:73). Detta trots mammornas försök att uppfylla alla krav som en medborgare ska, såsom att lära sig språket och skaffa en bra utbildning (SOU 2005:41). Den andra svårigheten som är kopplad till etnicitet är mammornas och deras barns medvetenhet om att det pågår diskriminering på grund av etnicitet i samhället (Sernhede 2009:15). Men Josefa Jax-Fraser (2008:24ff) förklarar att detta är positivt i den bemärkelsen att barnen är medvetna om samhällets politiska och socioekonomiska program för stöd att hantera diskriminering som individen/tonåringen kommer att utsättas för.

Det tredje är att mammorna med utländsk bakgrund kommer från ett kollektivsamhälle där familjen får stöd från den utvidgade familjen vad gäller barnuppfostran vilket de inte får i det svenska samhället. Sverige har ett individualiseringssystem med kärnfamiljen som norm (Almqvist & Broberg 2000:122). Mammorna med utländska bakgrunder upplever att kärnfamiljen ger mindre stöd och trygghet samt mindre kontakt med kollektivet vilket är svårt för dem att godta. Den fjärde svårigheten är när mammorna försöker överskrida traditioner och kulturens villkor och dess normer för att balansera mellan den svenska kulturen och sin egen för att skapa den rätta uppfostran för sina barn.

9.1 Gemensamma svårigheter

De gemensamma svårigheterna är att mammorna försöker uppnå den ideala bilden av moderskapet eller den moderna bilden av moderskapet där modern förutsätts klara av allt vad gäller omsorg, hushållsarbete och även förvärvsarbete. Den andra likheten är ojämlikhet i föräldrarollen mellan man och kvinna som skapar överbelastning för mammorna. Resultatet visar att alla mammorna anser att samhällets utveckling i fråga om teknik och internet påverkar kommunikationen mellan familjemedlemmarna som innebär mindre kontakt och relation.

Mammorna har samtidigt många gemensamma egenskaper och attityder gällande barnuppfostran trots olika etnicitet. Dessa attityder visar sig genom mammornas beskrivningar om frigörelse, religion och kultur, hierarki, utbildning, vägledning, auktoritet och straff och curling förälder. Mammorna är överens om att uppfostran sker i samband med maktutövning som reglerar och styr barnens liv i vilket mammorna fungerar som vägledare. Men hur och när de använder makt är däremot mycket individuellt.

Resultat visar samtidigt att alla mammorna från de tre etniciteterna har en traditionell arbetsdelning mellan föräldrarna i hemmet som är kopplad till moderskapsnormer och bilden av den goda modern. Mammorna möter svårigheter när de försöker att begränsa tonåringarnas frihet för att förhindra eller begränsa deras sexuella relationer. Mammorna med utländska bakgrunder menar att denna begränsning vad gäller sexuella relationer har sin grund i etnicitet, kultur och religion (Samuelsson & Brattlund 1996:37; Olsson 2012:16; Al-Hassan & Takash 2011:144).

Etniska svenska mammors begränsningar vad gäller tonåringens sexualitet är däremot främst bara för att skydda barn från sjukdomar och graviditet.

Studien visar att det finns tre olika typer av moderna föräldrar eller föräldrastilar i den aktuella studien. Den första kallas för "den kompetenta föräldern" (Brun-Hansen 2006:42:89) som sätter gränser för barn. Den andra typen av förälder är den iscensättande eller den som "skriver manuskriptet" (Brun-Hansen 2006:61) till barnet vilket är karakteristiskt hos mammor med utländska bakgrunder. Barnet förväntas leva upp till den roll som det tillskrivits av föräldrarna, t.ex. de mammor som planerar och kräver kvalificerad utbildning från sina barn. Den tredje typen av förälder kallas för "serviceinriktad". De gör allt för sina barn för att förenkla livet för dem (Brun-Hansen 2006:42). Jag vill understryka att studien visar att en och samma mamma beroende på situationen inte kan vara alla de olika typerna av föräldraroller eller föräldrastilar samtidigt. Mammorna kan vara serviceinriktade i vissa situationer medan de i andra situationer agerar som den kompetenta föräldern med stränga regler.

Alla dessa svårigheter orsakar belastning och press på mammorna vilken i sin tur påverkar barnens uppfostran. Slutligen vill jag understryka att mammorna upplever många svårigheter med barnuppfostran i det svenska samhället i allmänhet och ännu mer accentuera detta för mammor med utländsk bakgrund. De flesta skillnaderna är kopplade till svenska samhällssystemet och dess normer. Men några uppenbara skillnader mellan kurdiska och arabiska etniciteter gällande barnuppfostran fanns inte. Den övergripande kulturen i frågan om barnuppfostran mellan den kurdiska och arabiska etniciteten i denna studie var ganska lika.

Det är värd att notera att trots att de kurdiska och arabiska mammorna är två olika etniciteter, är utbildade, kommer från en medelklassbakgrund, samt kom från stora städer och inte byar hade ändå majoriteten av dem samma synsätt på tonåringars sexualitet. Dessutom är några av de arabiska mammorna kristna och inte muslimer men uppfattningen om att barnen inte ska ha sexuella relationer förrän de gifter sig är den dominerande.

De kurdiska och arabiska mammorna har ett *konstruktivistiskt perspektiv* på både kultur och religion, d.v.s. kultur är inte statisk utan i förändring och människor anpassar sig efter det samhället de lever i. De hade ett *essentialistiskt perspektiv* i frågan om sexualitet där båda grupperna hade samma syn på tonåringens sexualitet vilken förbjuder tonåringar att ha sexuella relationer före äktenskap och flickor ska festa hemma och inte ute på disko. Samma syn gäller för familjehierarki eller lydande. Barnen skall lyda föräldrarna oavsett om de vill eller inte. Studien ger en inblick i hur mammorna från de tre olika etniciteterna kurdisk, arabisk och etnisk svensk ser på barnuppfostran. Trots olika etniska ursprung hade ändå mammorna många gemensamma svårigheter, egenskaper och attityder som ingår i moderskapet och uppfostran.

10. Studien relevans för Socialt arbete

Uppsatsen har en tydlig koppling till praktiskt socialt arbete. Jag har samlat mammor från tre olika etniciteter för att få en beskrivning och berättelse kring upplevelser av barnuppfostran. Mammorna har berikat varandra med nya idéer och tankar under intervjuerna, och att det är en blandad etnicitet i gruppen kan dessutom bidra med extra kunskap. Denna kommentar kommer från en mamma med utländsk bakgrund, efter inspelningen var klar "Vi önskar att vi hade fler sådana här samtal för att berätta för varandra hur man tänker och uppfattar saker, till exempel uppfostran och allt som sker i samhället. Hur var och en gör i krissituationer och hur löser man

problem? Man lär sig av varandra. Jag trodde aldrig att en svensk mamma uppfostrar sina barn som jag”.

”Vi behöver sitta med varandra och diskutera för att bli av med våra fördomar”. (En svensk mamma)

Jag har både fått lust till och sett behov av arbete och framtidsprojekt inom det här området. En tanke är självhjälpsgrupper där kvinnor och män i samma situation, men med olika etnicitet, hjälper andra kvinnor och män och byter idéer och tankar om olika svårigheter. Man kan få ett nytt synsätt för att tänka lite annorlunda än hur man brukar göra och det skulle berika människors värld med ny kultur som kan ge andra möjligheter. Ett sådant projekt skulle även kunna förbättra integration och motverka negativa fördomar bland alla etniciteter. Jag ser vikten av anonymitet och sekretess för att kunna tala fritt om känsliga ämnen och privata erfarenheter. Samtidigt tänker jag att det är viktigt att det förs ett offentligt samtal kring våra familjeliv, värderingar och traditioner och hur vi kan berika varandra. Media och samhällsorganisationer har ett stort ansvar för att ge utrymme och möjlighet till delaktighet för allas röster.

11. Förslag till vidare forskning

Studien visar att mammorna med utländsk bakgrund söker hjälp med barnuppfostran från olika myndigheter, t.ex. från BVC, BUP, skolkuratorer och lärare. Mammorna upplever att omgivningens och deras egna mammors värderingar är fel källa till råd eftersom de inte är kompatibla med det svenska samhället. De etniskt svenska mammorna söker däremot hjälp från personer i sin omgivning och undviker myndigheternas inblandning. Det skulle vara mycket intressant att fördjupa sig i orsaken till att de etniskt svenska mammorna tar avstånd från myndigheters hjälp eller involvering i barnuppfostran.

Mammorna talade fritt om den skeva ansvarsfördelningen i hemmet vad gäller uppfostran. De upplever att de är överbelastade med ansvar för barnuppfostran för att papporna tar mindre ansvar för barnuppfostran liksom för föräldrarollen samt arbetet i hemmet i allmänhet. Det skulle vara intressant att i en motsvarande studie undersöka attityder och uppfattning om barnuppfostran utifrån pappornas perspektiv och jämföra skillnaderna mellan de båda studierna, dvs mammornas respektive pappornas perspektiv. Slutligen är det även värt att undersöka tonåringarnas perspektiv på föräldrarnas roll i uppfostran.

”Vi är inte bara vår kultur, vi är vår sociala klass och vår utbildning” (Olsson 2012:26). Trots att mammorna i min studie var utbildade och kom från stora städer hade de en förhållandevis strikt syn på flickors sexualitet och utevistelse. Det vore därför intressant att undersöka hur lågutbildade mammor från landsbygden ser på uppfostran och könsroller, om deras syn sammanfaller eller skiljer sig från mammorna i min studie. Det vore intressant att fördjupa sig i huruvida den stereotypa uppfattningen om att lågutbildade individer som bor i små städer eller byar är mer konservativa och traditionella jämfört med välutbildade individer och bor i stora städer.

Källförteckning

- Ahmadi, Nader & Lönnback, Eva Britt (red.) (2005) *Tvärkulturellt socialt arbete: av socialarbetare för socialarbetare*. Stockholm: Socialtjänst förvaltningen, Forsknings- och utvecklingsenheten. Sid 60-71.
- Al-Hassan, S & Takash, H (2011). *Parenting: Science and Practice* "Attributions and Attitudes of Mothers and Fathers in Jordan" 29 Jul 2011.nr:11, 2-3, 142-151.
- Almqvist, K & Broberg, A (2000) "Kulturella skillnader i barnuppfostran och utvecklingsideal". I Allwood, Carl Martin & Franzén, Elsie (red.). *Tvärkulturella möten. Grundbok för psykologer och socialarbetare*. Stockholm: Natur och Kultur. S. 118-154.
- Allwood, C (2003) "Kulturell och social påverkan. Några förutsättningar för tvärkulturella möten". I: Allwood, C & Franzén, E (red.). *Tvärkulturella möten. Grundbok för psykologer och socialarbetare*. Stockholm: Natur och Kultur. S. 39-60.
- Andersson, K. & Lejdström, K. (1977) *Barnuppfostran och politik: en debattbok om värderingar i barnuppfostran och barnomsorg*. Stockholm: Liber Förlag.
- Backman, J. (1998) *Rapporter och uppsatser*. Lund: Studentlitteratur.
- Beck, U. (2000) *Risksamhället. På väg mot en annan modernitet*. Göteborg: Daidalos.
- Brembeck, H. (1998) *Inte bara mamma. en etnologisk studie av unga kvinnors syn på moderskap, barn och familj*. Göteborg: [Etnologiska institutionen, Univ.].
- Brun Hansen, M. (2006) *Kompetenta föräldrar*. Hässelby: Runa
- Bryman, A (2002) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber ekonomi.
- Bäck-Wiklund, M. & Bergsten, B. (1997) *Det moderna föräldraskapet: en studie av familj och kön i förändring*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Chodorow, N.J. (1999) *The reproduction of mothering: psychoanalysis and the sociology of gender*. 2. ed. London: University of California Press.
- Elvin-Nowak, Y. (1999) *Accompanied by guilt: modern motherhood the Swedish way*. Stockholm: Stockholms universitet.
- Eriksen, T. H. (1993) *Ethnicity and nationalism: anthropological perspectives*. London: Pluto Press.
- Eriksson, L.T. & Wiedersheim, P. F. (2011). *Att utreda, forska och rapportera*. Malmö: Liber.
- Esaiasson, P. (2007) *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 3., [rev.] uppl. Stockholm: Norstedts juridik.
- Foucault, M. (2003). *Övervakning och straff: fängelsets födelse*. Lund: A-Z förlag
- Forskningsetiska principer <http://www.cm.se/webbshop_vr/pdf/etikreglerhs.pdf> (2013-06-02)
- Franséhn, Mona, Jansson Birgitta, Österberg Torun & Bäck-Wiklund Margareta (2009). Familjebildning och försörjning - en jämförelse mellan nyblivna svenska och turkiska föräldrar i ett svenskt välfärdsperspektiv. *Socialvetenskaplig tidskrift*. 2009 16, 2, 123-143.
- Gehlin G, Jonsson E-L, Westerberg M och Kihlbom R (2005). "Tvärkulturellt socialt arbete med barnfamiljer". I: Ahmedi Nader & Lönnback Eva Britt (red.): *Tvärkulturellt socialt arbete- av socialarbetare för socialarbetare*. Stockholm: FoU-rapport 5.
- Högskolan väst 2013 <<http://www.hv.se/sv/forskning/forskningsprojekt/barn-och-ungdomar/foraldraskap-i-olika-kulturer>> (2013-09-11).
- Josefa Jax-Fraser, M (2008). *A balancing act: The cultural choices and processes of cross-cultural mothering*. Dalhousie University: Canada.
- Karlsson, M (2009) *Det finns många sätt att fostra sitt barn på*.
- Kvale, S. (1997) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Larsson, S. Lilja, J. & Mannheimer, K. (2005) *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.
- Lundberg, P. (1991) *Utbildning och träning för interkulturell kommunikativ kompetens*. Lund: Lunds universitet.
- Madsen, B. (2006) *Socialpedagogik: integration och inklusion i det moderna samhället*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Mattsson, T. (2010) *Intersektionalitet i socialt arbete: teori, reflektion och praxis*. Malmö: Gleerup.
- Miller, A. (1982) *I begynnelsen var uppfostran*. Stockholm: Wahlström & Widstrand.
- Morgan, D.L. (1998a) *The focus group guidebook. Focus group*. London: Sage.
- Newsmill 2009 <<http://www.newsmill.se/artikel/2009/05/31/det-finns-manga-satt-att-fostra-sitt-barn-pa>> (2009-03-14).
- Norman, K. (1996) *Kulturella föreställningar om barn. Ett socialantropologiskt perspektiv*. Stockholm: Rädda barnen.
- Nilsson, Björn (1996). *Socialpsykologi: utveckling och perspektiv*. Lund: Studentlitteratur
- Nilsson, N-E. & Lund, K. (1992) *Förälder i nytt land*. Stockholm: Naturia
- Olsson, I. & Nordström, B. (2012) *Barnuppfostran i olika kulturer. Synen på barn utifrån kultur och religion*. Helsingborg: Moris AB.
- Plöjel Westmoreland, E. (2001) *Tvärkulturell fostran: svensk-italienska ungdomars erfarenhet av att växa upp med två kulturer*. Lund: pedagogiska institutionen.
- Samuelsson, J. & Brattlund, Å. (1996) *Kärlek och familjeliv enligt islam: fakta och värderingar kring islam*. Stockholm: Natur och kultur.
- Sernhede, O. (2009) Territoriell stigmatisering, ungas informella lärande och skolan i det postindustriella samhället. *Utbildning & Demokrati* 2009, vol 18 (1), 7-32.
- SOU 2005:41. Utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering. Bortom vi och dom: teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering: rapport. Stockholm: Fritze.
- SOU 2006:40. Utbildningens dilemma, Demokratiska ideal och andrafierande praxis. Rapport av utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering: rapport. Stockholm. Fritze
- SOU 2006:40. Utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering Utbildningens dilemma: demokratiska ideal och andrafierande praxis: rapport. Stockholm: Fritze.
- SOU 2006:73. Utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering. Den segregering integrationen: om social sammanhållning och dess hinder: rapport. Stockholm: Fritze.
- Svensk skoldebatt 2013 <http://sv.wikipedia.org/wiki/Svensk_skoldebatt> (2013-05-26)
- Svensson, P-G. & Starrin, B. (1996) *Kvalitativa studier i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur.
- Statistiskacentralbyrån <http://www.scb.se/statistik/_publikationer/LE0101_2002I04_BR_LE110SA0501.pdf> (2013-05-26)
- Trost, J. (1997) *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur.
- Trost, J. (2005) *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur.
- Vetenskapsrådet (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Elander Gotab.

- Westin, C (1999) *Mångfald, integration, rasism och andra ord: ett lexikon över begrepp inom IMER - Internationell migration och etniska relationer*. Stockholm: Elander Gotab.
- Wibeck, V. (2000) *Fokusgrupper: om fokuserade gruppintervjuer som undersökningsmetod*. Lund: Studentlitteratur.
- Widerberg, K. (2002) *Kvalitativ forskning i praktiken*. Lund: Studentlitteratur.
- Wikström, H. (2009) *Etnicitet*. Malmö: Liber.

Bilaga 1

Hej!

Vi är Katharina Dalvret och Semira Hussain studerar vid Göteborgs universitet, Institutionen för socialt arbete.

Under den här terminen och våren 2012 kommer vi att genomföra en studie kring moderskap.

Både Semira och Katharina kommer i grupp intervjuva mammor till tonårsbarn. Grupperna kommer att bestå av sex mammor i varje.

Vi kommer att prata om det svåra, det roliga, familjer och samhälle - det som hör samman med att vara förälder i dagens Sverige. Samtalen kommer att vara max 1,5 timme och filmas. Gruppen omfattas av sekretess. Filmen kommer endast att ses av Katharina och Semira och sedan raderas. Vår studie kommer att presenteras som en Masteruppsats i juni 2012.

Vi hoppas på Ditt intresse för att delta i ett - som vi tror - spännande och givande samtal!

Platsen är hemma hos Semira i Hammarkullen, västerslänt 156, 42435 Angered Skjuts och fika ordnas i båda fall. Dagar och tider fr o m 29 oktober t o m 11 december.

Vänliga hälsningar

Semira Hussain

Katharin

Bilaga 2

Intervjuformulär

Bakgrundsfakta

Ålder

Födelseort

Vistelsetid i Sverige

Familjeförhållande och boende

Antal barn, kön och deras ålder

Utbildning

Anställningssituation

- 1- Vad tänker du är det viktigaste för att ditt barn ska må bra nu och framtiden?
- 2- Upplever du svårigheter i att uppfostra barn i dagens samhälle?
- 3- Hur löser du dessa svårigheter?
- 4- Vad har familjen/släkten för roll i ditt barns uppfostran?
- 5- Vad har samhället (skolan, media, politiska beslut och så vidare) för roll i ditt barns uppfostrande? (fördel och nackdel?).
- 6- Vad och vem hjälper dig gällande barnens uppfostran?
- 7- Vad förväntar du dig att ditt barn ska göra/hjälpa till med hemma?

Tema 1 - BARNUPPFOSTRAN

- vad betyder/ innebär barnuppfostran för dig?
- Vilka svårigheter upplever du i att uppfostra ditt barn?
- Vad beror svårigheterna på?
- Hur löser du dessa svårigheter?

Tema 2 – MÖDERSKAP

- Vad är att vara en bra mamma?

Tema 3 – ETNICITET/MAKT

- Vad och vem tror du påverkar dig i din roll som mamma?